

บทที่ 4

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง

ในบทนี้ เป็นการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารของศาลปกครอง จึงจะเริ่มจากการอธิบายถึงประวัติความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมและประวัติการก่อตั้งศาลปกครอง รวมถึงประวัติการก่อตั้งหน่วยงานในสังกัดศาลปกครองที่ทำหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ซึ่งเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 คือ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองอันจะนำไปสู่การรับรู้ภาพลักษณ์ของศาลปกครองต่อประชาชนในบทต่อไป

ประวัติความเป็นมาของศาลปกครอง

ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 ศาลในพระธรรมนูญ ทั้ง 14 ศาลที่มีอยู่นั้น ขึ้นอยู่กับกระทรวง กรมวังต่าง ๆ อำนาจศาลจึงไม่แน่นอน อำนาจฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการไม่ได้แยกออกจากกัน การพิจารณาคดีความจึงมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ จึงเกิดวิกฤตศรัทธาต่อระบบศาลอย่างรุนแรง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงสถาปนากระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2434 และรวบรวมศาลในพระธรรมนูญ ที่กระจัดกระจายในกรมวังต่าง ๆ ทั้ง 14 ศาล มาเป็นหนึ่งเดียว อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม เป็นการแก้ไขปัญหาการทุจริต ความล่าช้าในการชำระคดี และแยกฝ่ายตุลาการออกมาอย่างชัดเจน จากนั้นทรงปฏิรูประบบกฎหมายให้พัฒนาก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศ เพื่อต่อต้านการคุกคามจากลัทธิจักรวรรดินิยมชาติตะวันตก (ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว, 2543, น. 8)

ในปี พ.ศ. 2398 ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติมหาอำนาจตะวันตก จนถึงการเสียอธิปไตยทางศาลของไทย ให้กับอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และชาติมหาอำนาจอื่น ๆ ด้วย จากเหตุดังกล่าว ทำให้ต่างชาติอ้างสิทธิไม่ต้องขึ้นศาลไทย ทั้งที่กระทำความผิดบนผืนแผ่นดินไทย ด้วยสถานการณ์เช่นนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัดสินพระทัยที่จะปฏิรูประบบกฎหมายของประเทศไทยโดยเร่งด่วน

ปัญหาต่อมาคือ ถ้าจะปฏิรูประบบกฎหมายของไทย จะเลือกระบบกฎหมายของชาติมหาอำนาจตะวันตกใด ระหว่างของอังกฤษกับฝรั่งเศส โดยระบบกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งเป็น

ระบบกฎหมายแองโกลแซกซอน เกิดจากจารีตประเพณี ไม่มีลายลักษณ์อักษร คำพิพากษาของศาลจะเสมือนเป็นที่มาของกฎหมาย เรียกว่า กฎหมายสามัญ (Common Law) ซึ่งถือว่าเป็นระบบกฎหมายและระบบศาลหนึ่งเดียว ในส่วนของฝรั่งเศส จะใช้ระบบกฎหมายแบบภาคพื้นยุโรป คือเป็นประมวลกฎหมาย หรือที่เราเรียกว่า Civil Law ซึ่งหมายถึง ตัวบทกฎหมายที่เกิดจากการรวบรวมหลักเกณฑ์และบัญญัติของกฎหมายทั้งหลายมารวมไว้ในแห่งเดียว จัดเป็นหมวดหมู่ และมีการอ้างอิงถึงกันและกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ประเทศที่ใช้กฎหมายสามัญ จึงมีแนวทางโดยใช้การพิจารณาจากเรื่องเฉพาะที่เป็นคำพิพากษาของศาลมาสะสมรวมเป็นหลักเกณฑ์ของกฎหมาย แต่ประเทศที่ใช้ ระบบประมวลกฎหมาย จะใช้วิธีการแปลความหมาย จากตัวบทกฎหมายเป็นหลัก ดังนั้น ระบบศาลของ ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสก็จะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ อังกฤษจะใช้ระบบศาลเดียว ในขณะที่ฝรั่งเศสจะใช้ระบบศาลคู่

เมื่อทราบถึงข้อดีข้อด้อยของระบบทั้ง 2 แบบแล้ว ด้วยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตัดสินพระทัยเลือกให้ประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย ประการแรกคือ ระบบประมวลกฎหมายของฝรั่งเศสสามารถนำมาเป็นต้นแบบของประเทศไทยโดยการคัดลอกได้เลย โดยเพียงแค่ปรับเปลี่ยนบางส่วนก็สามารถปฏิรูปเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายไทยได้ทันที ประการต่อมา คือการที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกได้สำเร็จ เพราะนำระบบประมวลกฎหมายมาใช้ ทำให้ศาลญี่ปุ่นสามารถชำระคดีคนต่างด้าวที่กระทำความผิดในอาณาเขตญี่ปุ่นได้ จึงเป็นแนวทางให้ประเทศไทยเริ่มดำเนินการ และสามารถยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกได้สำเร็จ ในปี พ.ศ. 2481

แต่เมื่อประเทศไทยเลือกใช้ระบบประมวลกฎหมายแบบฝรั่งเศส ก็เกรงว่า จะสร้างความขุ่นเคืองใจแก่ประเทศอังกฤษ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีกุศโลบายในการแก้ปัญหานี้ โดยส่งคนไปเรียนกฎหมายที่ประเทศอังกฤษ จะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ว่า กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ บิดาแห่งกฎหมายไทย และเหล่าข้าราชการบริพารที่เป็นนักเรียนทุนทั้งหลายในช่วงนั้น ล้วนไปศึกษากฎหมายที่ประเทศอังกฤษทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายแบบฝรั่งเศส แต่ส่งคนไปเรียนกฎหมายที่ประเทศอังกฤษ ทำให้นักกฎหมายไทยคุ้นเคยกับระบบศาลแบบอังกฤษ ซึ่งเป็นระบบศาลเดียว แต่ใช้ระบบกฎหมายแบบฝรั่งเศส ซึ่งเป็นระบบศาลคู่ ดังนั้น ในอดีตแม้ประเทศไทยจะมีระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย แต่คงเป็นศาลเดียวนั่นเอง (สุชาติ เวโรจน์, 2550, น. 2-6)

ภายหลังการปฏิรูประบบกฎหมายและศาลไทยให้มีความทันสมัยเป็นสากล และได้รับการยอมรับจากนานาชาติอารยะประเทศ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กาลต่อมา ประเทศไทยมีความตื่นตัวในเรื่องแนวคิดกฎหมายและระบอบการปกครองมากขึ้น มีนักเรียนไทยจบการศึกษาจากต่างประเทศ เดินทางกลับมารับราชการไทยจำนวนไม่น้อย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 7 ยิ่งทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายและระบอบการปกครองอย่างกว้างขวาง จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สู่ระบอบประชาธิปไตย อันทรงมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ในปี พ.ศ. 2475 และในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันทรงมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขนั่นเอง ได้เริ่มมีแนวความคิดเกี่ยวกับองค์กรที่จะมาใช้อำนาจในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร ซึ่งองค์กรศาลปกครอง เป็นองค์กรแรก ๆ ที่มีความพยายามจะจัดตั้งขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบอำนาจรัฐของฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (อัครราชธรรมาธิบดี, 2552, น. 106)

การจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทยนั้น มีความพยายามจัดตั้งกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 หลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งความพยายามในการจัดตั้งศาลปกครองนั้น แบ่งได้ออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงแรก พ.ศ. 2476 – พ.ศ. 2516 เป็นช่วงหาข้อสรุปว่า ในประเทศไทยควรมีสศาลปกครองหรือไม่ โดยหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลในขณะนั้น ภายใต้การบริหารโดย นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี มีดำริที่จะจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย ในลักษณะเดียวกันกับสภาแห่งรัฐของประเทศฝรั่งเศส (Conseil d'Etat) ใช้ชื่อว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา มีอำนาจในการจัดทำร่างกฎหมายและให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่รัฐบาล รวมถึง มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง และเมื่อรัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอำนาจของคณะกรรมการกฤษฎีกาในคดีปกครองต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี พ.ศ. 2478 ได้มีข้อสรุปว่า ให้รอการพิจารณาไว้ก่อน เนื่องจากเห็นว่า ยังไม่ถึงเวลาอันควรที่จะจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทย โดยได้เลียงไปจัดตั้งคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2492 ขึ้นแทน ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 รัฐบาลโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี มีดำริให้เสนอร่างกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองขึ้นอีกครั้ง แต่ก็ถูกยุติไป เนื่องด้วยเกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักกฎหมายส่วนใหญ่ของไทย ได้รับการศึกษาและมีความนึกคิดตามระบบกฎหมายสามัญ (Common Law) ของอังกฤษ ซึ่งถือว่า การพิจารณาคดีทุกประเภท เป็นอำนาจเด็ดขาดของศาลยุติธรรมเท่านั้น จนกระทั่งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น และได้มีการร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่ง ได้รื้อฟื้นแนวความคิดจัดตั้งศาลปกครองขึ้นอีกครั้ง แต่ก็มีทั้งฝ่ายเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่ในที่สุด แนวความคิดเห็นด้วยก็ได้รับความเห็นชอบ จากเสียงส่วนใหญ่ โดยมีการบัญญัติไว้ในมาตรา 212 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2550, น. 76)

ช่วงที่สอง พ.ศ. 2517 – พ.ศ. 2538 เป็นช่วงแห่งการหาข้อสรุปว่า ศาลปกครองควรอยู่ในระบบศาลยุติธรรม (ศาลเดียว) หรือแยกเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรม (ศาลคู่) หลังจากได้ข้อสรุปแล้วว่า ควรมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในประเทศไทย เป็นระบบศาลคู่ แต่ก็มีแนวความคิดที่จะให้ศาลปกครองอยู่ภายในระบบศาลยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีอีกแนวคิด ที่เสนอให้ศาลปกครอง เป็นองค์กรในสังกัดรัฐสภา ซึ่งแนวความคิดในระบบศาลเดียวเห็นว่า ควรให้ศาลปกครองเป็นเพียงศาลชำนาญพิเศษในระดับศาลชั้นต้น อยู่ในระบบศาลยุติธรรม คู่ความสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาได้ ในปี พ.ศ. 2521 กระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการและนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร และสภาผู้แทนราษฎร ก็มีมติรับหลักการ แต่เกิดเหตุการณ์ยุบสภาเสียก่อน ร่างกฎหมายดังกล่าวจึงตกไป จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ในระบบศาลยุติธรรม ต่อคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่คณะรัฐมนตรี ของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้มีมติไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และมอบให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเข้าไปพิจารณาปรับปรุง โดยให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ มีรูปแบบ อำนาจหน้าที่ และการดำเนินการในลักษณะของศาลปกครอง แทนการจัดตั้งศาลปกครอง

ส่วนแนวความคิดในระบบศาลคู่เห็นว่า ควรแยกเป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรม เพื่อมุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคลากร และกระบวนการวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดตั้งศาลปกครอง ที่เป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม ในระบบศาลคู่ ในปี พ.ศ. 2522 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้มีการเสนอให้ตราพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 และยกเลิก พระราชบัญญัติเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2476 โดยยุบรวมคณะกรรมการเรื่องราวร้องทุกข์ เข้าเป็นกรรมการประเภทหนึ่งในคณะกรรมการกฤษฎีกา แล้วเรียกชื่อใหม่ว่า คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ตามวิธีพิจารณา แต่ต้องนำเสนอคำวินิจฉัยไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการให้ดำเนินการ โดยรัฐบาลที่ผ่านมา ทั้ง 2 รัฐบาล อันได้แก่ รัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และนายชวน หลีกภัย ได้ตัดสินใจเลือก

แนวทางการจัดตั้งศาลปกครองในระบบ ศาลคู่ โดยการดำเนินงานของรัฐบาลทั้งสองมีการดำเนินงานดังนี้

การดำเนินงานในสมัยรัฐบาลที่มี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ในครั้งแรก คือ ไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ของกระทรวงยุติธรรม ในระบบศาลเดียว และมอบให้คณะกรรมการกฤษฎีกา ไปดำเนินการปรับปรุงให้คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ มีรูปแบบ อำนาจหน้าที่และการดำเนินงานในลักษณะของศาลปกครอง จากนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอแผนงานและขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี แต่ต่อมาโครงการดังกล่าวถูกระงับและยุติลง เนื่องจากเกิดการรัฐประหาร โดยคณะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

การดำเนินงานในสมัยรัฐบาลที่มี นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี โดยรัฐบาลได้ทำการแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2535 ว่า รัฐบาล มีนโยบายจะพัฒนาบุคลากรและกระบวนการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพร้อมนำไปสู่การจัดตั้งศาลปกครอง และได้แต่งตั้งคณะกรรมการ พัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดิน มีรองนายกรัฐมนตรี นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เป็นประธาน ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบงานบุคคลภาครัฐและจัดตั้งศาลปกครอง ให้มีอำนาจหน้าที่ ศึกษา วิเคราะห์และเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดแนวทาง นโยบาย กลยุทธ์ และมาตรการในการพัฒนางานบุคคลภาครัฐ และจัดตั้งศาลปกครอง ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล คณะอนุกรรมการดังกล่าว จึงได้เสนอแผนงานและรัฐบาลพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย จากนั้น ในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2537 นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา นำร่างกฎหมายที่เตรียมการไว้แล้ว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นการด่วน ร่วมกับมาตรการและแผนงานที่คณะกรรมการ พัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดินเสนอขึ้นมา และเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ร่างกฎหมายดังกล่าว ได้รับการบรรจุในวาระการประชุมของคณะรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แยกเรื่องการจัดตั้งศาลปกครอง ไปบัญญัติเป็นร่างกฎหมายอีกฉบับโดยเฉพาะ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงจัดทำร่างพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง กำหนดให้จัดตั้งศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด เป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม และมีคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองของตนเอง แล้วกำหนดให้คณะกรรมการกฤษฎีกา คือ สถาบันที่ปรึกษาการแผ่นดิน ประกอบด้วยศาลปกครองและคณะกรรมการร่างกฎหมาย โดยยกเลิกคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์และ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปรับผิดชอบงานด้านธุรการของศาลปกครอง แต่ก่อนที่คณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดิน จะนำร่างกฎหมายเสนอ

ต่อคณะรัฐมนตรี ก็เกิดการยุบสภาอีกครั้ง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2550, น. 79)

ช่วงสุดท้าย พ.ศ. 2538 – ปัจจุบัน เป็นช่วงบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ให้รัฐดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองในระบบ ศาลคู่ โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2538 ขณะที่นายบรรหาร ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 และมอบหมายให้นายโกศล พลกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง โดยให้มีการจัดตั้งศาลปกครองเป็นเอกเทศจากระบบศาลยุติธรรม และให้ คณะกรรมการกฤษฎีกา ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของศาลปกครอง ต่อมาเกิดการยุบสภา จึงได้ระงับไป จนกระทั่งเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ในสมัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เกี่ยวกับศาลปกครองอย่างชัดเจน ว่า จะเร่งจัดตั้งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายโกศล พลกุล ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้กำกับดูแล และสั่งการให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองต่อนายกรัฐมนตรี ในขณะที่เดียวกัน นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ของกระทรวงยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเช่นกัน ในคราวประชุม เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2539 คณะรัฐมนตรี ได้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองทั้งสองฉบับ โดยให้พิจารณาให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการต่อไป

ภายหลังจากการรับร่างดังกล่าว ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ได้นัดประชุมเพื่อตั้งคณะทำงานศาลปกครองเพื่อประชาชน และร่วมแสดงความคิดเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลที่จะผลักดันให้ศาลปกครองไปขึ้นต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยให้ชะลอไว้ก่อน จากนั้นองค์กรประชาธิปไตย สมัชชาคนจน และคณาจารย์คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองโดยเร็ว จนเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 นายกรัฐมนตรี มีบัญชาให้บรรจุเรื่องการจัดตั้งศาลปกครองในวาระการประชุมโดยมีหัวข้อสำคัญคือ จัดตั้งศาลปกครองโดยเร็ว เรียกชื่อว่า “ศาลปกครอง” เสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรโดยเร็ว แยกศาลปกครองออกจากระบบศาลยุติธรรมโดยเป็นระบบศาลคู่ ศาลปกครองเป็นอิสระมิให้ฝ่ายบริหารเข้าแทรกแซง และ ศาลปกครองมีหน่วยงานธุรการเป็นอิสระ ไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรมและไม่ใช่อำนาจสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญดังกล่าวมีผลบังคับใช้แล้ว ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ซึ่งต่อมา ในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาล นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 216 -280 ให้มีการจัดตั้งศาลปกครองแยกจากศาลอื่น ๆ ในลักษณะศาลคู่ เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีปกครอง และแต่งตั้งตุลาการศาลปกครอง รวมถึงคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ตลอดจนหน่วยงานธุรการของตนเอง ที่เป็นอิสระ (สำนักงานศาลปกครอง) จนกระทั่ง เกิดการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้กระทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 จากนั้น เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ได้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และยังคงบัญญัติให้มีศาลปกครอง ต่อไป (ชาญชัย แสวงศักดิ์, 2550, น. 83)

จุดเริ่มต้นของศาลปกครอง จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครอง และต่อมาได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ทำให้ปัจจุบัน ประเทศไทย จึงมีศาลตามรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 4 ศาล ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ และ ศาลทหาร ประเทศไทยจึงเป็นระบบศาลคู่และมีระบบกฎหมายแบบ ประมวลกฎหมาย (ธีรเดช นรตลรักษา, 2537, น. 2)

กระบวนการยุติธรรม ในระบบศาลคู่ของประเทศไทยนั้น แยกเป็นอิสระออกจากกัน มีผู้พิพากษาหรือตุลาการของแต่ละศาลโดยเฉพาะ ไม่สามารถย้ายหรือสลับเปลี่ยนกันได้ โดยแบ่งระบบศาลออกเป็น 4 ระบบ อันได้แก่

1. ศาลยุติธรรม (Courts of Justice) มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเฉพาะคดีแพ่งและอาญา ประกอบด้วยศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา รวมถึง ศาลชั้นต้น ที่มีศาลชำนาญพิเศษ 5 แห่ง อันได้แก่ ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย และศาลภาษีอากร

2. ศาลปกครอง (Administrative Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนหรือเอกชน หรือ หน่วยงานรัฐ หรือ เจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยกันเอง อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองโดยมิชอบ ประกอบด้วยศาลปกครองชั้นต้น และศาลปกครองสูงสุด

3. ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

4. ศาลทหาร (Military Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น

ซึ่งศาลปกครอง อาจถือได้ว่าเป็น ศาลเฉพาะ มีอำนาจหน้าที่เฉพาะคดีทางปกครองเท่านั้น และศาลปกครองไทย แยกออกจากศาลยุติธรรมจึงเรียกว่า ประเทศไทยเป็น ระบบศาลคู่ แต่บางประเทศ แม้จะมีศาลปกครองแต่ก็อยู่ภายใต้ศาลยุติธรรม จึงเป็นระบบศาลเดี่ยวที่มีศาลปกครองด้วย

ดังนั้น ศาลปกครองอาจมีโครงสร้างที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่มีอำนาจหน้าที่และจุดมุ่งหมายเดียวกัน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2542, น. 52)

ศาลปกครองเปิดทำการเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2544 จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยบัญญัติให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครอง และได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยศาลปกครองแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น โดยมีประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบสูงสุด และมีอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นกำกับดูแลศาลปกครองชั้นต้นในแต่ละแห่ง

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง

ศาลปกครอง จัดตั้งขึ้นมาโดยมีเจตนารมณ์ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐ เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชน รวมถึงประโยชน์ส่วนรวม และสร้างบรรทัดฐาน เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ในอดีตประชาชนผู้เดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของภาครัฐ จะต้องยื่นฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมเท่านั้น และคดีส่วนใหญ่จะเป็นข้อพิพาทระหว่าง เอกชนกับเอกชน ซึ่งคู่ความอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน แต่คดีปกครอง เป็นข้อพิพาทระหว่าง เอกชนกับราชการ คู่ความมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน เพราะทางราชการอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า เอกชนจึงอยู่ในฐานะที่ชนะคดีได้ยาก ด้วยปัจจัยและองค์ประกอบหลายส่วน เช่น เรื่องข้อมูล เอกสารหลักฐาน บุคลากร และอื่น ๆ แต่เมื่อมีการจัดตั้งศาลปกครองแล้ว จะใช้ระบบไต่สวน โดยให้ศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วย จึงเกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

ศาลปกครองจะรับพิจารณาคดีความที่เกี่ยวกับคดีปกครอง เช่น คดีความหรือข้อพิพาท ระหว่างภาครัฐเป็นฝ่ายกระทำกับภาคประชาชนหรือภาคเอกชน หรือภาครัฐต่อภาครัฐ ซึ่งอาจเกิดจากภาครัฐใช้อำนาจที่มีอยู่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การใช้อำนาจหน้าที่ในการเอาเปรียบ กระทำการ

โดยไม่มีอำนาจ การกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่ และอีกหลายสาเหตุแห่งความไม่ยุติธรรม ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง (ชูชัย งามวสุลักษณ์, 2546, น. 9)

องค์กรในศาลปกครอง ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ 1) คณะกรรมการตุลาการ ศาลปกครอง ประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน 2) ที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุด และ 3) สำนักงานศาลปกครอง เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้บริหาร และอยู่ในบังคับบัญชาของ ประธานศาลปกครองสูงสุด (กฤตยชญ์ ศิริเขต, 2543, น. 15)

ศาลปกครอง มีโครงสร้าง 2 ลำดับชั้น ซึ่งประกอบด้วย ศาลปกครองสูงสุด และ ศาลปกครองชั้นต้น โดยมีตุลาการศาลปกครอง เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลปกครอง ทั้ง 2 ชั้น และมีสำนักงานศาลปกครองเป็นหน่วยงานธุรการ และข้าราชการศาลปกครองปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน โดยศาลปกครองสูงสุด มีเพียงแห่งเดียวตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ส่วนศาลปกครองชั้นต้น ปัจจุบันมี 10 แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ (อัคราพร จุฬารัตน, 2552, น. 166)

ศาลปกครองชั้นต้น ประกอบด้วยศาลปกครองกลาง และศาลปกครองภูมิภาค เปิดทำการเมื่อ วันที่ 9 มีนาคม 2544 ปัจจุบันเปิดทำการทั้งสิ้น 10 แห่งทั่วประเทศไทย มีอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นในแต่ละแห่งกำกับดูแลรับผิดชอบ ประกอบด้วย

1. ศาลปกครองกลาง ตั้งอยู่กรุงเทพมหานคร มีอธิบดีศาลปกครองกลางกำกับดูแล มีเขตอำนาจตลอดท้องที่กรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล ได้แก่ 1) ท้องที่กรุงเทพมหานคร 2) จังหวัดนครปฐม 3) จังหวัดนนทบุรี 4) จังหวัดปทุมธานี 5) จังหวัดราชบุรี 6) จังหวัดสมุทรปราการ 7) จังหวัดสมุทรสงคราม 8) จังหวัดสมุทรสาคร และในระหว่างที่ศาลปกครองในภูมิภาคยังมิได้มีเขตอำนาจในท้องที่ใด ให้ศาลปกครองกลางมีเขตอำนาจในท้องที่นั้นด้วย

2. ศาลปกครองเชียงใหม่ มีอธิบดีศาลปกครองเชียงใหม่กำกับดูแล มีเขตอำนาจ 9 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดเชียงใหม่ 2) จังหวัดเชียงราย 3) จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4) จังหวัดลำปาง 5) จังหวัดลำพูน 6) จังหวัดน่าน 7) จังหวัดพะเยา 8) จังหวัดแพร่ 9) จังหวัดอุตรดิตถ์

3. ศาลปกครองสงขลา มีอธิบดีศาลปกครองสงขลากำกับดูแล มีเขตอำนาจ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดสงขลา 2) จังหวัดพัทลุง 3) จังหวัดตรัง 4) จังหวัดสตูล 5) จังหวัดนราธิวาส 6) จังหวัดปัตตานี 7) จังหวัดยะลา

4. ศาลปกครองนครราชสีมา มีอธิบดีศาลปกครองนครราชสีมากำกับดูแล มีเขตอำนาจ 4 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดนครราชสีมา 2) จังหวัดชัยภูมิ 3) จังหวัดบุรีรัมย์ 4) จังหวัดสุรินทร์

5. ศาลปกครองขอนแก่น มีอธิบดีศาลปกครองขอนแก่นกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 4 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดขอนแก่น 2) จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) จังหวัดมหาสารคาม 4) จังหวัดมุกดาหาร

6. ศาลปกครองพิษณุโลก มีอธิบดีศาลปกครองพิษณุโลกกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดพิษณุโลก 2) จังหวัดตาก 3) จังหวัดนครสวรรค์ 4) จังหวัดพิจิตร 5) จังหวัดกำแพงเพชร 6) จังหวัดเพชรบูรณ์ 7) จังหวัดสุโขทัย

7. ศาลปกครองระยอง มีอธิบดีศาลปกครองระยองกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดระยอง 2) จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) จังหวัดชลบุรี 4) จังหวัดตราด 5) จังหวัดปราจีนบุรี 6) จังหวัดจันทบุรี 7) จังหวัดสระแก้ว

8. ศาลปกครองนครศรีธรรมราช มีอธิบดีศาลปกครองนครศรีธรรมราชกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) จังหวัดกระบี่ 3) จังหวัดพังงา 4) จังหวัดภูเก็ต 5) จังหวัดสุราษฎร์ธานี 6) จังหวัดชุมพร 7) จังหวัดระนอง

9. ศาลปกครองอุดรธานี มีอธิบดีศาลปกครองอุดรธานีกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดอุดรธานี 2) จังหวัดหนองคาย 3) จังหวัดหนองบัวลำภู 4) จังหวัดเลย 5) จังหวัดนครพนม 6) จังหวัดบึงกาฬ 7) จังหวัดสกลนคร

10. ศาลปกครองอุบลราชธานี มีอธิบดีศาลปกครองอุบลราชธานีกำกับดูแล มีเขตอำนาจ 5 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดอุบลราชธานี 2) จังหวัดร้อยเอ็ด 3) จังหวัดศรีสะเกษ 4) จังหวัดยโสธร 5) จังหวัดอำนาจเจริญ (ศาลปกครอง, 2557, online)

ศาลปกครองชั้นต้น มีอำนาจในการพิจารณาคดีการฟ้องคดีปกครองโดยทั่วไป ผู้ที่จะฟ้องร้อง สามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ตามภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิด โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล มีวิธีการยื่นคำร้อง 2 วิธี คือยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง ณ ที่ทำการศาลปกครอง ที่มีเขตอำนาจ หรือยื่นคำฟ้องโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ซึ่งในส่วนของ การฟ้องคดีขอให้เพิกถอนกฎ รัฐละเลยต่อหน้าที่ มีกำหนดยื่นฟ้องภายใน 90 วัน ในส่วนของ การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิด มีกำหนดยื่นฟ้องภายใน 1 ปี การฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ให้ยื่นฟ้องได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และการฟ้องคดีปกครองเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ไม่มีกำหนดเวลา (สำนักประชาสัมพันธ์, 2556, น. 13) ศาลปกครองชั้นต้น มีอำนาจในการพิจารณาดังนี้

1. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางการปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎคำสั่งหรือการกระทำอื่นใด เนื่องจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดย

ไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้าง ขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลยพินิจ โดยไม่ชอบ

2. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

3. คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด หรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎคำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่นหรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

4. คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น สัญญาสัมปทาน สัญญาที่หน่วยงานของรัฐจ้างให้เอกชนทำงาน

5. คดีที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

6. คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง ศาลปกครองสูงสุด มีเพียงแห่งเดียว ตั้งอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุดจึงไม่มีข้อจำกัดเรื่องเขตอำนาจในด้านพื้นที่ ไม่ว่าคดีจะเกิดขึ้นที่ใด หรือผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาที่ใด ก็ให้ฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดที่กรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจในการพิจารณา คดี ดังนี้

1. คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น

2. คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท

3. คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกาหรือกฎที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบคณะรัฐมนตรี

4. คดีที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

ทั้งนี้เรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครองมี 3 ประเภท คือ

1. เรื่องการดำเนินงานเกี่ยวกับวินัยทหาร

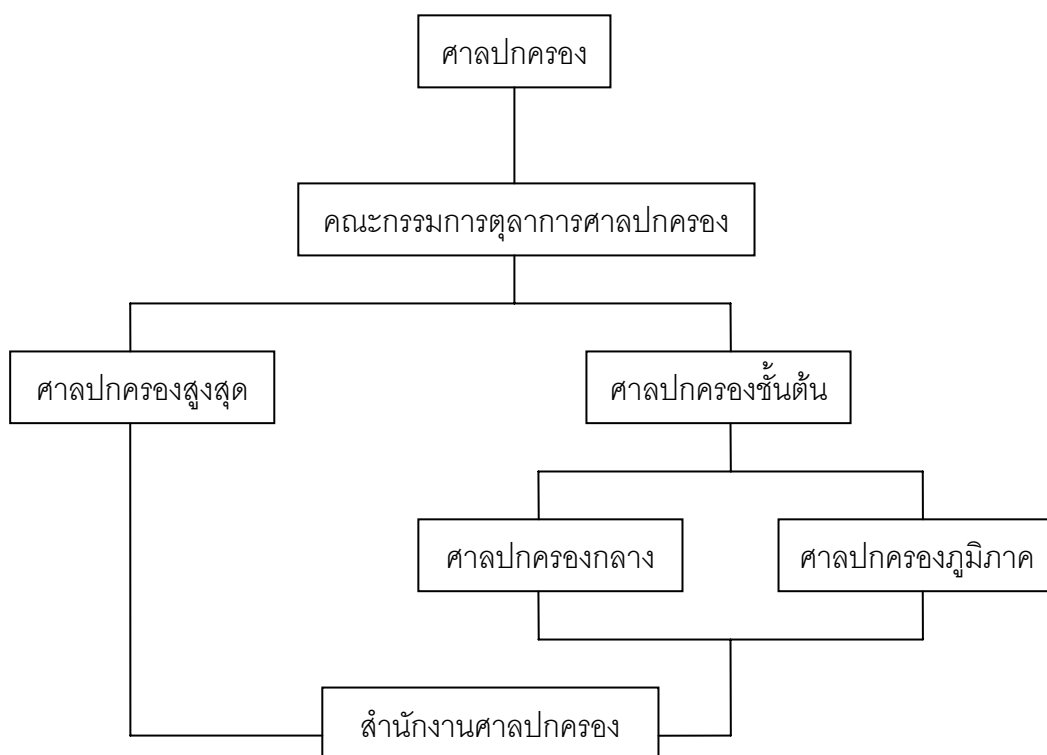
2. เรื่องการดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต)

3. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชำนาญพิเศษ เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว

ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และศาลล้มละลาย (คมกริช วัฒนเสถียร, 2552, น. 5)

สำนักงานศาลปกครอง เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล รับผิดชอบในงานธุรการของศาลปกครอง มีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เป็นข้าราชการผู้บริหารงานบังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง โดยขึ้นตรงต่อ ประธานศาลปกครองสูงสุด

ภาพที่ 4.1
แบบจำลองโครงสร้างศาลปกครอง

การกำหนดนโยบาย ภาพลักษณ์ และงบประมาณ ในการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครอง

นโยบายในการประชาสัมพันธ์ โดยทั่วไปการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานขององค์กรเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร เพื่อกำหนดทิศทางให้ทุกภาคส่วนขององค์กรร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด นโยบายดังกล่าวอาจจะจำแนกได้เป็นหลายด้าน ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละองค์กร เช่น นโยบายด้านการบัญชี นโยบาย

ด้านการเงิน นโยบายด้านบุคลากร นโยบายด้านการให้บริการ นโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ ฯลฯ เป็นต้น สำหรับศาลปกครอง การกำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร และหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรจะต้องจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อรองรับนโยบายดังกล่าว ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ศาลปกครองและแผนปฏิบัติการระยะ 4 ปี โดยต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของเจ้าหน้าที่ในทุกภาคส่วนช่วยกันผลักดันให้กลยุทธ์ต่าง ๆ ตามแผนดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จ ดังเช่นที่ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ได้กล่าวว่า

“แต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงานดำเนินงานร่วมกันก็คือ เราต้องมีแผน เราต้องรองรับนโยบาย นโยบายมีแผนดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ตรงนี้ ตรงนั้น เราเอามาเป็นกรอบแนวทางในการทำงานว่าปีนี้การสร้างภาพลักษณ์ของเราคือการสร้างภาพลักษณ์จริง ๆ แล้วมันก็คือกระบวนการสื่อสาร จะสื่อสารไปกลุ่มเป้าหมายไหน จะสื่อสารแบบไหน ก็คือเรามีแผนกรอบแนวทางตรงนี้ เพียงแต่ว่าแต่ละกลุ่มก็จะมีภารกิจ คือ ภารกิจสอดคล้องกันแต่อาจจะแตกต่างในเรื่องของวิธีการสื่อ กับในเรื่องของกลุ่มเป้าหมายที่เราจะลงไปสื่อในส่วนตรงนี้ แต่ว่าแนวทางปฏิบัติก็คือวัตถุประสงค์ที่จะไปในทิศทางเดียวกัน” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

ปัจจุบัน นโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองจะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อไม่ให้คดีเข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ซึ่งสื่อมวลชนได้นำเสนอคลาดเคลื่อนและทำให้เกิดการเข้าใจผิด ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของศาลปกครอง กรณีดังกล่าว นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองได้ให้ความเห็นว่า

“ตอนนี้คดีปกครองมีมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ ปัจจุบันคดีที่ค้างการพิจารณาในศาลอยู่ 18,000 คดี เข้ามาใหม่อีก 11,000 เป็น 29,000 โดยประมาณ แต่ตุลาการมีแค่ 212 คน เพราะฉะนั้นคนหนึ่งรับหลายร้อยคดี ทำให้เป็นปัญหาที่ไม่สามารถทำให้คดีเร็วได้ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นทำเรื่องมันจะล้าช้าออกไป ปัญหาตรงนี้เราแก้ส่วนภายในคือระบบบริหารจัดการคือ ต้องทำระบบให้สั้น ทำงานให้ได้มาก ส่วนระบบภายนอกทางเราก็คิดว่าทำอย่างไรคดีจะไม่มาสู่ศาล คือการต้องให้ความรู้ความเข้าใจของประชาชน โดยยิ่งต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของ นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครองที่มองว่า

“เมื่อมีคดีสำคัญเป็นเรื่องครบรอบปี ท่านประธานจะพบสื่อมวลชนและท่านก็แถลงผมก็ถือโอกาสบอกประชาสัมพันธ์ข่าวบางอย่าง” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

นโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว รวมถึงการเผยแพร่ข่าวสารผ่านเว็บไซต์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด ซึ่งแนวโน้มของนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองจะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้มากขึ้น ดังเช่นที่ ผู้อำนวยการสำนักวิทยาการสารสนเทศได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไว้ดังนี้

“เรามองว่า เทรนด์ข้างหน้า ตัวที่จะประหยัดที่สุดมันหนีไม่พ้นการเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเจาะกลุ่มประชาชน บทความต่าง ๆ ที่เราผลิตจำนวนมากที่เป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ เราก็เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ สามารถดาวน์โหลดได้ ...ในส่วนของคำพิพากษาเอง เราก็จะมีการเอาคำพิพากษาของศาลสูงมาเผยแพร่ แต่เราคัดตรงส่วนที่น่าสนใจไม่ได้เอาทุกคดี อีกแบบหนึ่ง คือ การนำเสนอเป็นหมวด เช่น กลุ่มประเภทที่เกี่ยวกับที่ดิน เกี่ยวกับวินัย เราก็จะมีตัวอย่างของคดีต่าง ๆ คัดเลือกขึ้นมาเพื่อไม่ให้สับสน ซึ่งสำนักประธานศาลปกครองสูงสุดจะเป็นหน่วยคัดคดี แยกประเภทตัวอย่างของคดีเพื่อเผยแพร่ โดยเราจะสอนวิธีการ เราจะเป็นแค่ มอนิเตอร์ เหมือนตัวกลาง” (ปิยดา จิตต์จำนงค์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

การกำหนดภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ศาลปกครองเป็นองค์กรตุลาการที่ทำหน้าที่พิจารณาคดี เพื่อให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ ภาพลักษณ์ของศาลปกครองจึงขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล คนที่ได้รับประโยชน์ก็อาจจะมองว่าศาลปกครองดี มีความเหมาะสม ส่วนคนที่เสียประโยชน์ก็จะมองว่า ศาลปกครองไม่ดี ไม่เป็นธรรม ขึ้นอยู่กับข้อมูลหรือข่าวสารที่รับรู้ ดังนั้น ภาพลักษณ์ของศาลปกครองส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับผลของการพิจารณาคดีต่าง ๆ หากประชาชนไม่ทราบเหตุผลที่แท้จริงและความเป็นมาเป็นไป อาจจะทำให้เข้าใจผิดได้ ศาลปกครองจึงต้องเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังเช่นที่โฆษกศาลปกครองได้แสดงความเห็นไว้ดังนี้

“ภาพลักษณ์ ความเห็นของผมมันไม่ใช่การที่ต้องวางแผนแล้วสร้าง ศาลปกครองไม่เคยคิดอย่างนั้นว่าจะต้องมีโครงสร้างภาพลักษณ์ของศาล แต่เราทำให้สังคมยอมรับ หรือ Image ด้วยตัวของเขาเองมากกว่า ว่าศาลเป็นอย่างไร ทำคดีให้ดีที่สุด ทำคดี

ให้เร็วขึ้น ให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ ให้เกิดความเป็นธรรมจริง ๆ นี่วิธีการหนึ่ง คือการทำคดี ทำหน้าที่เราให้ดีที่สุด ภาพลักษณ์มันจะดีเอง ไม่ต้องบอกและการสร้างภาพลักษณ์ โดยเรากับสังคมยอมรับต่างกันมาก ภาพลักษณ์มันควรจะมาจากความรู้สึกข้างในของแต่ละคนจริง ๆ ให้ทุกคนยอมรับ ตอนนี้คนจะยังยอมรับได้ไหมหมด มีคนแพ้ คนชนะ คนสื่อนั้น สีนี ไม่เห็นด้วย นี่ก็เป็นหน้าที่ที่เราต้องทำความดีให้ปรากฏ” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

เช่นเดียวกับเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองที่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจ คือ

“การทำงานของศาลให้ได้ดี คนทั้งประเทศต้องเข้าใจว่า ศาลเป็นองค์กรตุลาการที่ใช้อำนาจอธิปไตย 1 ใน 3 ของระบบประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นมันแยกเป็นอิสระ มีความเชื่อมั่นเพียงพอที่จะให้ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องชอบธรรม เป็นธรรม เพราะฉะนั้น บางเรื่อง ผลงานบางอย่างต้องเสนอให้กับประชาชนได้เห็นเหมือนกัน” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

และจากการสัมภาษณ์ ท่านอธิบดีศาลปกครองกลาง ได้กล่าวถึงการกำหนดภาพลักษณ์ของศาลปกครองในด้านการการอำนวยความยุติธรรมไว้ว่า

“ภาพลักษณ์ก็คือว่า การอำนวยความยุติธรรมให้ทั่วถึง เป็นการสร้างภาพลักษณ์ความยุติธรรมและความทั่วถึง” (ปานตา ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่จะต้องดำรงความเป็นธรรมและตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือจากประชาชนแล้ว สิ่งที่โฆษกศาลปกครองกังวลคือ การเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีต่าง ๆ ของศาลปกครองโดยสื่อมวลชน ซึ่งมีความคลาดเคลื่อน อาจทำให้ประชาชนเข้าใจศาลปกครองไปในทางที่ผิดและเกิดภาพที่เป็นลบกับศาลปกครอง ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้ว ไม่ได้เป็นเช่นนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นหน้าที่ของตุลาการศาลปกครองที่ได้รับมอบหมายให้เป็นโฆษกและทีมงาน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับคดีต่าง ๆ เป็นอย่างดีและสามารถทำหน้าที่สื่อสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นและทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อศาลปกครองในแง่ที่ว่า ศาลปกครองสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คำพิพากษาหรือคำตัดสินของศาล เป็นไปตามหลักฐานและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ศาลปกครองเป็นองค์กรที่จะสามารถสร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่โอนเอียง ไม่เข้าข้าง และไม่ได้จับผิดการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่เป็นองค์กรที่สามารถเป็นที่พึ่งและช่วยในการรักษาสติให้กับประชาชน ไม่ให้ถูกกลั่นแกล้งหรือ

เอารัดเอาเปรียบจากหน่วยงานภาครัฐ ดังเช่นที่ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ว่า

“หลังจากที่ศาลดำเนินการไปได้สักระยะหนึ่งแล้ว ผู้บริหารก็มานั่งคิดว่า จริง ๆ แล้วมันน่าจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนเหมือนกันว่า เราอยากให้คนข้างนอกมองเราอย่างไร เพราะฉะนั้นภาพลักษณ์ที่ ณ ปัจจุบันเราวางไว้ น่าจะเป็นกรอบในการดำเนินงาน ก็คือว่า เราต้องการเป็นศาลปกครองของประชาชน แต่ว่าในขณะเดียวกันเราก็ดูแลในเรื่องของการสร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ นั่นคือหมายความว่าเราจะมีตัวอย่างเสมอที่ไม่อยากจะให้ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐมองว่าเราเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะจับผิดการบริหารราชการแผ่นดิน หรือว่าทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมันล่าช้าสะดุด หยุดชะงักลง เราต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่ที่มองว่าเราเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมา เพื่อที่จะช่วยให้เขาปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง อย่างมีบรรทัดฐาน ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว ในอนาคต ก็ไม่จำเป็นต้องมีคดีมาสู่ศาลอีก ถ้าเจ้าหน้าที่รู้ว่าคุณจะต้องทำอะไรถึงจะไม่ผิดกฎหมายคุณก็就不用ฟ้อง ถ้าไม่ถูกฟ้องก็ไม่จำเป็นต้องมีคดีมาสู่ศาล จริง ๆ เหล่านั้น เป็นสิ่งที่เราอยากให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รู้ว่าเราต้องการมากที่สุด การที่ไม่มีคดีมาสู่ศาลนั้นหมายถึงว่าอยู่กันได้โดยสงบสุขเป็นสังคมในแบบนิติรัฐ” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

แนวทางการกำหนดภาพลักษณ์ดังกล่าวขององค์กรศาลปกครอง ได้เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ประชาชนจะเกิดความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับศาลปกครองและสะดวกในการติดต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งผู้อำนวยการสำนักวิทยการสารสนเทศได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า

“ในส่วนของการสร้างภาพลักษณ์บนเว็บไซต์ เราเป็นหน่วยเทคนิค จะออกที่หน้าเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟ้องหรือผู้ถูกฟ้องว่ามีคดีอะไร เราก็จะประกาศ รวมถึงในส่วนของตารางนัดที่จะมีการนัดพิจารณาหรือนัดไต่สวนด้วย” (ปิยดา จิตต์จางค์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

งบประมาณในการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ศาลปกครองเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ไม่ได้มีการแสวงหากำไร งบประมาณในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มาจากเงินภาษีของประชาชน ดังนั้น การใช้จ่ายงบประมาณในเรื่องต่าง ๆ จึงอยู่ในความสนใจของประชาชนเสมอ เช่น ศาลปกครองใช้จ่ายงบประมาณค้ำค่าหรือไม่ ประชาชนได้รับคุณภาพการให้บริการเป็นอย่างไร ประชาชนได้รับอะไรจากการให้บริการของศาลปกครอง ฯลฯ เป็นต้น

ดังนั้น การใช้จ่ายงบประมาณจึงเป็นเรื่องที่ต้องกระทำด้วยความรอบคอบ รวมถึงการใช้งบประมาณเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กรด้วยเช่นกัน ศาลปกครองได้พยายามควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณด้านดังกล่าวให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัดมากที่สุด การสื่อสารบางประเภทจึงมุ่งเน้นช่องทางที่อาศัยความร่วมมือหรือความสามารถพิเศษจากบุคลากรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ดังเช่นที่ นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้งบประมาณในการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองไว้ดังนี้

“ในการประชาสัมพันธ์เราไม่ได้จ่ายค่าประชาสัมพันธ์ คือมันเป็นเรื่องของความร่วมมือจากสื่อมวลชนมากกว่า ไม่ได้ใช้เงินงบประมาณ แต่งบประมาณ จะเป็นการสร้างสื่อสิ่งพิมพ์ สปอร์ตวิทยุ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

ซึ่งจากกรณีดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ นางธมน แสงสำราญ ที่ว่า

“หน่วยงานของเรางบประมาณจำกัด ในขณะที่ก็ต้องเร่งประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจต่อประชาชนมากขึ้นทุกปี เราจึงพยายามใช้เงินงบประมาณให้น้อยที่สุด คุ้มค่าที่สุด ถ้ามองว่าพอไหม คงไม่เพียงพอ แต่คงต้องจัดลำดับความสำคัญ เช่น การเดินทาง ก็พยายามจัดให้ทริปหนึ่งไปได้หลายที่ อย่างน้อย 2 จังหวัดในทริปเดียว หรืออย่างค่ายเยาวชน แทนที่เราจะจัดปีละ 3 รุ่น อาจจะทำ 2 รุ่น ในแต่ละรุ่นพยายามให้ได้ทั่วประเทศ แม้แต่สารคดีวิทยุ สมมติว่ารัฐบาลไม่ให้งบหรืองบไม่พอจริง ๆ เราอาจจะให้น้อง ๆ ของเราเองในนี้ ทุกคนเคยทำละครวิทยุมา เราอัดเสียงเอง เราไม่มีห้องอัด เราลงทุนไม่มากนักเกี่ยวกับห้องอัดเสียง ให้มันสามารถที่จะอัดเสียงไปเผยแพร่ได้ ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ลงทุนนิดหนึ่ง แต่ใช้ประโยชน์ได้อีกยาว” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

ศาลปกครองได้ใช้งบประมาณในการลงทุนเพื่อสร้างเครื่องมือในการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์งานด้านต่าง ๆ ด้วย โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังเช่นที่ผู้อำนวยการสำนักวิทยุการสารสนเทศได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

“เรามีแค่งบประมาณที่เราเช่าต่ออินเทอร์เน็ตเผยแพร่ โดยปกติเราเป็นคนพัฒนาโปรแกรมเองมาโดยตลอด ก็พยายามทำเองให้ได้ ตอนนี้เรามี product เต็มไปหมด หรือถ้าจ้าง เราก็ต้องเรียนรู้จากเขา สร้างทีมเวิร์ก เพราะในวันข้างหน้า เราจะไม่มีความรู้ อีก” (ปิยดา จิตต์จำนงค์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

นอกจากนี้ โฆษกศาลปกครองยังได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงบประมาณในการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ไว้ว่า

“เราไม่มีการกำหนดงบประมาณ เราก็ใช้สำนักงานศาลเป็นหลัก โดยสำนักประชาสัมพันธ์ เพราะเขาจะจัดงบประมาณ ในกรณีที่เรากลับไปต่างจังหวัด กรณีที่ได้เชิญสื่อมวลชนมา ก็ใช้งบประมาณของสำนักงานทั้งหมด ก็เชิญมาแถลงข่าว เขาก็ทำหน้าที่เป็นฝ่าย เหมือนฝ่ายเลขานุการ ถ้าจะพูดก็คือ โดยสำนักงานศาลปกครอง เป็นฝ่ายเลขานุการ สำนักประชาสัมพันธ์เป็นฝ่ายกองธุรการให้กับทีมโฆษกศาล เพราะเขาจะช่วย Search ในเรื่องต่าง ๆ มีปัญหาเรื่องสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ วีดิโอ เขาจะให้ผมช่วยดู” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ที่จะนำเสนอสู่กลุ่มเป้าหมาย มีโครงสร้างและกระบวนการที่ชัดเจน ทั้งด้านลำดับการทำงาน โครงสร้างการบริหารจัดการ นโยบายหลัก การกำหนดภาพลักษณ์ และงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง

กระบวนการสื่อสารประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง จะมีโฆษกศาลปกครองและรองโฆษกศาลปกครองทำหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบเป็นหลัก โดยได้รับความร่วมมือจากอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นทุกแห่ง และมีสำนักงานศาลปกครอง ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน และมีหน่วยงานย่อยที่สำคัญ 2 หน่วยงานในการกำกับดูแลเพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์โดยตรง มุ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้การประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน ฯ ได้แก่ สำนักประชาสัมพันธ์ศาลปกครอง และสำนักวิทยาการสารสนเทศ

โฆษกศาลปกครอง เป็นส่วนหนึ่งของศาลปกครอง จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2554 โดยประธานศาลปกครองสูงสุด มีโฆษกศาลปกครองเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยโฆษกศาลปกครองดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองด้วย มีหน้าที่ชี้แจง หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงกับสื่อมวลชน ในกรณีที่มีความเข้าใจผิด หรือเกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับศาลปกครอง ทั้งเรื่องคดี ผลของคดี และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับศาลปกครองในด้านภาพลักษณ์ของศาลปกครอง รวมถึงการให้ข่าว บริการข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศาลปกครองกับประชาชนและสื่อมวลชน รวมทั้งเสนอแนะและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการ

ดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ แก่สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง (มติชนออนไลน์, 2557) ปัจจุบันมีผู้รับผิดชอบหลัก 3 ท่าน คือ โฆษกศาลปกครอง 1 ท่าน และ รองโฆษกศาลปกครอง 2 ท่าน แต่มีทีมโฆษกศาลปกครองรวมประมาณ 10 ท่านช่วยกันปฏิบัติภารกิจในการให้หรือชี้แจงข้อมูลแก่สื่อมวลชน โดยโฆษกศาลปกครองกล่าวไว้ว่า

“โฆษกศาลปกครอง เริ่มโดยประธานศาลปกครองสูงสุดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสื่อมวลชน การให้ข่าวข้อมูล เพราะปัจจุบันคือ สื่อสารมวลชนเป็นองค์กรที่สำคัญในการที่จะให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพราะฉะนั้น ถ้าเกิดสื่อมวลชนมีข้อมูลข่าวสารแบบว่า ที่คลาดเคลื่อน ที่ไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารไม่ครบถ้วนในบางจุด เพราะฉะนั้น การที่เรื่องนี้จะมีความสำคัญในเรื่องของประชาสัมพันธ์ ท่านเล็งเห็นว่า โฆษกศาลจะทำหน้าที่ในการนี้ เพื่อจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับ บทสัมภาษณ์ของท่าน สายทิพย์ รองโฆษกศาลปกครอง ดังนี้

“ตอนที่เขาคิดจะมีโฆษกศาล ประมาณ 3 ปีที่แล้ว เท่าที่จำได้ ตอนนั้นมีอะไรบางอย่างที่ท่านประธานถูกสัมภาษณ์บ่อยมาก ทั้งในเรื่องคดี และในเรื่องนโยบาย และจุดยืนทางการเมืองด้วย แล้วเราก็มองไปว่า แทนที่จะเป็นท่านประธานตอบ ท่านประธานแถลงข่าว ท่านประธานพูดกับสื่อโดยตรง ถ้ามีคนที่สามารถรองก่อนที่จะให้ท่านเป็นคนตอบคนสุดท้าย ก็น่าจะทำให้การแถลงข่าวดูรัดกุมขึ้น ดีกว่าที่ทุกเรื่อง จะมุ่งไปถามท่านประธานทั้งหมด ถ้าบังเอิญ เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ท่านประธานยังไม่ได้รับรายละเอียด ท่านก็จะดูไม่ดีว่า จะตอบไม่ค่อยทราบ หรือบางเรื่องที่ท่านพูดไปแล้ว มันลึกเกินไป ก็ถูกตีความไปทางเสียหาย เราก็เลยบอกว่า การที่มีคนที่จะรับที่จะตอบคำถามไปสักชิ้นหนึ่งก่อน แล้วถ้าเผื่อท่านประธานจะมีอะไรที่จะแถลงเอง ก็อีกเรื่องหนึ่ง ก็เลยมองว่าการมีโฆษกศาลน่าจะช่วยตรงนี้” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

สำนักงานศาลปกครอง ก่อตั้งขึ้นก่อนศาลปกครอง เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 สำนักงานศาลปกครอง เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นนิติบุคคล รับผิดชอบในงานธุรการของศาลปกครอง เช่น ดำเนินการเกี่ยวกับคดีปกครองตามคำสั่งศาลปกครอง ศึกษารวบรวมข้อมูล เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของศาลปกครอง จัดพิมพ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ คำพิพากษา คำสั่ง และข้อมูลของศาลปกครอง ฯลฯ มีเลขาธิการสำนักงาน

ศาลปกครอง เป็นข้าราชการผู้บริหารงานบังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานศาลปกครอง โดยขึ้นตรงต่อประธานศาลปกครองสูงสุด ปัจจุบันมีหน่วยงานในความรับผิดชอบอยู่มากมาย แต่มี 2 หน่วยงานหลัก ๆ ที่ดูแลและรับผิดชอบด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ สร้างภาพลักษณ์ คือ สำนักประชาสัมพันธ์ และสำนักวิทยการสารสนเทศ

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543 สำนักประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานศาลปกครอง ทำหน้าที่ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรศาลปกครอง แต่เดิมเป็นเพียงกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารและกลุ่มงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ อยู่ภายใต้ส่วนสารนิเทศ ซึ่งสังกัดอยู่กับศูนย์สารสนเทศ มีบุคลากรเพียง 4 คน ต่อมาเมื่อศาลปกครองมีโครงสร้างองค์กรที่ใหญ่ขึ้น ประมาณปี พ.ศ. 2547 ก็พัฒนาจากกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารและกลุ่มงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นกองการประชาสัมพันธ์ จนกระทั่งปัจจุบัน เปลี่ยนเป็น สำนักประชาสัมพันธ์ มีบุคลากรกว่า 40 คน มีผู้อำนวยการสำนัก เป็นผู้บริหารและบังคับบัญชาสูงสุดในสายงาน และแบ่งหน่วยงานย่อยลงไปอีก 4 หน่วยงาน เพื่อกำกับดูแลงานเฉพาะส่วน ได้แก่ 1) กลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ 2) ศูนย์บริการประชาชน 3) กลุ่มแผนงานประชาสัมพันธ์ และ 4) กลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์

สำนักประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่หลัก คือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และสร้างภาพลักษณ์ ศาลปกครองเป็นองค์กรที่ใหญ่และเป็นองค์กรระดับประเทศ มีความสำคัญต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม สำนักประชาสัมพันธ์จึงต้องมีโครงสร้างที่สามารถรองรับในส่วนการดำเนินการให้ครอบคลุมและทั่วถึง จึงขยายองค์กรโดยแบ่งหน่วยงานย่อยลงไปอีก 4 หน่วยงาน เพื่อกำกับดูแลงานเฉพาะส่วน ได้แก่

1. กลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่หลัก คือ วางโครงการและแนวความคิด เพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ มุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งภายในและภายนอกองค์กร อาทิ ประชาชน นิสิตนักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ฯลฯ ตลอดจนจัดแสดงนิทรรศการเพื่อการประชาสัมพันธ์ และให้บริการด้านศิลปกรรมและสื่อโสตทัศนต่าง ๆ

2. ศูนย์บริการประชาชน มีหน้าที่หลัก คือ ให้บริการข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของศาลปกครอง การให้บริการคดีสำเนา และรับรองสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีปกครอง การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารและดำเนินการตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ เนื่องจากการที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารฯ เริ่มมีผลบังคับใช้ สำนักประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองก็จำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานไว้

ให้บริการประชาชนที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลตามพระราชบัญญัติฯ ได้ ซึ่งปัจจุบันได้เพิ่มรูปแบบของการให้บริการแบบ Call Center หมายเลข 1355 และการให้บริการข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ขึ้นมา เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากขึ้น

3. กลุ่มแผนงานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่หลักคือ วางแผนงาน โครงการ ในด้านการประชาสัมพันธ์ทั้งหมดขององค์กร จะเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับเรื่องแผนการประชาสัมพันธ์มากที่สุด

4. กลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ มีหน้าที่หลักคือ ติดต่อสื่อสารกับสื่อมวลชน เพื่อนำข้อมูลข่าวสารของศาลปกครอง ไปเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์จะมุ่งเน้นในด้านที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชน โดยให้ข้อมูล ข่าวสาร และอำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน ในด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้สื่อได้นำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทั่วถึง

สำนักวิทยาการสารสนเทศ สำนักงานศาลปกครอง ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2542 เป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานศาลปกครอง ทำหน้าที่ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กรศาลปกครองผ่านระบบสารสนเทศ เมื่อเริ่มก่อตั้ง ใช้ชื่อว่า ส่วนพัฒนาระบบงาน เริ่มต้นช่วงแรก มีบุคลากรเพียง 3 คน เป็นนักวิชาการคอมพิวเตอร์ พัฒนาคัดสร้างระบบเว็บไซต์ของศาลปกครอง รวมถึงการพัฒนาระบบธุรการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้กับศาลปกครอง เช่น งานเอกสาร งานด้านคดี งานธุรการระบบเครือข่าย ภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์ของศาลปกครอง โดยเปิดใช้ปฏิบัติงานได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในสำนักวิทยาการสารสนเทศ ประมาณ 40 คน มีผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้บริหารและบังคับบัญชาสูงสุดในสายงาน และแบ่งหน่วยงานย่อยลงไปอีก 3 หน่วยงาน เพื่อดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มงานสารสนเทศเพื่อการบริหารองค์กร มีหน้าที่หลักคือ การให้การสนับสนุนด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Application) ด้านบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ

2. กลุ่มงานพัฒนาสารสนเทศด้านงานคดี มีหน้าที่หลักคือ จัดทำ ดำเนินการด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือ โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับสนับสนุนคดีต่าง ๆ

3. กลุ่มงานสื่อสารพัฒนาและการสื่อสารองค์กร มีหน้าที่หลักคือ จัดทำ ดูแล และดำเนินการด้านระบบสื่อสารผ่านเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก (Intranet & Internet) เช่น การจัดทำเว็บไซต์ของศาลปกครอง และการจัดระบบติดต่อภายในองค์กรศาลปกครองผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

เนื่องจาก ศาลปกครอง เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นมาได้ไม่นานนัก จึงยังไม่มีที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อสาธารณชน ทั้งด้านบทบาทหน้าที่ ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครอง ภาพลักษณ์ของศาลปกครอง รวมไปถึงการรับรู้ในสิทธิเสรีภาพในการที่จะไม่ให้ถูกล่วงละเมิดโดยหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ตลอดระยะเวลากว่า 13 ปี ศาลปกครองพยายามสื่อสารผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ของประชาชน ที่มีต่อภาพลักษณ์ของศาลปกครอง โดยอาจแบ่งการรับรู้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ภาพลักษณ์ขององค์กร ภาพลักษณ์ของบุคลากร ภาพลักษณ์เกี่ยวกับการบริการ และ ภาพลักษณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร โดยมีแนวทางในการสื่อสาร ผ่านการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านสื่อที่หลากหลาย การเข้าพบประชาชนกลุ่มเป้าหมายโดยตรง การจัดกิจกรรม การแถลงข่าว การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยการนำคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง พบปะกับสื่อมวลชน เพื่อเสวนาเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครอง เพื่อให้สื่อมวลชนนำข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่ของศาลปกครองและสิทธิของประชาชน (สำนักงานศาลปกครอง, ศาลปกครองจัดเสวนาเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง และคดีปกครองให้กับสื่อมวลชน จังหวัด สุพรรณบุรี, 2556, น. 1) รวมถึงการใช้เครื่องมือของศาลปกครองเอง โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ เช่น ฝ่ายโฆษกศาล ฝ่ายสารสนเทศ ฝ่ายรับเรื่องร้องเรียน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ เพื่อเร่งสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองให้ประชาชนเกิดการรับรู้อย่างทั่วถึง รวมถึงนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ เพื่อหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขในด้านภาพลักษณ์ของศาลปกครอง อันจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ระหว่างศาลปกครองกับประชาชน (วิรัช ลภวิรัตนกุล, 2549, น. 6)

จากการพิจารณารูปแบบโครงสร้างของส่วนงานในกระบวนการสื่อสารของศาลปกครองนั้นพบว่า ศาลปกครองมีการแบ่งผู้รับผิดชอบในเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ออกเป็นสองส่วนหลัก ๆ กล่าวคือ

ส่วนแรก คือ โฆษกศาลปกครอง ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่อสื่อมวลชนในกรณีที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับศาลปกครอง หรือคดีความที่เป็นที่สนใจของประชาชน มีโฆษกศาลปกครอง ซึ่งเป็นตุลาการเป็นผู้กำกับงาน และมีรองโฆษกศาลปกครอง อีก 2 คน ทำหน้าที่แถลงข่าว หรือให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านคดี เนื่องจาก คดีในศาลปกครองเป็นคดีปกครองที่ใช้กฎหมายมหาชนเป็นหลักในการพิจารณาคดี ดังนั้น ผู้ที่จะให้ข้อมูล นำเสนอข่าว หรือแถลงข่าว ผลของคดี จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์โดยตรง ซึ่งไม่สามารถให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทนได้ จึงต้องกำหนดให้ ตุลาการมาทำหน้าที่นี้เองโดยเฉพาะ ซึ่งท่านโฆษกศาลปกครองได้ให้ความเห็นว่า

“โฆษกศาลปกครอง มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารกับสื่อมวลชน ในกรณีที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับศาลปกครอง ในภาพพจน์ของศาลปกครอง ที่จะถูกบิดเบือนหรือเข้าใจที่ผิดพลาดไป โดยพยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

โฆษกศาลปกครองเป็นตุลาการและผู้กำกับดูแลงาน โดยมีรองโฆษกศาลปกครองอีก 2 คน ทำหน้าที่แถลงข่าวหรือให้ข้อมูลข่าวสารด้านคดี จัดรายการวิทยุรัฐสภา รวมถึงเดินทางไปพบประชาชน สื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งทีมงานโฆษกศาลปกครองทั้งหมด ต้องเป็นตุลาการศาลปกครองด้วย

ส่วนที่สอง คือ สำนักงานศาลปกครอง ซึ่งเป็นหน่วยธุรการ หน่วยงานหลักในการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน และมีหน่วยงานย่อยที่สำคัญ 2 หน่วยงานในการกำกับดูแลเพื่อการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์โดยตรง มุ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้การประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน ฯ ได้แก่ สำนักประชาสัมพันธ์ศาลปกครอง และสำนักวิทยการสารสนเทศ โดยท่านเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองกล่าวว่า

“ศาลปกครองนั้นมีหน้าที่ใหญ่ ๆ 2 หน้าที่ หนึ่งก็คือ ตัดสินคดีพิพาททางปกครอง ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เราเป็นศาลที่ตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครอง คำตัดสินของเราจะไปเป็นบรรทัดฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติราชการที่ดี ส่วนหน้าที่ของสำนักงานศาลปกครองซึ่งเป็นเหมือนธุรการ นอกจากช่วยทั้งตุลาการในการตัดสินคดีแล้ว หน้าที่อีกอย่างหนึ่งคือ เรื่องของการเผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้ก็คือ เอาความรู้ที่มาจากคำพิพากษาต่าง ๆ ไปบอกกับสังคม ไปบอกกับหน่วยงานของรัฐเพื่อไม่ให้เขาทำผิดอีก เพื่อให้เขาปรับปรุงงานที่ดีขึ้น จริง ๆ แล้วกฎหมายนี้ ให้นัยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์อยู่บางส่วนอยู่แล้วตามหน้าที่ ที่นี้การทำหน้าที่ตรงนี้ทั้งสองส่วน มีผลต่อรูปแบบการประชาสัมพันธ์เหมือนกัน” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

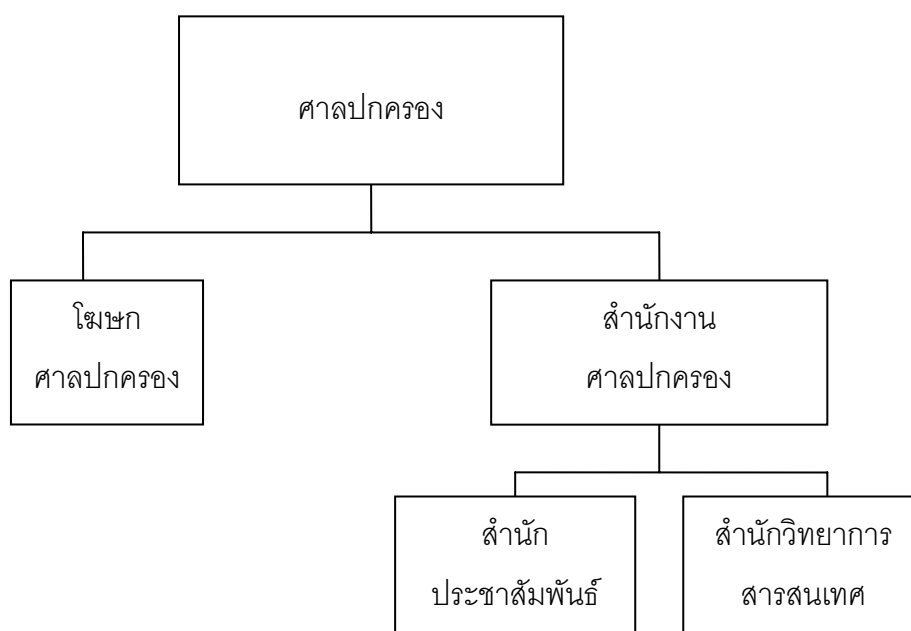
ดังนั้น กระบวนการสื่อสารของศาลปกครองทั้งสองส่วนดังกล่าว คือ โฆษกศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของตนเอง แต่ก็มี การดำเนินการ นโยบาย และประชุมหารือแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องประสานซึ่งกันและกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารกับประชาชน โดยมุ่งเน้นส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนในด้านสิทธิเสรีภาพของตนเอง สร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ พร้อมทั้งสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองต่อการรับรู้ของประชาชนควบคู่กันไป

โครงสร้างส่วนงานในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ซึ่งมี ส่วนที่รับผิดชอบหลัก ๆ สองส่วน คือ ส่วนโฆษกศาลปกครอง และ ส่วนสำนักงานศาลปกครอง โดยรับนโยบายจากศาลปกครองและนำไปปฏิบัติ และมีหน่วยงานย่อยรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ รองลงไปอีกตามลำดับชั้น ซึ่งสามารถจำลองแบบโครงสร้างเป็นแผนผังได้ดังนี้

ภาพที่ 4.2

แบบจำลองโครงสร้างส่วนงานในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้าง

ภาพลักษณ์ของศาลปกครอง

ซึ่งโครงสร้างส่วนงานในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ที่ปรากฏนี้ ได้รับการอธิบายโดยท่านอธิบดีศาลปกครองกลาง ดังนี้

“การตั้งแผนประชาสัมพันธ์ อธิบดีก็เข้าไปดูแลตรงนั้นด้วย แล้วการตั้งกลุ่มหรืออะไร หรือนโยบาย ท่านประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรม ศาลอะไรก็ตาม ผู้กำหนดนโยบายคือศาล ไม่ใช่สำนักงาน แต่สำนักงานเป็นผู้ดำเนินการ” (ปานตา ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

จากการพิจารณารูปแบบของกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง พบว่า มีการส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งก็คือประชาชน โดยผ่านสื่อและสื่อมวลชนเป็น

หลัก ซึ่งมีรูปแบบของกิจกรรม สื่อใหม่ และการสื่อสารโดยตรงบ้างแต่ก็ไม่มากนัก สื่อที่ใช้มากที่สุดจะเป็นสื่อสารมวลชน และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วิทยุชุมชน สื่อมวลชนท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร เอกสาร หนังสือ ฯลฯ มีเป้าหมายในการสื่อสาร เพื่อมุ่งเน้นให้ข้อมูลความรู้กับประชาชนในด้านสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งสองฝ่าย ทั้งกับประชาชนและภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การกระทำที่ถูกต้อง ลดปัญหาความขัดแย้ง ข้อพิพาท และเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ โดยจะเป็นการสื่อสารแบบโต้ตอบและปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication)

ทั้งนี้ ในการศึกษาคุณลักษณะองค์ประกอบของการสื่อสารของงานวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงจากแนวคิดตามทฤษฎีและแบบจำลองของ David K. Berlo (1960, pp. 40-47) ผสมผสานกับแบบจำลองของ Harold D. Lasswell (1948) เป็นแบบจำลองที่ให้รายละเอียดของกระบวนการสื่อสารได้อย่างครบถ้วน และสะท้อนภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองได้อย่างตรงประเด็นที่สุด กล่าวคือ เน้นกระบวนการสื่อสารจากผู้ส่งสาร ส่งข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางสาร ไปยังผู้รับสาร และย้อนกลับมาสู่ผู้ส่งสารอีกครั้ง โดยมีองค์ประกอบของการสื่อสารดังต่อไปนี้

ผู้ส่งสาร (Source หรือ Sender) คือ ศาลปกครอง โดยโฆษกศาลปกครอง 1 ท่าน รองโฆษกศาลปกครอง 2 ท่าน และทีมงานโฆษกศาลปกครอง โดยทั้งหมดเป็น ตุลาการศาลปกครอง

ข้อมูลข่าวสาร (Message) คือ สาระ ข้อมูลด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชนระเบียบข้อปฏิบัติ แนวทางและวิธีดำเนินการในการฟ้องร้อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง องค์ความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายปกครองเบื้องต้น และอื่น ๆ เสนอและสื่อสารให้ประชาชนรับทราบผ่านสื่อต่าง ๆ โดยสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งประกอบด้วยสำนักประชาสัมพันธ์และสำนักวิทยาการสารสนเทศ

ช่องทางในการส่งสาร (Channel) คือ ช่องทางการสื่อสารที่ผู้ส่งสารนำเสนอผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม และสื่อใหม่

ผู้รับสาร (Receiver) คือ ประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในส่วนสื่อมวลชน เป็นกลุ่มเป้าหมายรอง โดยจะให้ส่วนสื่อมวลชนที่รับข้อมูลนั้น ทำหน้าที่เป็นช่องทางการส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักด้วย

ผลย้อนกลับของการสื่อสาร (Feedback) คือ การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อภาพลักษณ์ของศาลปกครอง

สำหรับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองนั้น ผู้วิจัยพบว่า มีกระบวนการสื่อสารโดยผ่านส่วนงานรับผิดชอบหลัก ๆ 2 ส่วน คือ โฆษกศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งจะมีหน่วยงานย่อยอีกหลายหน่วยงานที่รองรับการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ ผู้วิจัย จึงได้ทำการรวมส่วนรับผิดชอบหลักสองส่วน เข้าด้วยกันในการวิจัยด้วยกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source หรือ Sender)

ในการดำเนินงานของศาลปกครอง ผู้ส่งสารที่มีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลประชาสัมพันธ์เรื่องการสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองนั้น คือ โฆษกศาลปกครอง มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนเกิดการรับรู้ในด้านสิทธิเสรีภาพ และอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องในคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับมาในด้านภาพลักษณ์ของศาลปกครอง แต่การทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้ในด้านต่าง ๆ นั้น มีสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น หากแต่ต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ และใช้เวลาในการดำเนินการ รวมถึงการให้ความร่วมมือของสื่อต่าง ๆ เพื่อช่วยผลักดัน กระจายข้อมูลข่าวสารในเชิงกว้างสู่ประชาชน จึงจะสามารถสัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

โฆษกศาลปกครอง คือ ตุลาการศาลปกครอง ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โฆษกศาลปกครองและรองโฆษกศาลปกครอง รวมถึงทีมโฆษกศาลปกครองทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร จะเป็นผู้ชี้แจง แถลงข่าว ให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชน เพื่อนำเสนอไปยังประชาชน โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือคดีที่มีผลกระทบต่อสาธารณะชน ที่มีการเสนอข่าวที่อาจคลาดเคลื่อน บิดเบือน หรือไม่มีข้อเท็จจริง อันจะส่งผลกระทบต่อด้านภาพลักษณ์ของศาลปกครอง ซึ่ง นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง กล่าวว่า

“ที่ผ่านมาจะมีสื่อมวลชนที่มีการลอกข่าวกัน แล้วมีการคลาดเคลื่อน บางข้อเป็นจริงหรือบางประมวลพิจารณา อย่างเช่น เรื่องประมวลพิจารณาของศาล รูปแถลงคดี แถลงคดีโดยความเห็นอิสระของท่าน สื่อมวลชนลงว่า ศาลตัดสินเรียบร้อยแล้ว นี่คือการคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น ในอดีตท่านเล็งเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้ มันทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับศาลปกครอง เพราะฉะนั้น การมีโฆษกศาล ที่ช่วยสื่อกับสื่อมวลชนอีกทีหนึ่ง มันน่าจะเป็นจุดยืนในการทำความเข้าใจในการให้ความรู้กับสื่อมวลชน ให้ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีพิจารณาปกครองได้ถูกต้อง

เพราะฉะนั้น ก็จะทำให้ข่าวสารที่ไปถึงประชาชนถูกต้องแม่นยำ” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

สำหรับตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ทีมโฆษกศาลปกครองนั้น จัดตั้งโดยประธานศาลปกครองสูงสุด เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการส่งข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงไปยังสื่อมวลชน และสื่อมวลชนจะได้นำข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงเหล่านั้นไปนำเสนอให้กับประชาชน ซึ่งจะเป็นการแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือบิดเบือน ให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ปัจจุบัน ทีมโฆษกศาลปกครองมี 3 ท่านเป็นแกนหลักประกอบด้วย นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง นางสาวสายทิพย์ สุคติพันธ์ รองโฆษกศาลปกครอง และ นายวชิระ ขอบแตง รองโฆษกศาลปกครอง และมีทีมโฆษกศาลปกครองเฉพาะกิจท่านอื่น ๆ อีกประมาณ 10 ท่าน ซึ่งทีมโฆษกศาลปกครองทุกท่าน คัดเลือกมาจาก ตุลาการศาลปกครองท่านนั้น ดังคำกล่าวของโฆษกศาลปกครองว่า

“ตอนนี้ก็คือ มีผม โฆษกและก็มีรองโฆษก 2 ท่าน ก็ท่านหนึ่งคือ ดร.สายทิพย์ สุคติพันธ์ อีกท่านหนึ่ง ท่านวชิระ ขอบแตง ก็มี 3 ท่านท่านนั่นเอง ซึ่งทำงานเยอะมาก ต้องพูดว่า บางครั้ง งานออกวิทยุรัฐสภา ผมก็ให้ท่านวชิระเป็นคนทำ แล้วงานที่จะต้องออกต่างจังหวัด โครงการของท่านประธาน งานสังคม งานสาธารณะสุข งานพบสื่อมวลชน งานพบประชาชน ถ้าอยู่ในภาคเหนือ ผมจะให้ ท่านสายทิพย์ ซึ่งอยู่ที่อีสาน เชียงใหม่ รองโฆษกที่ไปออกกับงานของท่าน ถ้ากรณีอยู่ระยองหรือได้ ท่านวชิระ ท่านก็จะรับไป ก็จะแบ่งงานเป็นภาค ๆ ที่เหลือผมก็จะรับ นี่ก็คือโครงสร้างบุคลากรของเรา มีอยู่ 3 คน แต่ถ้าเกิดว่า งานมันเยอะจริง ๆ อาจจะมีทีมงานคนอื่น ซึ่งเราก็มารวมตัวกันประมาณเกือบ 10 คน ที่จะเป็นทีมโฆษกเราเป็นเหมือนนอกรูม มีท่านอื่นที่เป็นตุลาการทั้งหมด ที่จะทำหน้าที่ เพราะว่าถ้าเกิด 3 ท่านไม่อยู่ บางครั้งให้ท่านอื่นที่เป็นสมาชิกของทีมงานโฆษกเป็นตุลาการก็จะรู้กัน” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้ส่งสารที่เป็นบุคคลสำคัญและเป็นส่วนหลักในการส่งสารจึงมีอยู่ด้วยกัน 3 ท่าน คือ โฆษกศาลปกครอง 1 คน และรองโฆษกศาลปกครองอีก 2 คน

นายไพโรจน์ มินเด็น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งโฆษกศาลปกครองและตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้นประจำศาลปกครองสูงสุด เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านกฎหมายปกครอง จบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรทางด้านกฎหมายทั้งในและต่างประเทศ เช่น หลักสูตรการบังคับใช้กฎหมายควบคุมมลภาวะในเขตเมืองของสถาบันกฎหมายเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ หลักสูตร International Human Rights Law จาก International Institute of Human Rights

ประเทศฝรั่งเศส ฯลฯ มีผลงานทางวิชาการมากมาย เช่น การเขียนบทความเรื่อง Development of National Legal Instruments Required to protect the Quality of Water Resources ในการประชุม Expert Group Meeting on Protection of Water Resources, Water Quality and Aquatic Ecosystems ฯลฯ และมีประวัติการทำงานในสายงานด้านการปกครองโดยตรง จึงมีประสบการณ์การทำงานสูง เป็นคนที่มีบุคลิกภาพภูมิฐาน สุขุมสมกับเป็นตุลาการผู้พิจารณาคดีกิริยาท่าทางคล่องแคล่ว ว่องไว มนุษย์สัมพันธ์ดี ไม่ถือตัว และมีไหวพริบปฏิภาณในการเจรจาสูง

ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill)

ทักษะในการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโฆษกศาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารไปยังประชาชน เพราะคดีความที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลนั้น จะมีทั้งผู้ได้รับผลประโยชน์ซึ่งอาจจะพอใจในคำตัดสินและผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งอาจจะไม่พอใจในคำตัดสิน ศาลปกครองเป็นผู้ผดุงความยุติธรรม ชี้อตรง และตั้งมั่นในความเป็นกลาง จึงยึดหลักการพิจารณาตัดสินจากข้อกฎหมายและพยานหลักฐานเป็นหลัก โฆษกศาลปกครองจึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร การเจรจา การกำหนดวาระข่าวสาร การตัดสินใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย รวมไปถึงกับสื่อมวลชนด้วย ดังนั้น โฆษกศาล จำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารครบถ้วน เพื่อให้เกิดความรับรู้และเข้าใจในสารครบทุกฝ่าย ดังเช่นวิธีการเลือกข่าวสารรวมถึงกระบวนการที่เหมาะสมในการแก้ไขข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนของโฆษกศาลปกครองดังนี้

“เราสนใจสิ่งที่มีนัยคลาดเคลื่อนต่างหาก คือข่าวที่ออกไปกับสื่อผ่านสื่อมวลชนไปถึงประชาชน เราดูว่าเป็นยังไง โดยเราจะดูข่าวที่ตัด เขาจะตัดให้ผมทุกวัน แล้วผมก็จะนั่งอ่านทุกวัน ว่ามันมีปัญหอะไร เราควรที่จะแถลงข่าวหรือไม่ ถ้าเราคิดว่าใช้วิธีการใดในการที่จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือให้เขาลงข่าวที่ถูกต้อง เราก็จะทำหาวิธีการที่เหมาะสม” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ทักษะในการสื่อสารอีกเรื่อง ที่มีความสำคัญมากคือ การสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจตรงกับสารที่สื่อออกไป กล่าวคือ ภาษาทางกฎหมายเป็นภาษาทางเทคนิคเฉพาะ เป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ยากสำหรับประชาชนทั่วไป อีกทั้งเป็นเรื่องที่ไม่พบบ่อยนักในการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมถึงผู้รับสารมีความหลากหลายระดับ เกิดจากความแตกต่างทางด้านถิ่นอาศัย ระดับการศึกษา ระดับความรู้ ฯลฯ ดังนั้น ทีมโฆษกศาลปกครอง จำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารจากเรื่องที่เข้าใจยาก หรือซับซ้อน เป็นเรื่องที่รับรู้ได้ง่าย เกิดความเข้าใจในทันที และตรงกัน

ทักษะในการสื่อสารของ นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารดีเยี่ยม เนื่องด้วยการสื่อสารไปยังผู้รับสารโดยเป็นเรื่องของข้อกฎหมายนั้น ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นทางการและศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย ยากที่ผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายจะ

เข้าใจ แต่ท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการบรรยายวิชาการ รวมถึงการเป็นนักกฎหมาย การสื่อสารไปยังผู้ฟังจึงใช้คำที่เรียบง่าย เพราะเข้าใจถึงกระบวนการสื่อสารที่กลุ่มเป้าหมายมีทักษะที่แตกต่างกัน ในการบรรยายวิชาการก็เลือกใช้คำพูดและการอธิบายโดยเน้นไปทางวิชาการ ศัพท์เฉพาะ แต่ในขณะเดียวกัน หากเป็นการแถลงข่าวสารก็ใช้คำพูดที่เรียบง่าย เข้าใจได้ง่าย ไม่เน้นศัพท์ทางกฎหมาย เพราะตำแหน่งโฆษกศาลปกครอง จำเป็นต้องให้ข่าวสารกับทางสื่อมวลชนเป็นหลัก การเลือกใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก จะเป็นอุปสรรคต่อสื่อมวลชนในการนำเสนอต่อประชาชน อีกทั้งยังอาจเกิดการตีความหมายที่ผิดออกไป หรือการเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ส่งผลให้เกิดการรับสารที่ผิดพลาด และในการเสนอข่าวสารในเรื่องของคดีความ ย่อมมีผู้ที่พอใจ และไม่พอใจในผลของคดี ท่านโฆษกศาลปกครอง จะใช้การสื่อสารที่เน้นเรื่องของข้อกฎหมายเป็นที่ตั้ง โดยจะใช้น้ำเสียงที่อ่อนโยนแสดงความเป็นมิตรและเห็นใจต่อผู้เสียหาย เพื่ออธิบายให้แก่ผู้ที่ไม่พอใจในคำตัดสินหรือสื่อมวลชนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง เกิดความเข้าใจ รวมถึงการแสดงกิริยาท่าทางที่อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นมิตรกับทุกฝ่ายแต่ก็แฝงไปด้วยท่าทีของผู้ที่มีภูมิความรู้ ในบางครั้งที่เผชิญกับปัญหาสื่อมวลชนที่ลงข่าวบิดเบือน ท่านก็อดทนอดกลั้น ไม่ได้ตอบหรือแสดงออกทางกิริยาหรืออารมณ์ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะในการสื่อสารอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่กล่าวไว้ว่า

“ท่านโฆษกศาลปกครอง จะแถลงเรื่องในประเด็นที่ศาลต้องการแถลง ดังนั้น จึงมีความชัดเจนในประเด็น ทักษะการใช้ภาษาดี เข้าใจง่าย สื่อมวลชนที่ฟังก็เข้าใจในประเด็นชัดเจนดี มีบุคลิกภาพที่เป็นกันเอง” (สุเมธ สมคะเน, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มิถุนายน 2557)

ทัศนคติของผู้ส่งสาร (Attitude)

ทัศนคติของผู้ส่งสาร เป็นหนึ่งในปัจจัยของแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารที่มีความสำคัญ เพราะทัศนคติของผู้ส่งสารจะเป็นตัวชี้ให้ผู้รับสารมีทัศนคติคล้ายตามไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วย ทัศนคติของผู้ส่งสารที่มีต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะพูด และต่อผู้รับสาร ดังนั้น โฆษกศาล จำเป็นต้องมีทัศนคติในเชิงบวก หรือคิดเชิงบวก (Positive Thinking) ต่อตนเอง ต่อสื่อมวลชน และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต่อประชาชน ดังจะเห็นได้จาก คำกล่าวของโฆษกศาลปกครอง ถึงทัศนคติในเชิงบวกของตุลาการศาลปกครองและโฆษกศาลปกครอง ในการนำเสนอข่าวสารสู่สาธารณะชนดังนี้

“เราประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าว แต่ไม่มีหน้าที่ไปแก้ไขข้อผิดพลาดหรือว่ามีปัญหากับสื่อมวลชน เพราะเราต้องร่วมมือกับสื่อมวลชนมากกว่าที่จะทะเลาะกับสื่อมวลชน ถ้าเกิดสื่อมวลชนหลงคลาดเคลื่อนหรือเข้าใจผิด เราก็อาจจะเรียกสื่อมวลชนมา แล้วขอแถลงข่าวบางจุด หรือบางกรณีสื่อมวลชนอาจจะไม่ผิดพลาด

แต่มีการโต้ตอบกันในเรื่องเกี่ยวกับศาล อย่างกรณีที่ผ่านมา เรื่องการยุบศาล โดยกล่าวอ้างว่าศาลไม่มีงาน ผมก็เลยต้องออกมาแถลงว่า ไม่ใช่ข้อมูล ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อน เพราะว่าศาลมีงานเยอะแยะ ไม่ใช่ไม่มีงานแล้วจะยุบรวมศาลยุติธรรม เราเลยต้องมาแถลง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แล้วการยุบศาลว่าเป็นประโยชน์อย่างไร นี่ก็คือ ชี้แจงประชาชนให้รับทราบ เพราะข้อมูลข่าวสารที่เขาเปิดมาเรื่อย ๆ ใช้ว่าเราจะได้ทันที เราจะดูก่อนว่าเขาเอาจริงไหม เขาเล่นไม่เลิกใช้ไหม เราถึงจะแถลง เพราะเราไม่ใช่รักการเมือง เราเป็นข้าราชการ เราเป็นหน่วยงานตุลาการที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีให้เกิดความเป็นธรรม ไม่เกี่ยวข้องกัน เราตรวจสอบการกระทำของเจ้าหน้าที่ของราชการด้วยซ้ำไป เพราะจะเห็นว่า เราเป็นกลาง อยู่ ๆ เราจะไม่ทะเลาะกับใคร ศาลไม่เป็นคู่กรณีกับใคร” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับการให้ความเห็นในด้านทัศนคติของรองโฆษกศาลปกครอง นายวชิระ ขอบแต่่ง ที่กล่าวไว้ว่า

“ต้องไม่เครียด คือผู้พิพากษาศาลต้องเข้าใจว่า มันเป็นไปได้ที่มันจะให้ทุกคนพอใจร้อยเปอร์เซ็นต์ ในเมื่อมันเป็นที่ยุติด้วยเหตุและผล มันเป็นระบบ” (วชิระ ขอบแต่่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

ทัศนคติในการสื่อสารของ นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง แสดงถึงการเป็นผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวก จากการมองปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข ยกตัวอย่างเช่น การที่สื่อมวลชนบางแห่งลงข่าวโจมตีศาลปกครอง ท่านก็มีทัศนคติในเชิงบวกกว่าเป็นการช่วยให้ศาลทราบถึงปัญหาที่สังคมมองกลับมาที่ศาล เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไข ชี้แจง เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไป โดยไม่ได้มองว่า สื่อมวลชนรายนั้นเป็นศัตรู หรือแกล้งใส่ร้ายป้ายสี ท่านมีทัศนคติอย่างเป็นมิตรกับทุกฝ่าย จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขและไม่เกิดความรุนแรงหรือกระทบกระทั่ง และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สำเร็จลุล่วงด้วยดีในที่สุด หรือในกรณีที่นักการเมืองบางท่านมีความเห็นและวิจารณ์ว่าควรยุบศาลปกครอง ท่านก็ออกมาแถลงข่าวเชิงอธิบายถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการมีศาลปกครองในประเทศไทย โดยไม่เป็นการตอบโต้ ซึ่งถือเป็นทัศนคติของผู้สื่อสารที่เป็นไปในเชิงบวก

ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ของผู้สื่อสาร (Knowledge)

เมื่อพิจารณาประเด็นเรื่องความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สื่อสาร พบว่า โฆษกและรองโฆษกของศาลปกครองทุกท่านล้วนได้รับการคัดเลือกมาจากตุลาการศาลปกครอง เพราะภารกิจหลักของโฆษกศาลปกครอง คือการแถลงข่าว แก้ไขข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนหรือ

คลาดเคลื่อน อันจะนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่เสียหายของศาลปกครอง โดยชี้แจงให้ข้อเท็จจริง และ ข่าวดังกล่าวที่บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนส่วนใหญ่ ล้วนเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับคดีพิพาท ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงกระบวนการดำเนินการของศาลปกครอง ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ให้ ข้อเท็จจริงได้นั้น จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ และ มีประสบการณ์ตรงจากเรื่องนั้น ๆ เช่น มีความรู้ในด้านกฎหมายปกครอง มีความเชี่ยวชาญด้าน กฎหมายมหาชนโดยเฉพาะ มีประสบการณ์ในด้านการพิจารณาคดี การทำงานในระดับสายงาน ข้าราชการ และมีวุฒิที่เหมาะสม คุณเป็นบุคคลที่เป็นมิตรและมีความน่าเชื่อถือ มีอาวุโส ซึ่งจะเป็น อื่นไปไม่ได้ นอกจากตุลาการศาลปกครองที่มีคุณลักษณะตามกล่าวข้างต้น และเมื่อตุลาการ ศาลปกครอง มีคุณสมบัติครบถ้วนตามองค์ประกอบดังกล่าว ก็จะสามารถชี้แจงแถลงข่าวสารได้ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน อีกทั้งยังสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้รับสาร เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับ องค์การและตนเอง

ตุลาการศาลปกครองสูงสุด มีกระบวนการพิจารณาคัดเลือกอย่างเคร่งครัดและ ยากยิ่ง ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ล้วนเป็นเรื่องของความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ รวมถึงคุณวุฒิและวุฒิที่ครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือในการบริหารราชการแผ่นดิน และต้องมี คุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดคือ เป็นหรือเคยเป็นกรรมการร่างกฎหมาย หรือกรรมการกฤษฎีกา รับ ราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือเทียบเท่า รับราชการหรือ เคยรับราชการตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หากเป็นผู้สอนวิชาในสาขาที่เกี่ยวข้องต้องดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ หากเป็นทนายต้องประกอบวิชาชีพไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ฯลฯ เมื่อบุคคลซึ่งได้รับการ พิจารณามีคุณสมบัติครบถ้วน จะนำเสนอรายชื่อต่อนายกรัฐมนตรี และนำเสนอชื่อเสนอ ความเห็นชอบต่อวุฒิสภา เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542, 2555, น. 7)

นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์เฉพาะด้าน จากประวัติการศึกษาและการทำงานพบว่า สำเร็จการศึกษาในสาย นิติศาสตร์ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาตรี จึงมีความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างลึกซึ้ง ผ่านการอบรมดูงานทั้งในและต่างประเทศ ครบถ้วนตามคุณสมบัติที่ตุลาการต้องผ่านการอบรม โดยเฉพาะหลักสูตร International Human Rights Law จากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบ ของศาลปกครอง มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายมหาชนเป็นอย่างดี เนื่องด้วยประสบการณ์การ

ทำงานที่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นทั้งนิติกร7 นักกฎหมายกฤษฎีกา8 ว. และ ตำแหน่งสุดท้ายที่ เลขาธิการกรรมการร่างกฎหมาย ก่อนเข้าสู่ตำแหน่งตุลาการศาลปกครอง อีกทั้งมีผลงานทางวิชาการและการบรรยายทางวิชาการหลายเรื่อง จึงเห็นได้ว่า การทำงานที่ตรงกับสายงานที่ศึกษาเล่าเรียนมา และมีประสบการณ์การทำงานที่อยู่ในสายงานด้านตุลาการมาโดยตลอด ทำให้เกิดองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งสามารถอธิบายได้จากมุมมองของผู้สื่อข่าวที่เข้ารับฟังคำแถลงข่าวของโฆษกศาลปกครอง โดยผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐให้ความเห็นไว้ว่า

“ท่านไพโรจน์มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลที่ดี ตรงประเด็น เพราะท่านมักทำการบ้านมาก่อนการแถลงคดี” (สุเมธ สมคะเน, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มิถุนายน 2557)

ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social System & Culture)

วัฒนธรรมภายในองค์กร เป็นอีกส่วนสำคัญในการสื่อสารของผู้ส่งสาร เพราะวัฒนธรรมภายในองค์กรจะสะท้อนภาพลักษณ์ขององค์กรในทุก ๆ ด้าน โดยหากทุกคนในองค์กรมีแนวความคิด การปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติตน ไปในทิศทางเดียวกันทั้งองค์กรแล้ว ภาพรวมขององค์กรจะปรากฏต่อสายตาสังคม และนำไปสู่การเป็นองค์กรที่มีภาพลักษณ์ที่ดี วัฒนธรรมองค์กรแบบศาล คือ ผู้ส่งสารมีสภาพที่เหนือกว่าผู้รับสาร เพราะเป็นผู้ชี้ขาด พิจารณาและพิพากษาคัดสินคดี การให้ข้อมูลต่อสาธารณะ เป็นสิ่งที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน และมีข้อจำกัดที่มากมาย ดังที่ท่านโฆษกศาลปกครอง กล่าวว่า

“เรามีหน้าที่ต้องหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรเราใหม่ ให้เจ้าหน้าที่เราที่มีความคิดเหมือนกันในการที่มุ่งความเป็นธรรม เราจึงเกิดการสร้างรหัสขึ้นมา รหัสคือความเชื่อมั่นในศาลปกครอง เราจะมีว่ามีก็อย่างก็ประการ วัฒนธรรมองค์กร โปร่งใส ถูกต้อง ทีมเวิร์ค เราจะสร้างเพื่อให้ทุกคนมีความตระหนักว่า เราต้องทำหน้าที่อย่างนี้ เป็นองค์กรที่เราหล่อหลอมรวมกัน เมื่อเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดอย่างนี้ ทำและปฏิบัติอย่างนี้ ภาพลักษณ์ของศาลมันบ่งบอกโดยบุคลากรเหล่านี้ทั้งนั้น ทุกคนก็จะยอมรับมาศาลนี้มาฟ้องคดี เจ้าหน้าที่ต้องยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ใช่หน้าบึ้ง เขาเดือดร้อนมีทุกข์มาแล้ว ภาพลักษณ์อย่างนี้ก็หาย เราจะต้องเป็นมิตรกับประชาชนมากขึ้น บุคลากรจะต้องมีความพร้อมที่จะให้บริการ” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

นายไพโรจน์ มินเด็น โฆษกศาลปกครอง เริ่มรับราชการในตำแหน่งนิติกร 3 กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และได้รับการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานในสายงานดังกล่าวมาโดยตลอด จึงซึมซับวัฒนธรรมองค์กรตุลาการ และเมื่อเข้ารับ

ตำแหน่งตุลาการศาลปกครอง ซึ่งก็อยู่ในสายงานองค์กรตุลาการ จึงได้นำวัฒนธรรมองค์กรตุลาการมาปรับใช้กับส่วนงานที่บริหารอยู่ รวมไปถึงภาพรวมของศาลปกครองในด้านวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน คือทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกที่มุ่งหวังให้ความช่วยเหลือประชาชนและสังคมส่วนรวม โดยมีความคิดและอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกันทั้งองค์กร

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด คือเป้าประสงค์ของผู้ส่งสารที่พยายามจะส่งสารออกไปให้ผู้รับสารรับรู้และเข้าใจมากที่สุดโดยผ่านสื่อมวลชน และ สื่อมวลชนต้องได้ข้อมูลที่ถูกต้อง นำไปสู่การเสนอข่าว และเผยแพร่ข่าวสารต่อประชาชนโดยถูกต้อง ไม่คลาดเคลื่อนหรือบิดเบือน แต่ด้วยวัฒนธรรมของสังคมไทย ผู้ส่งสารจะต้องเป็นผู้ให้ความกระจ่างในสารสื่อสามารถ ชักถามข้อข้องใจต่าง ๆ ได้ แต่ศาลมักเป็นระบบ “ปิด” ทำให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ออกไปเกิดความคลาดเคลื่อน ซึ่งอธิบายได้จากคำสัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าวสายศาลปกครอง ดังว่า

“ส่วนใหญ่สื่อต้องเดินเข้าหาศาลปกครองมากกว่าที่ศาลจะเข้าหาสื่อ คดีที่สำคัญหลายเรื่อง สื่อไม่มีโอกาสได้รู้ ศาลไม่ได้เผยแพร่ หรือบางครั้งก็เผยแพร่ช้ามาก เราต้องมานั่งตามกันเอง บางครั้งนักข่าวสายอื่นมาหาข่าวเอง จึงเกิดความคลาดเคลื่อนในการนำเสนอข่าว” (สุเมธ สมคะเน, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มิถุนายน 2557)

นางสาวสายทิพย์ สุคติพันธ์ รองโฆษกศาลปกครอง ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองโฆษกศาลปกครองและตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองอุบลราชธานี ทำหน้าที่ร่วมกับทีมโฆษกศาลปกครองท่านอื่น ๆ ในการแถลงข่าว และการจัดกิจกรรมศาลปกครองพบประชาชนและสื่อมวลชน รวมถึงข้าราชการ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน และการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสาน

นางสาวสายทิพย์ สุคติพันธ์ อายุ 56 ปี เป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 2 สาขาวิชา คือ รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ นิติศาสตรมหาวิทยลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก Ph.D. (Political Science) University of Hawaii at Manoa, U.S.A. ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ดร.สายทิพย์ สุคติพันธ์ เริ่มการทำงาน โดยเป็นอาจารย์สอนหนังสือคณะรัฐศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 จนถึง ปี พ.ศ. 2546 รวมระยะเวลาในการเป็นอาจารย์ ถึง 21 ปี ซึ่งตำแหน่งสุดท้ายคือ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากนั้นจึงสอบบรรจุเข้าเป็นข้าราชการ ในตำแหน่ง ตุลาการศาลปกครองกลาง ตุลาการผู้แถลงคดีในศาลปกครองสูงสุด ในปี พ.ศ. 2546 จนกระทั่งปัจจุบัน ท่านเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือด้วยทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิ อีกทั้งเคยเป็นอาจารย์ผู้สอนหนังสือมาอย่างยาวนาน จึงมีอัธยาศัยที่

เป็นกันเอง เรียบง่าย ไม่ถือตัว มักให้ความรู้เพิ่มเติมแก่บุคคลที่สนทนากับด้วย โดยภาพรวมจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งตุลาการศาลปกครอง และ โฆษกศาลปกครองเป็นอย่างดี

ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill)

ทักษะในการสื่อสารของ นางสาว สายทิพย์ สุคติพันธ์ รองโฆษกศาลปกครองนั้น ท่านเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารดีเยี่ยม เนื่องจากการที่เคยเป็นอาจารย์สอนหนังสือในมหาวิทยาลัยมายาวนานถึง 21 ปี จึงมีประสบการณ์และทักษะในการสื่อสารเป็นอย่างดี เพราะการสอนหนังสือ เป็นการถ่ายทอดความรู้ วิชาการ จากตำราหรือประสบการณ์ ผู้รับสาร โดยจุดประสงค์หลักคือ ผู้รับสารสามารถเข้าใจและรับรู้ถึงสารนั้นได้ ตัวผู้ส่งสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะถ่ายทอดสารนั้น ๆ ด้วยประสบการณ์และทักษะจากการที่ท่านเป็นอาจารย์สอนหนังสือ จึงมีความสามารถในการถ่ายทอดและสื่อสารเรื่องที่เข้าใจยากให้ผู้รับฟังสามารถเข้าใจได้ โดยง่าย ด้วยภาษาที่เรียบง่าย ไม่ใช่ทางการ แต่คงไว้ซึ่งเนื้อหาที่ตรงประเด็น โดยมีบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“การถ่ายทอดความยาก ๆ ให้มันเข้าใจได้ ตอบคำถามแล้วตรงประเด็นแล้วก็ไม่วกวน. ...ดิฉันมองว่าพื้นฐานสำคัญที่สุดเลยว่า ควรต้องทำในสิ่งที่เทคนิค ชับซ้อน เป็นที่เข้าใจได้โดยไม่คลาดเคลื่อนในสาระสำคัญ อันนี้ดิฉันคิดว่า อันนี้เป็นคุณสมบัติที่หนึ่งเลย ก็คือ คุณต้องชัดเจน ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องเข้าใจได้” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม 2557)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่เคยเข้ารับฟังการแถลงข่าวของรองโฆษกศาลปกครอง โดยกล่าวว่า

“ท่านรองโฆษกศาลปกครองทั้งสองท่าน ก็มีทักษะในการสื่อสารไม่แตกต่างกัน เหมือนกันกับท่านโฆษกศาลปกครอง คือมีทักษะในการนำเสนอข้อมูลที่ดี ใช้ภาษาเข้าใจง่าย และมีบุคลิกภาพที่เป็นกันเองไม่ถือตัว” (สุเมธ สมคะเน, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มิถุนายน 2557)

ทัศนคติของผู้ส่งสาร (Attitude)

รองโฆษกศาลปกครอง ท่านเป็นผู้ที่มีทัศนคติในเชิงบวก โดยเฉพาะงานของทีมโฆษกศาลปกครอง จำเป็นต้องประสานกับสื่อมวลชนตลอดเวลา ในการแถลงข่าว ให้ข้อมูล หรือการให้สัมภาษณ์ ท่านสายทิพย์ มีทัศนคติที่ว่า สื่อมวลชนต้องการข่าวจึงเข้ามาหา ทีมโฆษกศาลปกครอง มีหน้าที่ให้ข่าวที่ถูกต้อง และอธิบายให้สื่อมวลชนเข้าใจประเด็นที่ตรงกัน ถูกต้อง เพื่อที่จะนำเสนอข่าวไม่บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อน นักข่าวหรือสื่อมวลชนจึงไม่ใช่ผู้ที่เข้ามาสร้างปัญหา แต่เป็นผู้ที่เข้ามาเพื่อนำข้อมูลที่ดีออกไปสู่สังคม ถือเป็นทัศนคติเชิงบวกที่เป็นคุณสมบัติที่ต้องมีในบุคคลระดับผู้นำที่รองโฆษกมี ดังเช่นคำกล่าวของรองโฆษกศาลปกครองที่กล่าวไว้ว่า

“ทัศนคติ ดิฉันว่าโดยประสบการณ์ส่วนตัว คือดิฉันไม่ค่อยกลัวนักข่าว ก็รู้สึกกว่าที่เขาถาม เขาก็มีความจริงใจที่เขาต้องการทราบ แล้วก็เป็นการที่เขาที่ต้องคอย ดีไฟน์ (Define) ประเด็นที่มันไม่ชัดเจนเพราะฉะนั้น ดิฉันจะไม่ค่อยกลัวคำถามสื่อสักเท่าไร ดิฉันจะตอบ จะคุย บางคนขอเบอร์โทรศัพท์ ดิฉันก็ให้ไป แต่ให้ไปดิฉันก็บอกว่า บางเรื่องก็ตอบได้นะ บางเรื่องก็ตอบไม่ได้ บางเรื่องก็อธิบายให้ฟังได้ ทัศนคติในทางที่รู้สึกกว่า Positive กับสื่อ ดิฉันว่ามันสำคัญอยู่แล้วกับงานโฆษก” (สายทิพย์ สุขติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ของผู้ส่งสาร (Knowledge)

นางสาว สายทิพย์ สุขติพันธ์ รองโฆษกศาลปกครอง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ อย่างดีเยี่ยม เนื่องด้วยการศึกษาระดับปริญญาเอก จึงเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ รวมถึงมีงานวิจัย วิทยานิพนธ์เรื่อง The Media and Politics: Political Economy of Radio Broadcasting in Thailand ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับสื่อและการเมือง จึงเป็นผู้ที่มากด้วยความรู้และประสบการณ์ อีกทั้ง ท่านได้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในระดับ รองศาสตราจารย์ จึงมีความสามารถในการถ่ายทอดและสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ ในด้านประสบการณ์ ท่านได้ผ่านงานระดับสำคัญมาอย่างมากมาย ตั้งแต่การศึกษาในสายตรงทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ การเป็นอาจารย์สอนนักศึกษา การผ่านงานระดับผู้บริหารในตำแหน่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ก่อนที่ท่านจะมาดำรงตำแหน่งรองโฆษกศาลปกครองและตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองอุบลราชธานี ท่านเคยดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลปกครองกลาง ตุลาการผู้แถลงคดีในศาลปกครองสูงสุด และตุลาการศาลปกครองเชียงใหม่ จึงทำให้มีประสบการณ์โดยตรง สามารถชี้แจง อธิบาย และประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของศาลปกครองให้ประชาชนและสื่อมวลชนทราบและเข้าใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในทีมโฆษกศาลปกครอง ก็ต้องมีการคัดเลือกโดยการทดสอบ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงจะสามารถดำรงตำแหน่งในทีมงานโฆษกศาลปกครองได้ ดังจะเห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของรองโฆษกศาลปกครองกล่าวไว้ว่า

“จำได้ว่าที่ท่านประธานฯ คุยกับพวกเราแบบกว้าง ๆ สัก 3-4 เดือนหลังจากที่ท่านหัสวุฒิ ได้รับตำแหน่ง ท่านก็ประสานให้ทางรองเลขาฯ ให้เชิญไปทดสอบ เพื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นโฆษก เขาก็เชิญคนมา 10 - 12 คน ที่เป็นตุลาการทั้งหมด แล้วเขาก็ให้ไปเหมือนสอบปฏิบัติ ก็คือเขาก็แจกคดีมาให้คนละเรื่อง แล้วก็บอกว่าให้ ทดลองแถลงข่าว ให้เวลาคนละ 10 นาที แล้วก็ตอบนักข่าวด้วย” (สายทิพย์ สุขติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social System & Culture)

ระบบสังคมและวัฒนธรรมของไทย มักมองว่า เรื่องคดีที่ต้องขึ้นศาลเป็นเรื่องใหญ่น่ากลัว ไม่น่ายุ่งเกี่ยว อีกทั้ง ตัวผู้พิพากษา หรือตุลาการผู้ตัดสินคดี เป็นบุคคลที่น่ากลัว น่าเกรงขาม เข้าถึงยาก ดังนั้น เมื่อต้องมีการติดต่อสื่อสารกับตัวผู้พิพากษา หรือตุลาการ จึงเกิดภาวะการถ่วงเทียดยืด แต่ท่านสายทิพย์ รองโฆษกศาลปกครอง เป็นผู้ทราบและเข้าใจถึงปัญหาดังกล่าว อีกทั้งเคยเป็นอาจารย์สอนหนังสือมาก่อน จึงเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ท่านมีวิสัยทัศน์ที่จะลดปัญหา หรือลดช่องว่างระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่มีระบบสังคมและวัฒนธรรมไม่เอื้อต่อการดำเนินการ โดยพยายามสร้างความเข้าใจและปรับเปลี่ยนมุมมองของระบบสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาลปกครอง ให้เป็นไปในลักษณะที่เป็นกันเอง เข้าถึงได้ง่าย ไม่เคร่งครัดมาก ผู้สนทนารู้สึกผ่อนคลาย สามารถสนทนาได้อย่างเต็มที่ แต่อยู่บนพื้นฐานของความมีระเบียบ และมีหลักการ ดังที่รองโฆษกได้กล่าวไว้ว่า

“เราไปพูดในฐานะเป็นวิทยากร คือเขาจะได้ความรู้สึกเหมือนเป็นอาจารย์มากกว่า เหมือนเป็นนักวิชาการมากกว่า เท่าที่ดิฉันเคยไป ๆ นะคะ คือเขาก็ถาม เขาก็ฟัง เหมือนฟังบรรยายที่ค่อนข้างมีคุณวุฒิสูงหน่อย มากกว่าจะมาเกรงว่าเป็นผู้พิพากษา อาจจะเป็นด้วยศาลปกครองและวิทยากรที่มักจะออกไปสื่อสารได้ดีอยู่แล้ว และก็ไม่ได้มาในลักษณะถืออำนาจ คือไม่ได้มี แบบซึ่งขงของพวกพิพากษาผู้ใหญ่ในความหมายเดิม ๆ ที่เราเคยมี ฉะนั้นคนที่มาฟัง เขาส่วนหนึ่งก็ทราบอยู่แล้วว่าเราเป็นศาลปกครอง มันไม่ได้ไปถึงกับจับคนขังคุกหรือพิพากษาคณัลล้มละลาย เพราะฉะนั้นเป็นเรื่องของสิทธิของเขามากกว่า หลายคนเขาก็ไม่ได้รู้สึกว่าเราเป็นผู้พิพากษาด้วยซ้ำ... ซึ่งดิฉันว่า อาจจะเป็นทัศนคติที่มันร่วมสมัยสักหน่อยกว่าแนวคิดของการเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ ในยุคก่อน ๆ เพราะฉะนั้นโฆษก อาจจะเป็นคนที่มีบุคลิกที่ลงมาติดดินมากกว่าตุลาการทั่ว ๆ ไปเสียอีก” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของนายวิชระ ชอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครอง ที่กล่าวว่า

“ผมว่าทุกฝ่ายนะ ไม่ว่าจะเป็นประชาชนเอง หรือแม้กระทั่งส่วนราชการเอง เขาก็ให้เกียรติกับตุลาการศาลปกครอง เราสังเกตได้จากในห้องพิจารณาคดีที่ดี หรือการพบกันในโอกาสต่าง ๆ ในงานสังคมภายนอก งานราชการ งานโอกาสต่าง ๆ เค้าให้เกียรติ แล้วก็เชื่อมั่นตามสมควร เขาไม่ได้ดูถูกดูแคลน เขาไม่ได้อะไรมากมาย แต่ว่าคำพิพากษาบางฉบับมันก็มีประเด็นทางวิชาการได้ ก็เป็นเรื่องสามารถจะติชมได้อยู่แล้ว ก็ไม่ได้

เป็นปัญหาอะไร แต่ว่าการที่เราเห็นภาพลักษณ์ของศาล เขายังให้ความเชื่อมั่นอยู่”
(วชิระ ขอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

นายวชิระ ขอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครอง เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกำเนิด ปัจจุบันอายุ 57 ปี อาศัยอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่ง รองโฆษกศาลปกครองและตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองระยอง ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับทีมโฆษกศาลปกครองท่านอื่น ๆ ในการแถลงข่าว และการจัดกิจกรรมศาลปกครองพบประชาชนและสื่อมวลชน รวมถึงข้าราชการ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน และการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคใต้

สำหรับ รองโฆษกศาลปกครอง นายวชิระ ขอบแต่ง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทางด้านนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาโททางการวางแผนผังเมือง จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านกฎหมายและผังเมือง ในด้านการทำงาน ท่านเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานผังเมืองจังหวัดภูเก็ต ต่อมา จึงเข้ามารับราชการเป็นพนักงานคดีปกครองประจำศาลปกครองสูงสุด และได้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองระยอง และรองโฆษกศาลปกครอง ท่านเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพภูมิฐาน แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย สัมกับบทบาทและหน้าที่ของตุลาการศาลปกครอง อีกทั้งด้วยบุคลิกที่เป็นกันเองเรียบง่าย ไม่ถือตัว รวมถึงการมีอัธยาศัยดี พุดจาสนทนาด้วยหลักการ ตรงประเด็น ทำให้เสริมความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ในตัวตุลาการ นอกจากนี้ ท่านยังเคยเป็นอาจารย์พิเศษของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางด้านกฎหมายให้กับนักศึกษาได้เข้าใจโดยง่าย จึงบ่งชี้ได้ว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นอย่างดี และมีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเป็นตุลาการศาลปกครอง และ รองโฆษกศาลปกครอง ซึ่งจะต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแถลงคดี และการดำเนินงานของศาลปกครองให้กับประชาชน และสื่อมวลชนได้รับทราบ

ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skill)

นายวชิระ ขอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครอง มีทักษะในการสื่อสารที่โดดเด่น ด้วยคุณสมบัติที่เคยเป็นอาจารย์พิเศษของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สอนนักศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย จึงมีทักษะในการสื่อสารที่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ทางศาลปกครองกำหนด คัดเลือกทีมโฆษกศาลปกครอง เพราะจำเป็นต้องสื่อสารให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งผู้พูดและผู้ฟัง จึงต้องมีการถอดรหัสสาร (Decoder) ที่เป็นคำศัพท์เฉพาะ หรือศัพท์ทางวิชาการทางกฎหมาย ให้ออกมาในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่ายในการรับฟัง (Encoder) ของผู้ฟัง ที่มีระดับการรับรู้ที่แตกต่างกัน

หลากหลาย ซึ่งจากการที่เคยสอนหนังสือมาก่อน ทำให้ท่าน สามารถถ่ายทอดและสื่อสารออกมาได้อย่างครบถ้วน ผู้ฟังเข้าใจในเนื้อหาและข้อมูลที่ได้ฟัง จึงถือได้ว่า ท่านมีทักษะในการสื่อสารที่เหมาะสมกับการเป็นรองโฆษกศาลปกครอง โดยรองโฆษกศาลปกครอง ได้ให้ความเห็นว่า

“ทักษะในทีมของโฆษก ต้องเป็นคนที่ศึกษาข้อเท็จจริงให้ชัดเจนในแต่ละเรื่อง เพราะวาทะศาลส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ เกี่ยวข้องกับอำนาจ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะฉะนั้น บางทีสิ่งที่เราพูดไปก็ต้องมีข้อมูลข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างจะชัดเจน ประการที่สองคือ จะต้องใช้ภาษาเข้าใจง่าย คนจะเข้าใจได้ตามสมควร เพราะว่าคงจะไม่ละเอียดลึกซึ้งได้” (วชิระ ขอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ช่วยหัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ที่เคยเข้ารับฟังการแถลงข่าวของรองโฆษกศาลปกครอง โดยกล่าวว่า

“ทีมโฆษกชุดนี้มีความเหมาะสมทุกประการ ทุกด้าน ครบถ้วน ให้สื่อได้แสดงความคิดเห็นรับฟัง ชี้แจง สิ่งที่เป็นไปตามข้อเท็จจริงและยกตัวอย่างให้เข้าใจได้” (อุษา มีขารี, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มิถุนายน 2557)

ทัศนคติของผู้ส่งสาร (Attitude)

ท่านวชิระ รองโฆษกศาลปกครอง เป็นตุลาการผู้มีทัศนคติในเชิงบวก กล่าวคือ ท่านจะมีมุมมองและแง่คิดในด้านการทำงานที่เป็นไปตามหลักการ ว่าด้วยการตัดสินใจ เมื่อสิ้นสุดแล้ว ก็จะต้องมีผู้แพ้และผู้ชนะเสมอ ซึ่งผู้ชนะย่อมพอใจในคำตัดสิน ในขณะที่ผู้แพ้ ย่อมเกิดความไม่พอใจบ้างมากหรือน้อยตามแต่ทัศนคติและวิจรรณญาณของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้น ทีมโฆษกศาลปกครอง จึงต้อง อธิบายถึงเหตุผล และข้อเท็จจริงในคดีที่น่าเสนอสู่สาธารณะ และให้สังคมได้รับรู้ถึงข้อเท็จจริง และเหตุแห่งคำตัดสินนั้น ๆ ซึ่งรองโฆษกศาลปกครอง ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทัศนคติไว้ดังนี้

“ต้องเรียนตรง ๆ ว่าการตัดสินของศาล มันก็มีการเกิดการแพ้ ชนะ ขึ้นนะครับ คนที่แพ้ก็ต้องรู้สึกกันบ้างเป็นธรรมดาครับ แต่ในขณะเดียวกัน การที่ทีมโฆษกออกไปก็จะไปย้ำถึงเหตุผลมากกว่า การที่ศาลตัดสิน ศาลออกไปศาลก็มีเหตุผลในคำพิพากษา” (วชิระ ขอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ของผู้ส่งสาร (Knowledge)

ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในงานของโฆษกศาลปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับท่าน วชิระ รองโฆษกศาลปกครอง ที่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เนื่องด้วยที่ท่านศึกษาในสายนิติศาสตร์ด้านกฎหมายมาโดยตรง จึงทำให้ท่าน มีความเข้าใจ

และรู้สึกซึ่งในงานที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้ง การที่ท่าน จบการศึกษาระดับปริญญาโทในด้านผังเมือง และได้เข้าไปทำงานในด้านการวางผังเมือง มีประสบการณ์ถึง 7 ปี เมื่อมาดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครอง ที่มีคดีทางปกครองเกี่ยวกับเรื่องผังเมือง สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัยและเรื่องชุมชนเป็นจำนวนมาก ท่านจึงได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา เข้ามาช่วยในการทำงาน และพิจารณาตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถจนเกิดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ซึ่งตุลาการศาลปกครองสูงสุด ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

“กระบวนการคัดเลือกลักษณะนั้น จะมีการตรวจสอบคุณสมบัติและประวัติอย่างละเอียด และทดสอบความรู้ความสามารถอย่างเข้มข้น” (ประวิตร บุญเทียม, สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน 2557)

ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social System & Culture)

ด้วยความที่ รองโฆษกศาลปกครอง ท่านวชิระ มีพื้นเพเป็นคนภาคใต้ จึงได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติงาน ดูแลการแถลงข่าวในส่วนภาคใต้เป็นหลัก ด้วยศาลปกครองเล็งเห็นว่า การสร้างความเข้าใจในการรับรู้ จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ระบบสังคมและวัฒนธรรมของไทยในต่างจังหวัด ส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบของการสื่อสารแบบบุคคล กล่าวคือ การเป็นบุคคลในท้องถิ่น จะได้รับความไว้วางใจมากกว่าบุคคลต่างถิ่น หรือ ผู้นำชุมชนจะมีอิทธิพลในด้านความคิดต่อชุมชนนั้น ๆ การวางตัวบุคคลให้เป็นตรงแนวความคิดนี้ จะทำให้การดำเนินงาน หรือการปฏิสัมพันธ์เป็นไปด้วยความราบรื่น ดังนั้น ท่านวชิระ จึงเหมาะสมกับตำแหน่งรองโฆษกศาลปกครอง

สรุป

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ผู้ส่งสารของศาลปกครองที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารคือ โฆษกศาลปกครอง รองโฆษกศาลปกครอง และทีมงานโฆษกศาลปกครอง ซึ่งเป็นตุลาการศาลปกครอง เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทางด้านกฎหมาย การปกครอง และการพิจารณาคดีในลักษณะต่าง ๆ เป็นอย่างดี การกำหนดนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์กระทำโดยฝ่ายบริหาร และหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อรองรับและผลักดันนโยบายด้านดังกล่าวให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อมูลข่าวสาร (Message)

ข้อมูลข่าวสาร คือ สาร เนื้อหา ข้อความ รวมถึงสัญลักษณ์ ที่ส่งไปยังผู้รับสาร ในที่นี้ สำหรับข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครองนั้น มุ่งเน้น สารที่ส่งไปยังผู้รับสาร กลุ่มเป้าหมายใน 9 เรื่องหลัก อันได้แก่

1. ศาลปกครองเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย
2. บทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ
3. สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน
4. สิทธิ และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก
6. กระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง ยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส
7. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการตัดสินใจคดีของศาลปกครอง
8. เผยแพร่คำพิพากษาคดีที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชน
9. ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของประชาชน

โดยข้อมูลข่าวสารทั้งหมด ถูกส่งผ่านกระบวนการสื่อสารในรูปแบบ การแถลงข่าว การประชาสัมพันธ์ กิจกรรม และสื่อต่าง ๆ เพื่อนำเสนอสู่ประชาชน โดยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จะถูกส่งออกไปใน 2 รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ 1) การแถลงข่าว การให้ข้อมูล การเสวนา ผ่านโฆษก ศาลปกครอง 2) การประชาสัมพันธ์ ผ่านสำนักงานศาลปกครอง โดยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อสารมวลชน กิจกรรม สื่อมวลชนสัมพันธ์ สื่อบุคคล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อใหม่ มีสำนักประชาสัมพันธ์และสำนักวิทยการสารสนเทศ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ดังนั้น กระบวนการสื่อสาร เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง มีพัฒนาการ ด้านข้อมูลข่าวสารของศาลปกครอง ระหว่าง ปี พ.ศ. 2544 – 2557 โดยมีข้อมูลสำคัญดังต่อไปนี้

1. ศาลปกครองเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย

นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งศาลปกครอง เมื่อปีพุทธศักราช 2544 ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรก ในประเทศไทยที่มีศาลปกครอง ศาลปกครอง จึงเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ประชาชน ส่วนใหญ่ ไม่ทราบว่าศาลปกครองคือใคร มีหน้าที่อะไร และมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร ด้วยเหตุนี้ สาร ที่ส่งออกไปจากศาลปกครองในช่วงระยะเวลาแรก กล่าวคือ ระหว่าง พ.ศ. 2544 – 2547 จึงมุ่งเน้น ไปในเรื่องของการเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับศาลปกครองเป็นหลัก โดยมุ่งหวังให้สังคมและ ประชาชน รับรู้ถึงการมีศาลปกครองในประเทศไทย ดังเช่นคำกล่าวของผู้อำนวยการสำนัก ประชาสัมพันธ์ที่ว่า

“ประมาณ 3-4 ปีแรก น่าจะเป็นการสร้างการรับรู้ฯ ขณะนี้มีศาลปกครอง มีหน่วยงานนี้เกิดขึ้นในสังคมไทย” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

นอกจากนี้ นายวชิระ ชอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครองยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวดังนี้

“ต้องทำความเข้าใจกับประชาชนว่า เราเป็นระบบศาลคู่ เราต้องเข้าใจก่อนว่า รัฐธรรมนูญ 40 กำหนดให้มีการตั้งศาลขึ้นมาเป็นศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ประชาชนต้องรู้ก่อนว่าเรามีระบบศาลคู่ ต้องรู้ว่าศาลแต่ละศาล โดยเฉพาะศาลปกครอง ศาลยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ ต่างกันอย่างไร” (วชิระ ชอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

ในช่วง 4 ปีแรก การส่งสารออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย ในเรื่องการรับรู้ถึงการมีศาลปกครองในประเทศไทย เป็นไปตามนโยบายในการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่ท้าทายยิ่ง เนื่องจากแนวคิดในเรื่องของศาลปกครอง (Administrative Court) เป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย และประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศาลปกครองมากเท่าใดนัก และศาลปกครองเองก็ยังไม่มีความชัดเจน กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ในช่วงระยะเวลาแรกนี้ จึงมุ่งเน้นไปในเรื่องของการเผยแพร่เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับศาลปกครองเป็นหลัก โดยมุ่งหวังให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีศาลปกครอง และมีทัศนคติที่ดี ตลอดจนให้ความร่วมมือที่ดีในการติดต่อกับศาลปกครองมากยิ่งขึ้น ซึ่งในกระบวนการสื่อสารดังกล่าว ศาลปกครอง ได้นำทฤษฎี KAP : Knowledge, Attitude, Practice มาประยุกต์ใช้กับนโยบายการดำเนินการสื่อสารของศาลปกครองในช่วงแรกนี้

ด้วยเหตุดังกล่าว ในยุคแรก ศาลปกครองจึงวางนโยบายการสื่อสาร โดยผ่านการประชาสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการ Inform และ Educate คือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งศาลปกครองในประเทศไทยและการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลปกครองต่อเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน

การให้ข้อมูล (Inform) คือ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งศาลปกครองในประเทศไทย เป็นการบอกให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่า มีศาลปกครองเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ศาลปกครองคือใคร เกิดขึ้นมาได้อย่างไร ฯลฯ โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น สปอตโทรทัศน์ วิทยุ สารคดีทางโทรทัศน์ การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน การฝึกอบรมให้ความรู้กับสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เปิดทำการ ฯลฯ ดังเช่นคำกล่าวของ รองโฆษกศาลปกครองที่ว่า

“ศาลปกครองเป็นสิ่งใหม่พอสมควร ในระบบตุลาการของเรา เช่น มีคนจำนวนมากบอกว่าศาลปกครองเป็นองค์กรอิสระ เป็นหน่วยงานอิสระ เพราะว่าเรากำเนิดขึ้นมาด้วยรัฐธรรมนูญ 2540 ซึ่งมันมีแนวคิดเรื่ององค์กรอิสระอยู่เยอะ ศาลปกครองก็มาตรงนั้นพอดี แล้วก็ศาลที่มีเขตอำนาจเฉพาะในบางคดีบางประเภท คนก็เลยไปเทียบเราใกล้กับ ป.ป.ช. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ) บางอำนาจหน้าที่ไปใกล้กับผู้ตรวจการรัฐสภา บางงานไปใกล้กับคณะสิทธิมนุษยชน แต่ว่ามันไม่ใช่ แต่ที่จริงเป็นองค์กรตุลาการ” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

และท่านอธิบดีศาลปกครองกลาง ได้กล่าวเกี่ยวกับ ช่วงเริ่มต้นของศาลปกครอง ในการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ ว่า มีศาลปกครองในประเทศไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

“ประชาชนยังไม่เข้าถึงศาลปกครองเลย ยังไม่ทราบเลยว่าศาลปกครองเป็นอะไร ในต่างจังหวัด ก็นึกว่าเป็นกรรมการปกครองไป ซึ่งอันนี้ก็ได้ดำเนินมาเป็นเวลา 12 ปี ที่ตั้งศาลปกครองขึ้นมา ท่านคงจะเห็นที่ทางท่าน ธมม ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ ที่มีแผ่นพับ ในต่างจังหวัดศาลปกครอง ก็จะส่งเจ้าหน้าที่ออกไป กับจังหวัดเคลื่อนที่ เพื่อไปให้คำแนะนำกับประชาชนในพื้นที่ เป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว อย่างนี้ถือว่าเป็นเชิงรุกมาก เราแจกแผ่นพับ เราให้ความรู้” (ปานตา ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ได้อธิบายถึง ความต้องการในการส่งสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการรับรู้ โดยมีประเด็นหลักกล่าวไว้ว่า

“เราต้องการสื่อออกไปถึงประชาชนให้รู้ว่า ศาลปกครองเพื่อความเป็นธรรมในสังคมต่าง ๆ ก็มีให้ความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองว่าเป็นยังไง ทำงานอะไรบ้าง มีการแนะนำให้รู้จักวิธีฟ้องคดีต่าง ๆ” (สัมภาษณ์, ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, วันที่ 13 กันยายน 2556)

นอกจากนี้ ศาลปกครอง ยังใช้สื่อหนังสือ บทความ ในการเผยแพร่สารให้ประชาชนรับรู้อีกช่องทางหนึ่งในเรื่องของศาลปกครอง โดยมีเนื้อหาอธิบายและบอกเล่าแบบง่าย ๆ ไม่เน้นภาษาราชการ ในหนังสือ ชื่อเรื่อง “ศาลาหน้าศาล” เขียนโดย นายวัชร เพ็ชรพรหมศร กวีซีไรท์ ประจำปี 2551 และจัดพิมพ์โดย สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง มีเนื้อหาดังนี้

“ระบบศาลคืออะไร ก็คือ สังคมที่มีระบบศาลที่ประกอบไปด้วย ศาลยุติธรรม ที่เราเห็นกันอยู่ทั่วไป ตัดสินคดีแพ่ง คดีอาญา และ ศาลปกครองของเรานี้แหละ ที่ตัดสินเกี่ยวกับคดีปกครอง ทั้งสองศาลแยกทำงานกันอย่างชัดเจน” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2557, น. 12-13)

ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจและการรับรู้ในเรื่องเกี่ยวกับศาลปกครองที่สื่อผ่านสารคดีโทรทัศน์ในช่วงนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อมูลของศาลปกครอง เช่น ประวัติการก่อตั้งศาลปกครอง ผู้บริหาร สถานที่ตั้ง การติดต่อ ฯลฯ เป็นข้อมูลเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบว่า ณ เวลานั้น ประเทศไทย มีศาลปกครองแล้ว ประชาชนสามารถใช้บริการศาลปกครอง หรือฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองได้ คดีที่สามารถฟ้องร้องต่อศาลได้เป็นคดีประเภทใด โดยจัดทำในรูปแบบ สารคดีทางโทรทัศน์ ในชื่อชุด “สองนาทีกับศาลปกครอง” ผลิตโดย บริษัท เจเอสแอล จำกัด และออกอากาศทางช่องฟรีทีวี เป็นการขอความร่วมมือกับสถานีโทรทัศน์ให้ช่วยออกอากาศเผยแพร่ โดยไม่มีการจ่ายค่าออกอากาศแต่อย่างใด ซึ่งผู้บริหารสำนักงานศาลปกครอง กล่าวไว้ว่า

“แรก ๆ ศาลเปิดใหม่ ยังไม่มีใครรู้จัก ต้องสื่อสารมุกกว้างออกทีวี ให้รู้ถึงศาลปกครองเป็นอย่างไร ศาลปกครองเพื่อความเป็นธรรมในสังคมต่าง ๆ ก็มีการแนะนำให้รู้จักวิธีฟ้องคดีอะไรต่าง ๆ” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

ต่อมา จึงริเริ่มกระบวนการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2544 ในเรื่องข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับที่มาของศาลปกครอง ประวัติการก่อตั้งศาลปกครอง ความจำเป็นในการมีศาลปกครองในประเทศไทย ประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับการมีศาลปกครอง คดีที่สามารถนำเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องได้ การดำเนินการฟ้องร้อง การพิจารณาคดีและการตัดสินคดีของศาลปกครอง ฯลฯ เพื่อให้สื่อมวลชนเกิดการรับรู้ เข้าใจ และสามารถนำข้อมูลของศาลไปเผยแพร่ต่อประชาชนได้ในวงกว้าง ต่อมาศาลปกครองได้จัดแถลงข่าว รวมถึงการอบรมความรู้ให้แก่สื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึง ดังเช่นคำกล่าวของรองโฆษกศาลปกครองว่า

“กิจกรรมที่ทีมโฆษกออกไปทำหลัก ๆ ก็คือ การแถลงข่าว ...ที่ทำอยู่เป็นประจำ ก็คือการไปทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชน ซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปด้วย ผู้สื่อข่าว หัวหน้าส่วนราชการ” (วชิระ ขอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

และในช่วงเวลาต่อมา ได้ริเริ่มโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนออกไปในมุกกว้าง ในเรื่องเกี่ยวกับศาลปกครอง ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น อาทิเช่น การจัดสัมมนาเชิงวิชาการ การจัดตั้งทีมโฆษกศาลปกครองประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานศาลปกครอง ในการจัดกิจกรรม โครงการศาลปกครองพบประชาชน และเสริมสร้างเครือข่ายด้านสื่อมวลชนร่วมกับศาลปกครองในภูมิภาค โดยวัตถุประสงค์หลัก คือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านการรับรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง และสิทธิของประชาชน จัดขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชน ผู้นำชุมชน และ สื่อมวลชน

กล่าวโดยสรุป สารหรือข้อมูลข่าวสาร ที่ศาลปกครองสื่อสารออกไปในช่วงแรกเริ่ม ต้องการ เผยแพร่ในเรื่อง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งศาลปกครองในประเทศไทย เป็นการบอกให้สังคมรับรู้ ว่า ณ ปัจจุบัน มีศาลปกครองเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว และเนื้อหาของสารโดยรวม กล่าวถึง การกำเนิดศาลปกครองในประเทศไทย เป็นระบบศาลคู่ แยกเป็นเอกเทศจาก ศาลยุติธรรม มีสถานที่ตั้งทั้ง 10 แห่งทั่วประเทศ และประชาชนสามารถใช้บริการหรือฟ้องร้องคดีปกครองต่อศาลได้ เป็นต้น

2. บทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อมูลข่าวสาร หรือ สารที่สื่อไปยังกลุ่มเป้าหมายในเรื่อง บทบาทของศาลปกครอง ต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ มีเนื้อหาหลักคือ การให้สังคมเกิดการรับรู้และมีความเข้าใจใน 2 ประเด็นหลัก อันได้แก่ 1) บทบาท ของศาลปกครอง 2) อำนาจและหน้าที่ของศาลปกครอง โดยมี ประเด็นหลักว่า ศาลปกครองมีบทบาท อำนาจและหน้าที่เป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้าง ส่งผลถึง ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างไร

จากนโยบายของศาลปกครองในเรื่อง การวางนโยบายการสื่อสาร โดยผ่านการ ประชาสัมพันธ์ ที่มุ่งเน้นในเรื่องของการ Inform และ Educate ในด้านบทบาทของศาลปกครอง ต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ จะอยู่ในขั้นตอนของการให้ความรู้ (Educate)

การให้ความรู้ (Educate) เน้นการถ่ายทอดเนื้อหา เพื่อต้องการให้ประชาชนและ กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึง บทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยศาลปกครองอาศัยการส่งสาร ผ่านช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นของศาลปกครองเอง ซึ่งสำนัก ประชาสัมพันธ์ได้ริเริ่มโครงการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ของศาลปกครองผ่านสื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ วารสารสำนักงานศาลปกครอง หนังสือข้อควรรู้ก่อนไปศาล หนังสือศาลา หน้าศาล โปสเตอร์แสดงเขตอำนาจ หรือสถานที่ตั้งทำการของศาลปกครอง และคู่มือประชาชน ซึ่งเนื้อหาหลักที่เผยแพร่ผ่านสื่อดังกล่าว อธิบายได้ดังต่อไปนี้

บทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ประเด็นด้านบทบาทของ ศาลปกครอง ที่สื่อออกไปยังกลุ่มเป้าหมายมีเนื้อหาโดยรวมว่า ศาลปกครอง คือองค์กรตุลาการที่ จะมาแก้ไข เยียวยา ปัญหาของประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิ หรือเกิดข้อพิพาทกับภาครัฐ เพื่อมิให้ ภาครัฐใช้อำนาจหรือกระทำการใด ๆ ไปกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ตามอำเภอใจ ทั้งนี้ รวมถึงข้อพิพาทระหว่าง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานรัฐด้วยกันเองนั้นหมายความว่า อำนาจของรัฐ จะต้องถูกตรวจสอบได้

ดังเนื้อหาตัวอย่างบางตอนในหนังสือของศาลปกครอง ชื่อเรื่อง “ศาลาหน้าศาล” ซึ่งเป็นหนังสือที่จัดทำเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของศาลปกครองอีกฉบับ

จัดพิมพ์โดยสำนักประชาสัมพันธ์ เป็นข้อความตัวอักษรผสมภาพถ่าย แบ่งเป็น 15 เรื่อง เขียนโดย นายวัชร เพชรพรหมศร นักเขียนเจ้าของรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรท์) ประจำปี 2551 ใช้ภาษาที่อ่านง่าย ไม่เป็นทางการ ไม่เน้นรูปแบบวิชาการ อธิบายและ สอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยยกตัวอย่างบางส่วน ในบทความ ดังนี้

“ศาลปกครองคืออะไร ศาลปกครอง ถือว่าเป็นองค์กรตุลาการ ที่ทำหน้าที่ตัดสิน คดีที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองกับชาวบ้านอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ นี่แหละครับ หาก ว่าเกิดกรณีที่ชาวบ้านอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ไม่พอใจการทำงานของเจ้าหน้าที่ บ้านเมือง แต่ขออย่าคะครับ ต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานในหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่นะคะครับ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาล ปกครอง, 2557, น. 7-8)

เนื้อหาในหนังสือดังกล่าว สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของของเลขาธิการ สำนักงานศาลปกครอง ที่ได้อธิบายในเรื่องบทบาทของศาล ดังนี้

“วิธีการดำเนินการและเครื่องมือที่เราใช้ในการประชาสัมพันธ์ตอนช่วงแรก ๆ ที่ ศาลปกครองเริ่มดำเนินการ ยังไม่มีใครรู้จัก คือ ต้องสื่อสารมุกกว้าง เพื่อให้ ทราบว่าศาลปกครองเป็นอย่างไร เพื่อความเป็นธรรมในสังคม และจะช่วย ส่งเสริมความเป็นธรรมให้กับสังคมได้อย่างไร รวมถึงการแนะนำให้รู้จักวิธีการ ฟ้องคดี” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

และได้รับการอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและ เจ้าหน้าที่รัฐ โดยอธิบดีศาลปกครองดังนี้

“บทบาทของเรา เราจะเป็นองค์กรชี้ขาดคดี ชี้ว่าคำสั่งนั้นไม่ชอบ ทำให้เขา เดือดร้อนเสียหาย ออกโดยผิดกฎหมาย หรืออะไรก็ตาม ตามที่กำหนดในศาล ปกครอง เราก็จะยกเลิก เพิกถอน รวมทั้งในคดีบางประเภทที่อยู่ในอำนาจของ ศาลปกครอง เราก็สามารถกำหนดค่าชดเชย ค่าทดแทนให้เขาได้ ซึ่งเป็นวิธีการ ที่จะเยียวยา” (ปานตา ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

ประเด็นต่อมา ในเรื่องบทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ประเด็นด้านอำนาจและหน้าที่ของศาลปกครอง โดยข้อมูลหรือสารที่ได้ส่งไปยังกลุ่มเป้าหมาย มีประเด็นน่าสนใจ กล่าวคือ ศาลปกครอง มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีเรื่องใดบ้าง และมีเขต อำนาจมากน้อยเพียงใด รวมถึงศาลปกครองมีหน้าที่อย่างไร ซึ่งสามารถอธิบายได้จาก กฎหมายที่ บัญญัติไว้เกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง ได้แก่ คดีปกครองที่เกิดจากการใช้

อำนาจโดยมิชอบของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยคู่กรณีพิพาทในคดีปกครองอาจมีได้ดังต่อไปนี้

1. เอกชนพิพาทกับหน่วยงานทางปกครอง
2. เอกชนพิพาทกับเจ้าหน้าที่รัฐ
3. หน่วยงานทางปกครองพิพาทกับหน่วยงานทางปกครอง
4. เจ้าหน้าที่ของรัฐพิพาทกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5. เจ้าหน้าที่ของรัฐพิพาทกับหน่วยงานทางปกครอง

ข้อมูลจากหนังสือที่ศาลปกครองเผยแพร่ ในบทความเกี่ยวกับอำนาจของศาลปกครอง ในการพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับคดีปกครอง สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังเนื้อหาตัวอย่างบาง ในหนังสือ “ข้อควรรู้ก่อนไปศาล” บรรยายไว้ว่า

“ศาลปกครอง เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ เป็นเอกเทศจากศาลยุติธรรม มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองเท่านั้น” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 9)

นอกจากนี้ ข้อมูลหรือสารที่เผยแพร่ เพื่อแสดงเขตอำนาจของศาล สถานที่ตั้งทำการของศาล รวมถึงแผนที่ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อ ของศาลปกครองภูมิภาคในจังหวัด ก็เป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสาร ในด้านบทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยจัดพิมพ์เป็นโปสเตอร์พิมพ์สี่สี มีเนื้อหาแสดงที่ตั้งของศาลทั้ง 10 แห่ง รวมถึงแสดงเขตอำนาจศาลอย่างละเอียดและชัดเจน

ในด้านประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่ของศาลปกครอง เป็นเรื่องของหน้าที่ในการพิจารณาตัดสินคดีพิพาททางปกครอง ให้เกิดความยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส โดยเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ในด้านหน้าที่ของศาลปกครอง ดังนี้

“ศาลปกครองนั้นมีหน้าที่ใหญ่ ๆ 2 หน้าที่ หนึ่งก็คือ ตัดสินคดีพิพาททางปกครอง ประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เราเป็นศาลที่ตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครอง คำตัดสินของเราจะไปเป็นบรรทัดฐานในการปรับปรุงการปฏิบัติราชการที่ดี อีกหน้าที่หนึ่ง คือเรื่องของการเผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้ก็คือ เอาความรู้ที่มาจากคำพิพากษาต่าง ๆ ไปบอกกับสังคม ไปบอกกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อไม่ให้เขาทำผิดอีก เพื่อให้เขาปรับปรุงงานที่ดีขึ้น” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

กล่าวโดยสรุปคือ ศาลปกครอง ต้องการสื่อข้อมูลหรือสารไปสู่ประชาชน ในเรื่องบทบาทของศาลปกครองต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย รับรู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับศาลปกครองในด้าน บทบาท อำนาจและหน้าที่ของศาลที่มีต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่ความเป็นธรรมในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนทุกคนในประเทศ

3. สิทธิ และเสรีภาพของประชาชน

ด้วยเหตุประชาชนทั่วไป รวมถึงสื่อมวลชน ในฐานะที่เป็นผู้รับสารกลุ่มหลัก อาจจะยังไม่เข้าใจสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น ศาลปกครองจึงต้องพยายามสื่อสารข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมถึงเนื้อหาหลักของสาร มุ่งเน้นในการสร้างความเข้าใจ และการรับรู้ในเรื่อง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร

ในด้านเนื้อหาหลักของสาร เกี่ยวกับ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่ศาลปกครอง ต้องการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ มีเนื้อหาที่อธิบายตามหลักตามกฎหมาย ในหนังสือเผยแพร่เรื่อง “ข้อควรรู้ก่อนไปศาลปกครอง” ดังต่อไปนี้

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการฟ้องร้องหน่วยงานรัฐ หรือเจ้าหน้าที่รัฐต่อศาลปกครอง ซึ่งคดีปกครองที่อาจฟ้องต่อศาลปกครองได้ มีอยู่ 6 ประเภท ได้แก่

1. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือกระทำการอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ไม่มีอำนาจ นอกเหนืออำนาจ ไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญหรือใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ ตัวอย่างเช่น การที่กรุงเทพมหานครกำหนดจุดก่อสร้างสะพานลอยบังหน้าอาคารของผู้ฟ้องคดี

2. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตัวอย่างเช่น เอกชนได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดินเป็นเวลา 1 ปีแล้ว แต่เจ้าพนักงานที่ดินยังไม่ดำเนินการให้

3. คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตัวอย่างเช่น การที่แพทย์สภาออกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียงและขาดรายได้

4. คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง 1) คู่สัญญาอย่างน้อยฝ่ายหนึ่งต้องเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้กระทำการแทนรัฐ 2) สัญญานั้นต้องมี

ลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ สัญญาที่ให้ให้มีสิ่งสาธารณูปโภค สัญญาที่แสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

5. คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับบุคคลให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ ตัวอย่างเช่น เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งให้ผู้ที่ทำการก่อสร้างอาคารโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายรื้อถอนอาคารดังกล่าวออกไป แต่ผู้นั้นไม่ยอมปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลปกครองให้มีคำสั่งจับกุมและกักขังผู้นั้นเพื่อให้ดำเนินการรื้อถอนอาคารได้

6. คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง ตัวอย่างเช่น เจ้าของที่ดิน หรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลรักษาที่ดินที่ไม่พอใจในจำนวนเงินค่าตอบแทน จากการเวนคืน

เมื่อภารกิจแรก ในการเผยแพร่ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง รวมถึงบทบาทของศาลปกครองต่อเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ออกไปสู่สาธารณชนแล้ว ในช่วงที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2548 – 2552 เป็นช่วงของการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่อง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเนื้อหามุ่งตรงไปยังเรื่อง สิทธิเสรีภาพของประชาชน ในขอบเขตอำนาจของกฎหมาย ที่หน่วยงานรัฐจะมาละเมิดมิได้ โดยประชาชนจะได้รับรู้ว่า เรื่องใดเป็นสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เรื่องใดสามารถนำมาฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้ เรื่องใดเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถละเมิดสิทธิของประชาชนได้ และเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ที่เป็นการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดของเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังคำกล่าวของรองโฆษกศาลปกครอง ที่กล่าวว่า

“ถ้าเขาเดือดร้อนเสียหาย แล้วเขาจะมาใช้ศาลแก้ไขความเดือดร้อนเขาได้อย่างไร อันนี้สำคัญ คือประชาชนเขารู้ว่า เขามีสิทธิยังไง เขาจะได้รู้ว่า การที่รัฐมาใช้อำนาจ มาเวนคืนที่ดินเขา ทำถนนรื้อล้าที่ดินเขา ทำสะพานลอยหน้าบ้านเขา หรือออกระเบียบ ออกกฎต่าง ๆ โดยมีขอบในบ้านเมืองมีเยอะเยอะ ซึ่งเขาควรจะรู้ว่ามันกระทบสิทธิของเขา” (วชิระ ชอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

นอกจากนี้ อธิบดีศาลปกครองกลาง ได้ร่วมแสดงความเห็นเพิ่มเติม ในกรณีที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบถึง สิทธิเสรีภาพของตนเอง เพราะคิดว่าคดีปกครองเป็นเรื่องไกลตัว โดยมีข้อคิดเห็นดังนี้

“ตั้งแต่เรื่องที่ถูกเกิดมาในครอบครัวของท่าน ก็สามารถเป็นคดีปกครองได้เสมอ เช่นเวลาท่านไปแจ้งแล้วเขาไม่รับแจ้ง หรือคนตายก็ไม่รับแจ้ง ก็แสดงให้เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิ หรือจะเข้าเรียนประถม ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ถ้าไปถึงแล้วครูไม่รับ อันนี้เป็นคดีปกครองนะคะ เมื่อท่านป่วย ท่าน

ได้รับการดูแลอย่างดี มีคุณภาพที่ดี มีชีวิตที่ดียามเจ็บป่วยที่โรงพยาบาลใหม่
หน่วยงานของรัฐใหม่ เป็นคดียกเครื่องทั้งนั้น ก็ทำความเข้าใจกับชาวบ้านนะคะ
เขาบอกว่า “ดี ดิฉันไม่รู้เลยนะว่าฉันนี้สามารถฟ้องได้” แต่ก่อนที่จะฟ้องเขาต้อง
อุทธรณ์ เขาต้องเจรจาก่อน เพราะมันเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดีของเขา” (ปานตา
ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

ว่า ทำไมคดีแบบนี้ทำไมต้องอยู่ศาลปกครอง ก็ไม่ค่อยเข้าใจ วิธีคิดวิธีพิจารณา ซึ่งต่างจากในศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งศาลอาญาก็ไม่เข้าใจ ... คือการฟ้อง เป็นการฟ้องที่มีคุณภาพ สามารถถูกประเด็นศาลรับคำฟ้องได้ รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ ของคนที่จะเข้าสู่กระบวนการของศาลปกครองก็จะได้เป็นที่เข้าใจให้ถูกต้อง” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ศาลปกครองได้เลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลิตขึ้น มุ่งเน้นไปที่สื่อสิ่งพิมพ์เป็นลำดับแรก เนื้อหาสื่อถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนเป็นหลัก มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละเรื่อง และมีความชัดเจนในกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับสื่อประเภทอื่น ๆ ตามลำดับ เช่น การจัดทำการ์ตูน อนิเมชัน การจัดทำสารคดีโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์ยูทูบ การจัดพิมพ์ หนังสือเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในรูปแบบหนังสือการ์ตูน การจัดกิจกรรม ศาลพบประชาชน และสื่อมวลชน ในโครงการศาลปกครองพบประชาชนและเสริมสร้างเครือข่ายด้านสื่อมวลชน ร่วมกับศาลปกครองในภูมิภาค โดยทั้งหมดที่กล่าวมา มีวัตถุประสงค์เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ในระดับต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งอธิบายอย่างละเอียดได้ดังต่อไปนี้

การสื่อสารในด้าน การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์นั้น โดยเนื้อหาหลักของข้อมูลที่เผยแพร่ เป็นเรื่องของคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้น และเกี่ยวข้องกับสิทธิพื้นฐาน หรือความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเป็นการอธิบายถึงสิทธิของประชาชน จึงยกตัวอย่างบางส่วนในหนังสือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ สิทธิของประชาชนที่จะขอบรรเทาทุกข์โดยใช้มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนคำพิพากษา ในกรณีที่เกิดเป็นคดีความ และยังอยู่ในขั้นตอนฟ้องร้องหรือไต่สวน แต่ประชาชนผู้ฟ้องเกิดความเสียหาย หากต้องรอเวลาในการพิพากษาคัดสินคดีถึงที่สุด จึงมีสิทธิในการขอให้ศาลออกคำสั่งบรรเทาทุกข์หรือระงับเหตุนั้น ๆ เป็นการชั่วคราว จนกว่าศาลจะพิพากษาคัดสินคดีเป็นที่สุด โดยยกตัวอย่างคำสั่งศาลปกครอง จากหนังสือ “คดีปกครอง : รู้ไว้บอกต่อ” ได้ดังนี้

“มีข้อโต้แย้งว่า การก่อสร้างที่จอดรถเก็บขนมูลฝอยอาคารสำนักงานและห้องเก็บพัสดุ ได้กีดขวางทางสาธารณประโยชน์ ซึ่งขณะนี้เพิ่งเริ่มสัญญา หากสั่งระงับการก่อสร้างก็จะเกิดความเสียหายน้อย จึงสั่งให้ระงับการก่อสร้างไว้ก่อน” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 27)

เพื่อเป็นการเสริมข้อมูลในเรื่องดังกล่าว จึงนำเสนอบทความที่มีการบอกกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในรูปแบบหนังสือการ์ตูนที่จัดทำโดยศาลปกครอง เรื่อง “สารพันปัญหาคดีปกครอง” เผยแพร่ในรูปแบบหนังสือการ์ตูนสี่สี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การอ่านและทำความเข้าใจ

รวมถึงสร้างความน่าสนใจ เนื้อหาโดยรวมกล่าวถึง รูปแบบคดีใดที่สามารถฟ้องศาลปกครองได้ คดีใดไม่ใช่อำนาจศาลปกครอง การละเมิดสิทธิของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ การผิดสัญญาโดยหน่วยงานรัฐ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในด้านปกครอง ฯลฯ รวมถึงการยกตัวอย่างคดีที่สิ้นสุดการพิจารณาตัดสินคดีแล้วนำมาเผยแพร่ เนื่องจากเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน เช่น การยกเลิกสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง ระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเหตุอันควร การปฏิเสธรับสมัครบรรจุเข้ารับราชการโดยไม่มีเหตุอันควร ข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง ซึ่งข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เผยแพร่ มุ่งเน้นในการอธิบายให้ประชาชน เกิดการรับรู้และเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพของตนเอง

และเพื่อเป็นการอธิบายให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้ยกตัวอย่างบางตอน ในหนังสือ “สารพันปัญหาคดีปกครอง” ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อชี้ให้เห็นถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในคดีทางปกครอง โดยยกตัวอย่าง ดังนี้

คดีข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ จากหนังสือ “สารพันปัญหา คดีปกครองเล่ม 2” ตอน “ผู้สูดฝุ่น เพื่อวันของอดีต” โดยเนื้อหาและรายละเอียด เป็นการกล่าวถึง ตัวละคร 2 คน ซึ่งเป็นตัวการ์ตูน ได้พูดคุยปรับทุกข์ระหว่างกันในเรื่อง การสอบบรรจุเข้ารับราชการ ในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่ง โดยทางมหาวิทยาลัย มีการประกาศและ ออกกฎกติกา การรับสมัครเข้ารับราชการในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนอย่างชัดเจน โดยแบ่งการสอบ เป็น 2 รอบ คือ รอบแรกสอบด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ และรอบสอง สอบด้านความรู้ เฉพาะสาขากับการสอบสัมภาษณ์ รับในจำนวน 1 อัตรา หากผู้สอบได้ลำดับแรก สละสิทธิ์ หรือไม่มารายงานตัวเพื่อเข้ารับการบรรจุ ก็จะต้องเลื่อนลำดับถัดไปเข้าบรรจุแทน โดยเหตุเกิดขึ้นเมื่อนางสาวอีด ได้ผ่านเกณฑ์การทดสอบครบถ้วนและสอบได้ลำดับที่สอง ต่อมาผู้ที่ผ่านการทดสอบ ลำดับแรกสละสิทธิ์ จึงเป็นโอกาสของนางสาวอีด แต่ทางมหาวิทยาลัยกลับยกเลิกและประกาศรับสมัครใหม่ รวมถึงการทดสอบใหม่ทั้งหมด จึงถือว่าการละเมิดสิทธิของนางสาวอีดโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งผลการพิจารณาตัดสินคดี ศาลปกครองพิพากษาให้ ทางมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐ ต้องรับนางสาวอีด เพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งอาจารย์ โดยมีคำกล่าวถึง ผลการพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดี ดังนี้

“ศาลท่านพิจารณาว่า การที่หน่วยงานเขาไม่เรียกฉันไปบรรจุ ทั้ง ๆ ที่เขาได้ออก ประกาศกำหนดเอาไว้ แต่กลับไปเปิดสอบใหม่ในตำแหน่งเดิม เป็นการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับประกาศรับสมัครคัดเลือกที่กำหนดไว้ และเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ศาลก็เลยพิพากษาให้หน่วยงาน

เรียกฉันไปบรรจุและแต่งตั้งภายในหกสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาจะ”
(สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 37-44)

จากคดีดังกล่าว สรุปได้ว่า ประชาชน สามารถปกป้องสิทธิทางคดีปกครองของตนเอง ต่อหน่วยงานของรัฐที่กระทำการละเมิดหรือออกกฎโดยมิชอบได้ โดยผ่านกระบวนการฟ้องร้องจากศาลปกครอง

เรื่องต่อมา บ่งชี้ให้เห็นถึง ข้อมูลข่าวสารของศาลปกครองจากหนังสือเผยแพร่ที่ต้องการให้ประชาชนรับรู้ถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองคือ คดีข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐ จากหนังสือ “สารพันปัญหาคดีปกครองเล่ม 2” ตอน “คุณเป็นเหตุ” โดยเนื้อหาและรายละเอียด เป็นการกล่าวถึง การสร้างคุ้ระบายน้ำให้ชุมชนที่เดือดร้อน โดยหน่วยงานรัฐคือเทศบาล และเปิดให้เอกชนยื่นซองสอบราคาจัดซื้อจัดจ้างเพื่อทำการก่อสร้าง เมื่อถึงกำหนดวันเปิดซองประมูล พบว่า มีเอกชนมายื่นซองประมูลเพียงรายเดียว และมีการตกลงราคากันเรียบร้อย นายกเทศมนตรีจึงอนุมัติสั่งจ้าง ต่อมานายกเทศมนตรีสั่งยกเลิกสัญญาโดยให้เหตุผลว่ามีผู้มาประมูลเพียงรายเดียว ไม่มีคู่แข่งเปรียบเทียบราคาจึงจะเปิดสอบราคาใหม่ แต่ก็ได้กระทำการแต่ไปจ้างเอกชนรายอื่นโดยใช้วิธีพิเศษและราคาก็ถูกกว่าเอกชนรายแรกเพียงเล็กน้อย เอกชนรายแรก จึงได้ทำการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง และศาลปกครองได้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีให้เทศบาล ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการยกเลิกสัญญา โดยมีข้อความตามหนังสือระบุดังนี้

“ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า การที่คณะกรรมการเปิดซองสอบราคามีความเห็นให้จ้าง ถึงแม้ว่าจะเป็นเจ้าเดียวที่เสนอราคา มา ก็สามารถจัดซื้อจัดจ้างได้ เพราะคณะกรรมการ ต่อรองราคา ลดลงมาอยู่ในงบประมาณที่กำหนดไว้เทศบาลก็จ้างได้... เพราะฉะนั้น คำสั่งยกเลิกการสอบราคา เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ยังเป็นการละเมิดต่อเอกชน ศาลจึงมีคำพิพากษาให้เทศบาล ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการยกเลิกการสอบราคา” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 24-29)

จากคดีนี้พบว่า เอกชนสามารถฟ้องร้องหน่วยงานรัฐเพื่อขอความเป็นธรรมได้ โดยผ่านศาลปกครอง ซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนและเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการ แต่หากหน่วยงานรัฐกระทำการโดยมิชอบ หรือเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน หรือโดยไม่สุจริต ซึ่งคำพิพากษาศาลปกครอง สามารถบังคับให้หน่วยงานรัฐต้องปฏิบัติตามเพื่อเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย

ในการเผยแพร่ ข่าวสารหรือสาร ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น หนังสือคือสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงประชาชนได้โดยง่ายอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อตอบสนองภารกิจ

ของศาลปกครอง สำนักประชาสัมพันธ์ จึงเริ่มดำเนินการผลิตและเผยแพร่หนังสือ เรื่อง “ที่นี่ สถานีปกครอง” มีเนื้อหาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองใช้วิธีการเขียนแบบเรื่องสั้นจบในตอน เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย คัดเลือกคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองนำมาเขียน มีทั้งหมด 3 เล่ม รวม 36 ตอน มีเนื้อหาและรายละเอียดที่เผยแพร่และน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

เรื่องสั้น ตอน “งานนี้พอไม่เกี่ยว” เทียบเคียงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.50/2546 ใน หนังสือ “ที่นี่ สถานีปกครอง เล่ม 2” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ต่อการละเมิดสิทธิจากหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องที่ อ้างอิงถึง นายรักดี สามารถสอบผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าบรรจุรับราชการตำรวจเป็นนักเรียนพลตำรวจ และเมื่อถึงขั้นตอนการตรวจสอบประวัติพบว่า นายรักดี เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย แต่ตรวจสอบลึกลงไปพบว่า บิดาของนายรักดี ถูกกล่าวหาว่าเคยมีส่วนพัวพันกับการค้ายาเสพติด ที่ประชุมคณะอนุกรรมการอำนวยการคัดเลือก จึงมีมติไม่รับนายรักดี เข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจ เนื่องจากเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ผู้เสียหายจึงนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องคดีกับศาลปกครอง ต่อมาศาลปกครองได้ทำการพิจารณาพิพากษาให้เพิกถอนการประกาศผลการสอบที่หน่วยงานรัฐปฏิเสธดังกล่าว และให้ถือว่านายรักดี เป็นผู้สอบคัดเลือกได้ และให้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการจัดให้ นายรักดี ได้เข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจ โดยอ้างอิงจากคำพิพากษาที่ว่า

“การที่บิดามารดาของนายรักดีจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดจริงหรือไม่ก็ตาม ก็เป็นเรื่องของความประพฤติส่วนตัวเท่านั้น ไม่อาจถือได้ว่า นายรักดีเป็นผู้ขาดคุณสมบัติการเข้ารับราชการตำรวจ เพราะบกพร่องในศีลธรรมอันดี... อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่นที่มีใช้การกระทำของตนเองแต่อย่างใด จึงพิพากษาให้เพิกถอนประกาศผลการสอบดังกล่าว” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 26-29)

จากผลการพิพากษาดังกล่าวข้างต้น สามารถชี้ชัดให้เห็นถึงสิทธิของประชาชนที่สามารถร้องขอให้ศาลปกครองทำการเยียวยา แก้ไข อันเนื่องมาจากถูกละเมิดโดยมิชอบจากหน่วยงานรัฐ จึงเป็นการสื่อสารถึงประชาชน เพื่อให้สามารถรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิของตนเองอย่างถูกต้อง

และอีกกรณีหนึ่งที่น่าสนใจ เป็นเรื่องของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ที่ถูกละเมิดโดยหน่วยงานรัฐ และเป็นความรู้แก่ประชาชน โดยศาลเผยแพร่ให้รับรู้ในหนังสือ “ที่นี่ สถานีปกครอง เล่ม 3” เรื่องสั้น ตอนที่ 6 เรื่อง “เห็นก็ช่าง ไม่เห็นก็ช่าง ไม่ได้” มีเนื้อหากล่าวถึงการฟ้องร้องการรถไฟแห่งประเทศไทย ที่นำขบวนรถไฟโดยสารขนส่งมวลชน ไปทำการติดป้าย

โฆษณาที่กระจกหน้าต่างของรถไฟ บดบังทัศนียภาพของผู้โดยสาร ทำให้ผู้โดยสารไม่สามารถชมหรือมองวิวทิวทัศน์นอกไปด้านนอกได้ อีกทั้งต้องนั่งโดยสารเป็นเวลานานกว่า 10 ชั่วโมงเกิดความอึดอัด เครียด และส่งผลเสียต่อสุขภาพจิต จึงทำการฟ้องร้องต่อศาลปกครอง โดยศาลปกครองพิพากษาคัดสินคดีให้การรถไฟแห่งประเทศไทยดำเนินการลอกแผ่นป้ายโฆษณาออกจากกระจกหน้าต่างของตู้รถโดยสารทุกสายทั่วประเทศ ซึ่งคำพิพากษาบางตอนที่น่าสนใจตอบใจอยู่ในเรื่องสิทธิของประชาชนโดยตรง ดังนี้

“รถโดยสารที่ไม่มีหน้าต่าง จึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นรถโดยสารแต่เป็นรถขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ และต้องถือว่าผู้ให้บริการรถโดยสารสาธารณะที่ไม่มีหน้าต่างปฏิบัติต่อผู้โดยสารเยี่ยงวัตถุ ซึ่งเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้โดยสาร” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 32-36)

นอกจาก สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ควรรับรู้แล้ว เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็เกี่ยวข้องกับประชาชนและสามารถฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้

นอกจากการเผยแพร่ข่าวสารโดยสื่อสิ่งพิมพ์แล้ว ศาลปกครองยังมีการบวกรถสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเรื่อง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยผ่าน การสื่อสารในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ศาลปกครองและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลปกครองอีกด้วย

4. สิทธิ และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

สิทธิ และหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นข้อมูลหรือสารที่ศาลปกครอง ต้องการส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ทราบถึงสิทธิของตนเองในการปฏิบัติงานราชการ และให้ทราบถึงหน้าที่ของตนเอง ในการปฏิบัติงานต่อประชาชนให้เป็นไปด้วยความถูกต้องสุจริตและเป็นธรรมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยข้อมูลหรือสารที่สื่อออกไปในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก เป็นเรื่องสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนหรือปัจเจกชนในบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานราชการ และถูกละเมิดโดยการบริหารงานของรัฐที่ไม่ชอบธรรมจนได้รับความเสียหาย จึงควรรับรู้ในสิทธิของตนเอง ตัวอย่างเช่น การออกคำสั่งแต่งตั้ง หรือโยกย้ายข้าราชการ หรือลงโทษทางวินัย โดยผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งโดยมิชอบ ขัดต่อกฎหมาย ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นไปตามระเบียบขั้นตอน หรือมีฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซง ซึ่งถือเป็นคดีทางปกครองที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล จากปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานรัฐยังมีปัญหาด้านการใช้อำนาจ หรือการใช้ดุลพินิจที่ถูกต้อง รวมถึงเรื่องความเป็นธรรม ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐได้รับความเดือดร้อนเสียหาย จากข้อมูลดังกล่าว อธิบายโดยอธิบดีศาลปกครองไว้ว่า

“มันจะมีปัจเจกชนที่อยู่ในองค์กรของรัฐเข้ามาฟ้องได้ เช่นคดีวินัย เราเรียกคดีบริหารงานบุคคล เขาถูกกลงโทษโดยมิชอบ เขาฟ้องได้ เขาอาจจะมีการฟ้องร้องของข้าราชการว่า เขาจะต้องทำอย่างนี้น้อย่างนั้น แล้วผู้บังคับบัญชาคือรัฐ มองว่าเขาทำผิดอย่างนี้ ฉะนั้นจึงตัดเงินเดือนเขา ไล่เขาออก” (ปานตา ศิริวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2556)

จากข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับข้อมูลและคำพิพากษาศาลฎีกาของนายถวิล เปลี่ยนศรี ที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาให้เพิกถอนประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีที่ให้ นายถวิล ไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ฝ่ายข้าราชการประจำและเพิกถอนประกาศที่ให้ นายถวิล พ้นจากตำแหน่ง เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ(สมช) โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ นายถวิล กลับไปดำรงตำแหน่งเดิมโดยเร็ว จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่เป็นธรรมกับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานรัฐ ก็สามารถฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อความเป็นธรรมได้ และสอดคล้องกับบทความจาก คอลัมน์นิสต์ ซี.12 หัวข้อ คือความยุติธรรม ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่ได้บรรยายไว้ว่า

“ในที่สุดผลการพิจารณาตัดสินคดีโยกย้าย นายถวิล เปลี่ยนศรี ก็ออกมาตามคาด คือ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า นายกรัฐมนตรี ใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ... เวลา 2 ปี 6 เดือนที่ นายถวิล เปลี่ยนศรี ใช้สิทธิต่อสู้ตามกระบวนการของกฎหมายตามลำดับชั้น และในที่สุดก็สามารถรักษาเกียรติยศและศักดิ์ศรีของข้าราชการประจำ ที่ถูกกระทำย่ำยีโดยนักการเมืองได้สำเร็จอย่างน่ายินดี แม้นักการเมืองคนนั้นจะมีตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีก็ตาม นี่เป็นการยืนยันว่า ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของผู้เดือดร้อนตกทุกข์ได้ยากเสมอ แม้บางทีอาจจะล่าช้าไปบ้าง แต่ก็ไม่ปล่อยให้สายเกินการณ์” (คือความยุติธรรม, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 10 มีนาคม 2557, น. 15)

และอีกข้อความจากข่าว ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ที่แสดงให้เห็นถึงสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง จากการละเมิดโดยหน่วยงานรัฐ โดยมีเนื้อหา กล่าวคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ยื่นฟ้อง พลอากาศเอก สุกำพล สุวรรณทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อขอให้ศาลปกครองกลาง สั่งเพิกถอนคำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ปลด ร้อยตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ออกจากราชการ ด้วยเหตุที่อ้างว่า นายอภิสิทธิ์ ใช้เอกสารใบสำคัญ สด.9 ปลอม เป็นการกระทำผิดวินัยทหาร ซึ่งผู้ฟ้องเห็นว่า คำสั่ง

ดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกั้นกีดกันทางการเมือง (ศาลปกครอง.นัดชี้คดี มาร์ค ฟ็อง บิ๊กไค้, หนังสือพิมพ์ข่าวสด, 24 พฤษภาคม 2557, น. 15)

รวมถึงข้อมูลตัวอย่างที่น่าสนใจ จากหนังสือที่ศาลปกครองต้องการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ ในด้านสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐ จากหนังสือ “สารพันปัญหาคดีปกครองเล่ม 2” ตอน “ความเห็นที่แตกต่าง” ซึ่งเนื้อหาและรายละเอียด เป็นการกล่าวถึงกรณี นายแพทย์ผู้หนึ่ง ได้ทำการตรวจวินิจฉัยโรคผู้ป่วยรายหนึ่งและลงความเห็นว่าเป็นหลอดลมอักเสบเฉียบพลัน และเป็นโรค เบาหวาน โดยออกไปรับรองแพทย์และเห็นสมควรให้พักรักษาตัวเป็นเวลาสามสัปดาห์ แต่ผู้ป่วยรายนี้มีคดีติดตัว จึงอ้างไปรับรองแพทย์เพื่อไม่ต้องไปรับฟังคำฟ้องที่ศาลอาญา แพทย์อีกท่านที่โรงพยาบาลตำรวจ ได้กระทำการตรวจวินิจฉัยโรคของผู้ป่วยรายนี้เช่นกันและลงความเห็นว่าเป็นคนไข้ไม่ได้ป่วยมาก ไม่สมควรต้องพักรักษาตัวนานขนาดนี้ แพทย์สภาจึงตรวจสอบและลงความเห็นว่าเป็นรับรองแพทย์ฉบับแรกออกโดยไม่สุจริต จึงสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม ซึ่งแพทย์ผู้หนึ่งได้ทำการยื่นฟ้องขอความเป็นธรรมจากศาลปกครอง โดยศาลปกครองพิจารณาตัดสินคดีว่า ให้แพทย์สภา เพิกถอนคำสั่งพักใบอนุญาต โดยเหตุแห่งคำตัดสิน มีข้อความตามหนังสือดังกล่าว ดังนี้

“ศาลพิจารณาว่า การออกไปรับรองแพทย์เป็นดุลพินิจของหมอแต่ละคนโดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ การให้ความเห็นของหมอแต่ละคน ในแต่ละกรณีจึงอาจแตกต่างกันได้ โดยเฉพาะในเรื่องของระยะเวลา ซึ่งแพทยสภาฯก็ได้กำหนดบรรทัดฐานชัดเจนว่าหมอควรจะต้องกำหนดระยะเวลาในการรักษาโรค ชนิดไหน อย่างไร” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 52-57)

จากคดีดังกล่าว เป็นการสื่อสารข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึง สิทธิของประชาชนในบทบาทเจ้าหน้าที่รัฐ ที่พึงได้รับการปฏิบัติจากหน่วยงานรัฐอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคในคดีทางปกครอง หากมีเช่นนั้น ก็มีสิทธิที่สามารถนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้องต่อศาลปกครองได้

ส่วนที่สอง เป็นเรื่องหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนหรือปัจเจกชนในบทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานราชการหรือการบริการต่อประชาชนและสังคม โดยมีขอบ รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐระดับผู้บริหาร ที่มีอำนาจในการออกคำสั่งต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีเนื้อหาสำคัญของสาร คือ การปฏิบัติหน้าที่ จะต้องรับรู้และพึงกระทำตามกฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้ไปละเมิดสิทธิของประชาชนทั่วไป หรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือการใช้อำนาจตาม

อำเภอใจ หรือการใช้อำนาจโดยมิชอบ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ นายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล ประธานศาลปกครองสูงสุด ที่กล่าวไว้ในหนังสือพิมพ์ โพสต์ทูเดย์ ว่า

“การจะหวังพึ่งคำตัดสินของศาลนั้นถือว่าแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ต้องแก้ที่ต้นเหตุคือตัวของผู้บังคับบัญชาที่ต้องมีจิตสำนึก ไม่ข้ามขั้นตอนในการโยกย้าย ไม่กลั่นแกล้งใคร นำแนวทางคำตัดสินไปศึกษาเพื่อไม่ให้เกิดเป็นคดีความ” (แซมปึกพ้อง มหาตไทย-โยกย้ายครู, หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 30 มีนาคม 2557, น. 2)

สำหรับสารที่ส่งออกไปในด้านการให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ศาลปกครองได้พยายามให้ข้อเท็จจริง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเข้าใจว่า ศาลปกครองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่สร้างบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการและสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ คำพิพากษาของศาลปกครองสามารถใช้เป็นแนวบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการได้ และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการตามบรรทัดฐานดังกล่าว ก็จะทำให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และประชาชนก็จะได้รับประโยชน์จากการมีศาลปกครองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งประเด็นดังกล่าว ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

“สำนักงานศาลปกครอง จะจัดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการอบรมให้ความรู้กับหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการละเมิดการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ดี... ส่วนหนึ่งเราก็จะไปส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับประชาชนด้วย ในเรื่องของการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

ส่วนที่สามคือ สิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เป็นสารที่เผยแพร่ให้รับรู้ในเรื่องการละเมิดสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานรัฐด้วยกันเอง เช่น การออกคำสั่งที่ขัดกันของข้อกฎหมายระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกัน การผิดสัญญาหรือการละเมิดข้อตกลงระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกัน

ในการเผยแพร่ข้อมูลหรือสารในเรื่อง สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐได้รับรู้ในเรื่องที่ต้องปฏิบัติและพึงกระทำ เพื่อมิให้ไปละเมิดสิทธิของประชาชนทั่วไปหรือสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในด้านนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน เริ่มมองว่า ศาลปกครองเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจับผิดการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การบริหารประเทศต้องหยุดชะงัก ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้บริหารกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์ กล่าวไว้ว่า

“หน่วยราชการจะเข้าใจว่า ศาลปกครองคุณทำไมไปยุ่งหรือคุณต้องการที่จะให้สื่อมา ให้สื่อไปเผยแพร่ให้ประชาชนมาฟ้องคดีใหม่ ไม่ใช่เลย เราพยายามทำความเข้าใจว่า เท่าที่ผ่านมาศาลตัดสินคดีไปแล้วคุณทำได้หรือทำไม่ได้ ปัญหามีอะไร แล้วก็จะอะไรที่อยากจะให้ศาลช่วยเพื่อให้คุณทำงานได้บ้าง..... เราจะนำไปสื่อกับเขาแล้วทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีกับศาลแล้วก็จะบอกว่า ให้ความร่วมมือด้วยมันก็ไม่เชิงว่าเราไม่ใช่คู่กรณี แต่จะบอกว่าทำยังไงจะทำให้สังคมไทยเรามีธรรมาภิบาล ประชาชนเขาได้รับความเดือดร้อนเสียหายน้อยลงหรือไม่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเลย ต่อไปมันก็คือคดีปกครองก็จะน้อยลงไป” (วัลลภณ์ เศรษฐรินทร์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

กล่าวโดยสรุป สารที่สื่อออกไปยังกลุ่มเป้าหมายคือ เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานรัฐมุ่งเน้นให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในสิทธิ บทบาท อำนาจหน้าที่ รวมถึงข้อปฏิบัติราชการตามกฎหมายกำหนด เมื่อรับรู้และเข้าใจ ก็จะส่งผลให้การปฏิบัติราชการเกิดประสิทธิภาพ ถูกต้อง ความผิดพลาดลดน้อยลง เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม

5. การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก

ข้อมูลหรือสารที่ศาลปกครอง ต้องการสื่อไปยังประชาชนในลำดับต่อไป คือ การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในเรื่องนี้ได้แก่ กลุ่มงานรับฟ้อง สำนักงานศาลปกครองกลาง มีพันธกิจตามคำขวัญที่ประกาศไว้ด้านหน้าบริเวณจุดรับเรื่องฟ้องคดี ซึ่งเขียนไว้ว่า “ความพึงพอใจของท่าน คืองานของเรา” โดยสื่อสารออกไปสู่ประชาชนให้เกิดการรับรู้ว่าการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก โดยพยายามให้ประชาชนเข้าใจถึง กระบวนการในการดำเนินการฟ้องร้องของประชาชนต่อศาลปกครอง ซึ่งมีเป้าประสงค์ว่า หากประชาชนรับรู้และเข้าใจถึงกระบวนการฟ้องร้องคดีที่ถูกต้องแล้ว ก็จะส่งผลให้กระบวนการดำเนินการรวดเร็วยิ่งขึ้น และไม่ล่าช้าขึ้น เนื่องด้วยศาลปกครอง เปิดให้การยื่นฟ้องคดีสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น การมาเขียนคำร้องด้วยตนเอง การยื่นคำร้องผ่านระบบไปรษณีย์ลงทะเบียน และมอบอำนาจให้บุคคลอื่นมายื่นฟ้องแทน รวมถึงเอกสารที่จำเป็นในการนำมาประกอบการฟ้องคดี หากเข้าใจถึงกระบวนการหรือวิธีการดำเนินการแล้ว ก็จะลดขั้นตอนการติดต่อ หรือลดความล่าช้าในการดำเนินการของผู้ยื่นฟ้อง โดยการให้ข้อมูลผ่านช่องทางที่หลากหลาย และมีข้อมูลที่ส่งไปยังผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย ดังเช่นคำกล่าวของโฆษกศาลปกครองที่กล่าวว่า

“ศาลรุ่นใหม่ ศาลปกครองฟ้องง่าย สะดวก คือไม่ต้องมีแบบฟอร์มคำฟ้อง คุณเขียนใส่กระดาษมาก็ได้ มี 5 องค์ประกอบฟ้องได้ ชื่อ ที่อยู่คุณ ชื่อฟ้อง

หน่วยงาน พฤติกรรมที่เราทำ คำขอว่าให้ศาลทำอะไรเพื่อเยียวยาคุณ แล้วก็ลายมือชื่อ มีแค่ 5 อย่างเป็นคำฟ้องได้แล้ว ประชาชนสามารถปกป้องสิทธิตัวเองได้แบบง่าย ๆ นี่คือการสร้างภาพลักษณ์ใหม่อันแรก แบบฟอร์มไม่จำเป็น แต่เรามีแบบฟอร์มให้ อินเทอร์เน็ต ถ้าคุณเข้าอินเทอร์เน็ตได้ คุณดาวน์โหลดแบบฟอร์มมาเขียนได้ แต่ถ้าไม่มีไม่เป็นไร และที่สำคัญประชาชนชาวบ้านเขียนมาแล้วอาจจะผิดพลาดคลาดเคลื่อน ศาลไม่ได้ถือว่าเป็นการฟ้องเคลือบคลุมแบบศาลอื่นและไม่รับฟ้อง ศาลจะสั่งให้แก้คำฟ้องให้ครบถ้วน นี่ก็จุดที่เปลี่ยนแปลงระบบศาล เป็นศาลที่เป็นมิตรกับประชาชนมากขึ้น ศาลจะสั่งให้ท่านแก้คำฟ้องว่า ท่านต้องการให้ศาลออกคำบังคับอะไรบ้าง เขียนให้ครบถ้วน ต้องการจะฟ้องใคร ให้เล่าพฤติกรรม ให้นำเอาเอกสารมา” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ศาลปกครองมุ่งเน้นที่จะสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการบริการที่ให้กับประชาชนเป็นหลัก ดังเช่นที่ เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองได้กล่าวแสดงความเห็น เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้ดังนี้

“ศาลปกครองประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานที่ให้บริการประชาชน หากพวกเขาจะฟ้องคดีต้องทำอะไร ใครเป็นผู้มีสิทธิฟ้อง เงื่อนไขการฟ้องเป็นอย่างไร รวมถึงวิธีการฟ้อง ...ให้รู้ศาลปกครองเพื่อความเป็นธรรมในสังคม” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับข้อมูลในเรื่องกระบวนการและขั้นตอนการยื่นฟ้องคดีของประชาชนที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว จากคำให้สัมภาษณ์ของ ผู้อำนวยการกลุ่มงานรับฟ้อง ที่กล่าวว่า

“ความสะดวกในการรับฟ้องก็คือ เราจะตรวจคำฟ้องเบื้องต้นให้ มีปัญหาหรืออุปสรรค เช่นเอกสารไม่พอ เราจะแนะนำให้เพิ่มเติม สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เราอำนวยความสะดวก...เรารับเรื่องภายใน 10 ถึง 20 นาที เรื่องก็ถึงท่านอธิบดีแล้ว รอท่านตรวจและแจกจ่ายคดี” (อลงกต ไม้พูล, สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน 2557)

ข้อมูลหรือสารในเรื่อง กระบวนการหรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดี มีเนื้อหาหลักที่เป็นเรื่องในทางทฤษฎี กล่าวคือ บอกเล่าถึงวิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนในการที่ประชาชนจะมาฟ้องคดี ต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง มีเอกสารประกอบคำร้องอย่างไร มีช่องทางการร้องแบบใด และการติดต่อขั้นแรก ต้องติดต่อผู้ใด ที่ไหน ซึ่งสำนักประชาสัมพันธ์ได้ร่วมกันกับส่วนกลุ่มงานรับฟ้อง ในการวางแผนและจัดดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ง่ายต่อการรับรู้ และให้ประชาชนเกิดความเข้าใจมากที่สุด จึงได้ทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ ติดไว้ตามจุดต่าง ๆ

ของอาคารสำนักงานศาลปกครองทั่วประเทศ แต่ละป้ายประชาสัมพันธ์ แสดงถึงขั้นตอนการดำเนิน การในแต่ละจุดเช่น เมื่อประชาชนเดินทางเข้ามาในตัวอาคารศาลปกครอง จะพบกับ จุดประชาสัมพันธ์โดยมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำที่จุดนั้น เพื่อให้บริการสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ในเบื้องต้น จากนั้นเมื่อประชาชนเริ่มดำเนินการกระบวนการตามขั้นตอน ก็将与ป้าย ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการดำเนินการ ในจุดต่าง ๆ

ต่อมา สำนักงานประชาสัมพันธ์ ได้จัดทำหนังสือมีลักษณะคล้ายหนังสือคู่มือ ในชื่อเรื่อง “ข้อควรรู้ก่อนไปศาล” เป็นหนังสือที่ศาลปกครองผลิตเพื่อแจกจ่าย มีเนื้อหาแนะนำเสนอ ในเรื่อง สถานที่ตั้งของศาลปกครอง วิธีดำเนินการติดต่อและฟ้องร้องคดี รวมถึงคดีที่สามารถ ฟ้องร้อง และไม่สามารถฟ้องร้องได้ ซึ่งเนื้อหาข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่สื่อสารออกไปสู่ประชาชน ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ เพื่อการสร้างความเข้าใจและการรับรู้ในเรื่องเกี่ยวกับขั้นตอน การดำเนินการฟ้องคดี ดังตัวอย่างเนื้อหาในหนังสือบางตอน กล่าวว่า

“ผู้ฟ้องคดีสามารถเลือกยื่นคำฟ้องได้ 2 วิธีคือ 1. ยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ของศาลปกครอง ณ ที่ทำการของศาลปกครองที่มีเขตอำนาจ หรือ 2. ยื่นคำฟ้องโดยส่งทาง ไปรษณีย์ลงทะเบียน” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 49)

และมีหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการหรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดี ที่จัดทำ ขึ้นโดยสำนักงานศาลปกครอง เช่นหนังสือ “คดีปกครอง... รู้ไว้บอกต่อ” และ หนังสือ “สารแนะนำรู้ เกี่ยวกับศาลปกครอง ชุด สารพันปัญหาคดีปกครอง เล่ม 1” เป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงานประชาสัมพันธ์ ยังจัดทำเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการ หรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดี เพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนในอีกช่องทางหนึ่ง เพื่อ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชนที่มาใช้บริการที่ศาลปกครอง โดยข้อมูลเรื่องกระบวนการหรือ วิธีดำเนินการในการฟ้องคดี จะอยู่ในรูปแบบของ เอกสารแผ่นพับ มีทั้งสิ้น 5 ชุด ดังต่อไปนี้ แผ่นพับเรื่อง “การเตรียมคำฟ้อง” “4 ขั้นตอนสำคัญ ของการดำเนินคดีในศาลปกครอง” “ระยะเวลา การฟ้องคดีปกครอง” “วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา” และ “การอุทธรณ์คำสั่งหรือการ พิพากษา” ซึ่งเป็น แผ่นพับที่จัดทำและแจกจ่ายให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า มีข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์ ในส่วนของหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการหรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดี ที่มี เอกชนเป็นผู้เขียนหรือผู้ผลิตที่วางจำหน่ายในท้องตลาด ก็จัดอยู่ในหอสมุดกฎหมายมหาชน สำนักงานศาลปกครอง สำหรับให้ประชาชนได้อ่านหรือค้นคว้า แต่ไม่ได้จำหน่ายแจกจ่ายประการ ใด เพราะไม่อยู่ในส่วนเกี่ยวข้องกับศาลปกครอง

ในส่วนหลักเกณฑ์ ในการฟ้องคดี จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

1. เรื่องที่นำมาฟ้อง ต้องเป็นคดีทางปกครอง และต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองด้วย
2. ต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจ หมายถึง คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองชั้นต้น ก็จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น และคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองสูงสุด ก็จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุดเท่านั้น และการยื่นฟ้องคดีในศาลปกครองชั้นต้น ต้องฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นหรือศาลที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่เขตศาลนั้น ส่วนศาลปกครองสูงสุด มีเขตอำนาจครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ
3. คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือและมีรายการตามที่กำหนดไว้และยื่นโดยถูกวิธี โดยการฟ้องคดีปกครองไม่มีแบบของคำฟ้องกำหนดไว้เฉพาะ แต่ต้องทำเป็นหนังสือ ฟ้องด้วยวาจาไม่ได้ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ระบุ ชื่อ ที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดีให้ชัดเจน และเป็นที่อยู่ที่ศาลปกครองสามารถติดต่อกับผู้ฟ้องได้ เขียนรายละเอียดข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี สำหรับการยื่นคำฟ้องนั้น จะต้องยื่นด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นยื่นแทนหรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ ในกรณีที่มีผู้ประสงค์จะฟ้องคดีหลายคน ในเหตุเดียวกัน บุคคลดังกล่าวจะยื่นคำฟ้องร่วมกันเป็นฉบับเดียว โดยมอบให้ผู้ฟ้องคดีคนหนึ่งเป็นตัวแทนของผู้ฟ้องคดีทุกคนก็ได้
4. ผู้ฟ้องคดี ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมาย โดยหลักแล้ว ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกระทำนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับผู้เยาว์ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ฟ้องคดีด้วยตนเองได้ถ้าศาลอนุญาต
5. ผู้ฟ้องคดี จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง
6. ต้องยื่นฟ้องภายในระยะเวลาที่กำหนด
7. ก่อนฟ้องคดีปกครอง ต้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอน
8. การชำระค่าธรรมเนียมศาล โดยทั่วไป การฟ้องคดีปกครองไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล แต่ถ้าเป็นการฟ้องคดีที่ขอให้ศาลสั่งให้ชดใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันเนื่องมาจากคดีพิพาทเกี่ยวกับการทำละเมิดหรือความรับผิดชอบอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในอัตราตามที่ระบุไว้

9. การขอให้ฝ่ายปกครองเยียวยา แก้อภัยความเสียหายก่อนฟ้องคดี ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอน หรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย ในเรื่องใดไว้ โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้น จะกระทำการได้ก็ต่อเมื่อ มีการดำเนินการตามขั้นตอน และวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

ในส่วนขั้นตอนการยื่นฟ้องคดีปกครอง ต่อศาลปกครองนั้น มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการในการยื่นฟ้องคดี ดังต่อไปนี้

1. ให้ผู้ฟ้องคดีจะมายื่นคำฟ้องด้วยตนเองที่ศาลปกครอง หรือส่งคำฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้

2. ในการเขียนคำฟ้องนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบฟอร์มไว้ ผู้ฟ้องคดีต้องใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และต้องระบุนายละเอียดยต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น เขียนชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีให้ชัดเจน ชื่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องการฟ้องคดี การกระทำหรือพฤติกรรมของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำมาฟ้อง คำขอของผู้ฟ้องคดีและลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี นอกจากนั้น ผู้ฟ้องคดีจะต้องจัดทำสำเนาคำฟ้องและสำเนายานหลักฐาน ที่ผู้ฟ้องคดีได้รับรองสำเนาถูกต้องตามจำนวนของผู้ถูกฟ้องคดียื่นมาพร้อมกับคำฟ้องด้วย และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ฟ้องคดี ทางสำนักงานศาลปกครองได้จัดทำตัวอย่าง แบบคำฟ้อง (ค.1) ไว้ให้แล้ว โดยวางไว้บริเวณจุดรับคำฟ้อง

3. การฟ้องคดีปกครองนั้น ผู้ฟ้องคดีสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้โดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ แต่หากผู้ฟ้องคดีไม่สะดวกที่จะดำเนินการใด ๆ ด้วยตนเอง ก็อาจมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นฟ้องคดีหรือดำเนินคดีปกครองแทนตนตั้งแต่ต้นจนเสร็จคดีก็ได้ กรณีเช่นนี้ ผู้ฟ้องคดีจะต้องทำใบมอบอำนาจพร้อมทั้งติดอากรแสตมป์ ให้เรียบร้อยโดยไม่ต้องใช้ใบแต่งตั้งนายเหมือนในคดีแพ่งหรือคดีอาญาทั่วไป โดยผู้ฟ้องคดีอาจใช้ใบมอบอำนาจที่ศาลปกครองได้จัดทำขึ้นก็ได้

4. ในบางกรณี ผู้ฟ้องคดีอาจไม่ประสงค์จะมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นฟ้องคดีหรือดำเนินคดีปกครองแทนตนทั้งหมด แต่ต้องการเพียงมอบอำนาจให้ผู้ยื่นมาฟ้องแทนหรือยื่นเอกสารหรือ พยานหลักฐานแทนเป็นครั้งคราวเท่านั้น กรณีดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีอาจมอบอำนาจให้ผู้ยื่นกระทำแทนตนเป็นครั้งคราวก็ได้ โดยในแต่ละคราวผู้ฟ้องคดีจะต้องทำใบมอบอำนาจพร้อมทั้งติดอากรแสตมป์ให้เรียบร้อย กรณีนี้ศาลปกครองได้จัดทำใบมอบอำนาจไว้ด้วยแล้วเช่นกัน

5. สำหรับเรื่องใดที่มีผู้เดือดร้อนหรือเสียหายหลายคน ซึ่งแต่ละคนประสงค์จะฟ้องคดีด้วยเหตุเดียวกัน ผู้ฟ้องคดีทุกคนอาจยื่นคำฟ้องร่วมกันเป็นฉบับเดียวได้ โดยลงชื่อผู้ฟ้อง

คดีทุกคนทำคำฟ้องและในกรณีนี้ผู้ฟ้องคดีทุกคนจะมอบหมายให้ผู้ฟ้องคดีคนหนึ่งเป็นผู้แทนของผู้ฟ้องคดีทุกคนในการดำเนินคดีต่อไป ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องทำใบมอบอำนาจหรือใบมอบฉันทะแต่อย่างใด

6. ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดี ฟ้องขอให้ศาลปกครองสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินในกรณีละเมิด หรือผิดสัญญา ผู้ฟ้องคดีจะต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

7. การชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้น นอกจากจะเลือกชำระเป็นเงินสดหรือเช็ค ซึ่งธนาคารรับรองแล้ว ผู้ฟ้องคดียังอาจเลือกชำระด้วยตัวแลกเงินธนาคารก็ได้

สรุปได้ว่า ข้อมูลหรือสารที่เผยแพร่ไปสู่ประชาชน ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ ทั้งจากสำนักงานศาลปกครองเอง และจากสื่อสิ่งพิมพ์ภายนอก ในเรื่องการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก เป็นการอธิบายถึง หลักเกณฑ์ กระบวนการ ขั้นตอน และ วิธีดำเนินการในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง และกล่าวถึงกระบวนการหรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดีของศาลปกครองอย่างละเอียดครบถ้วน ตามขั้นตอนดำเนินการแบบที่ละขั้นตอน ซึ่งหากผู้รับสารได้ทำการศึกษา ก็จะเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย สะดวก และไม่ยุ่งยากซ้ำซ้อน อีกทั้งยังมีเจ้าหน้าที่ศาลคอยให้คำแนะนำ คดีที่จะเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้อง จนกระทั่งกระบวนการพิจารณาคดี ก็จะเกิดความรวดเร็ว อันนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและแก้ไข หรือเยียวยาผู้เดือดร้อนอย่างทัน่วงที และเกิดความประทับใจต่อผู้ใช้บริการศาลปกครอง

6. กระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง ยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส

ศาลปกครองแตกต่างจากศาลยุติธรรม เนื่องด้วยศาลปกครองจะพิจารณาคดีทางปกครองเท่านั้น ซึ่งคดีทางปกครองเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างจากคดีแพ่งและคดีอาญาของศาลยุติธรรม เพราะเป็นคดีพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งหน่วยงานรัฐมีความพร้อมเพียงในด้านเครื่องมือ กลไก ระบบงาน และบุคลากร รวมทั้งข้อมูลและพยานหลักฐานส่วนใหญ่ มักอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานรัฐจึงมีความได้เปรียบในการต่อสู้คดีมากกว่าเอกชน (ชูชัย งามวสุลักษณ์, 2546, น. 3)

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม จึงต้องมีวิธีพิจารณาคดีที่เหมาะสมกับสภาพของคดีปกครอง ซึ่งได้แก่ วิธีการพิจารณาแบบไต่สวนมิใช่แบบกล่าวหา มีการถ่วงดุลอำนาจการฟังความทั้งสองฝ่าย การพิจารณาไปตามกรอบของคำฟ้อง และการคัดค้านของตุลาการ รวมถึงการให้อำนาจตุลาการในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างกว้างขวาง และเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาเอง อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคดีปกครอง ยังคงต้องมุ่งเน้นให้มีการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม สุจริต โปร่งใส และมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ ดังเช่นคำกล่าวของโฆษกศาลปกครอง ที่ว่า

“ฟ้องศาลปกครองไม่จำเป็นต้องมีทนายความ จะมีก็ได้ไม่มีก็ได้ ถ้าคุณไม่มีไม่จำเป็นเลย ไม่ต้องหาทนายความอาสาไม่ต้อง มาฟ้องได้เลย ศาลจะได้ส่วนเอง ศาลใช้ระบบไต่สวน ไม่ได้ใช้ระบบกล่าวหา เพราะฉะนั้นคุณไม่ต้องนำสูตรใด ๆ มา ให้รู้ว่าคุณเดือดร้อนอย่างไร จากเจ้าหน้าที่คนไหน เดี่ยวศาลจะได้ส่วนเองว่าเจ้าหน้าที่ทำชอบไม่ชอบ ศาลเข้าไปตรวจสอบเจ้าหน้าที่ นี่ศาลประชาชนแท้ ๆ การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ยกเว้นฟ้องอย่างเดียวที่เสียคือ คุณเรียกค่าเสียหาย” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

จากสารเรื่อง กระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครอง ยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส ที่สื่อไปยังกลุ่มเป้าหมาย มีสาระสำคัญที่นำมาเป็นส่วนประกอบในการสอดคล้องกับข้อความหรือสารดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็นสามส่วนสำคัญ 3 ส่วน กล่าวคือ

1. วิธีพิจารณาคดี
2. คุณสมบัติตุลาการผู้พิจารณาคดี
3. กระบวนการพิจารณาคดี

1. วิธีพิจารณาคดี ของศาลปกครอง ให้ความสำคัญในเรื่อง ความยุติธรรม เนื่องจากความได้เปรียบในการต่อสู้คดีของหน่วยงานรัฐ ดังที่กล่าวข้างต้น ศาลปกครองจึงใช้วิธีพิจารณาคดีแบบไต่สวน ด้วยระบบการไต่สวน จะให้ตุลาการศาลปกครอง มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาดำเนินคดีด้วยตนเองและมีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือแสวงหาพยานหลักฐานที่จำเป็น ต่อการวินิจฉัยรับคำฟ้องไว้พิจารณา และต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีด้วยตนเอง จึงทำให้เกิดความยุติธรรมและก่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ส่วนตนของเอกชน โดยได้รับการอธิบายเพิ่มเติมโดยตุลาการศาลปกครองสูงสุด ที่กล่าวว่า

“การพิพากษาคดีนั้น คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะอ้าง หรือส่งพยานหลักฐานใด ๆ มาศาลก็ได้ และยังมีสิทธิในการตรวจและขอคัดพยานหลักฐานที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งส่งต่อศาลหรือที่ศาลแสวงหามาเพิ่มเติมก็ได้ และในการพิจารณาคดี ต้องมีการนั่งพิจารณาคดีอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงข้อเท็จจริงต่อศาล” (ประวิตร บุญเทียม, สัมภาษณ์, วันที่ 5 มิถุนายน 2557)

2. คุณสมบัติตุลาการผู้พิจารณาคดี ผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาคัดสินคดีทางปกครอง ก็คือ ตุลาการ (ในระบบศาลยุติธรรม เรียกว่า ผู้พิพากษา) ดังนั้น ตุลาการ จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ รวมถึงต้องเป็นผู้ที่มีศีลธรรมอันดี มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม และทัศนคติเชิงบวก เพราะตุลาการเป็นผู้ตัดสินคดีที่พิพาทระหว่างคู่กรณี จึงต้อง

มีความยุติธรรม สุจริตและมีความเป็นกลาง อีกทั้งต้องมีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้สังคมยอมรับและเชื่อถือในตัวบุคคล

การคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งตุลาการ จึงมีหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาคัดเลือกอย่างเคร่งครัด รวมถึงการกำหนดคุณสมบัติค่อนข้างสูงและยากยิ่ง ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ล้วนเป็นเรื่องของความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ รวมถึงคุณวุฒิและวัยวุฒิที่ครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือในการบริหารราชการแผ่นดิน และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใดคือ เป็นหรือเคยเป็นกรรมการร่างกฎหมาย หรือกรรมการกฤษฎีกา รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือเทียบเท่า รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หากเป็นผู้สอนวิชาในสาขาที่เกี่ยวข้อง ต้องดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ หากเป็นทนายต้องประกอบวิชาชีพไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ๔ เมื่อบุคคลซึ่งได้รับการพิจารณา มีคุณสมบัติครบถ้วน จะนำเสนอรายชื่อต่อนายกรัฐมนตรี และนำเสนอความเห็นชอบต่อวุฒิสภา เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542, 2555, น. 7)

จากการคัดเลือกโดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่ง ตุลาการศาลปกครอง ที่เข้มข้น เพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อถือในตัวบุคคลแล้ว กระบวนการพิจารณาดีของศาลปกครอง ยังมีกระบวนการที่ ถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างตุลาการอีกด้วย โดยกำหนดให้ตุลาการเจ้าของสำนวนคนหนึ่ง แต่งตั้งโดยตุลาการในองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี เป็นผู้ดำเนินการแสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง ในการพิจารณาคดี แต่ศาลปกครองก็แต่งตั้ง ตุลาการผู้แถลงคดีอีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้อยู่ในองค์คณะพิจารณาคดีสินคดี มาทำหน้าที่ตรวจสอบ สรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตน ในทางชี้ขาดคดีว่า หากตนมีหน้าที่ตัดสินคดีนี้ ตนจะพิพากษาอย่างไร ด้วยเหตุผลประการใด เพื่อให้องค์คณะที่ตัดสินคดีใช้เป็นองค์ประกอบในการพิจารณา กระบวนการนี้ ถือเป็นการถ่วงดุลการทำหน้าที่ของตุลาการเจ้าของสำนวนและองค์คณะ เพื่อให้เกิดความ ยุติธรรม สุจริต และโปร่งใสมากที่สุด จนนำไปสู่การยอมรับต่อคำพิพากษาของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย (อัคราพร จูฬารัตน, 2552, น. 195)

3. กระบวนการพิจารณาคดี ของศาลปกครอง ให้ความสำคัญในเรื่อง ความยุติธรรมและโปร่งใส ซึ่งในกระบวนการพิจารณาคดี เมื่อศาลรับคำฟ้องแล้ว ก็จะทำให้ผู้ถูกฟ้องยื่นคำให้การต่อศาล ในการยอมรับหรือโต้แย้งคำฟ้อง โดยให้ชี้แจงแสดงเหตุผล จากนั้นศาลจะให้

ผู้ฟ้องอ่าน และยื่นคำคัดค้านคำให้การ ขั้นตอนสุดท้าย ศาลจะให้ผู้ถูกฟ้องยื่นคำให้การเพิ่มเติม เมื่อสิ้นสุดกระบวนการและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี ศาลอาจนัดไต่สวนคู่กรณีและพยานหลักฐานของแต่ละฝ่าย โดยตุลาการจะเป็นผู้ซักถามด้วยตนเอง ถือเป็นการฟังความทั้งสองฝ่าย และคู่กรณียังมีสิทธิขอตรวจสอบ หรือดูพยานหลักฐานที่แต่ละฝ่ายได้ยื่นไว้ในสำนวนได้ อนึ่ง ตุลาการจะไม่ยึดถือพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายที่นำมาในคดีเท่านั้น แต่ตุลาการอาจแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่จำเป็นได้ด้วยตนเอง จากพยานหลักฐาน พยานเอกสาร พยานบุคคล พยานสถานที่ พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและโปร่งใส ตรวจสอบได้ต่อทั้งสองฝ่าย ในการพิจารณาดัดสินคดีนั้น การพิจารณาเป็นไปตามกรอบของคำฟ้อง และข้อมูลหลักฐาน บนพื้นฐานของตัวบทกฎหมาย

กระบวนการพิจารณาคดี ในศาลปกครอง มี 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ

1. การทำคำฟ้อง เมื่อผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายและต้องการจะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ก็จะต้องจัดทำคำฟ้องยื่นต่อศาล โดยมีรายละเอียด ชื่อ ที่อยู่ของผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดี ความเดือดร้อนเสียหาย และสิ่งที่ต้องการให้ศาลช่วยเหลือ

2. การทำคำให้การ คำให้การเป็นสิ่งที่ผู้ถูกฟ้องคดีต้องทำเมื่อศาลรับคำฟ้องแล้ว จะยอมรับหรือโต้แย้งคำฟ้องก็ได้ โดยต้องชี้แจงและแสดงเหตุผลของตน ทำเป็นหนังสือเช่นเดียวกับคำฟ้อง

3. การทำคำคัดค้านคำให้การ เมื่อผู้ถูกฟ้อง ยื่นคำให้การต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ศาลจะส่งสำเนาให้ผู้ฟ้อง เพื่อให้ผู้ฟ้องทำคำคัดค้านคำให้การ เพื่อคัดค้านหรือยอมรับคำให้การของผู้ถูกฟ้อง

4. การทำคำให้การเพิ่มเติม เมื่อผู้ฟ้องยื่นคำคัดค้านคำให้การ ศาลจะส่งสำเนาไปให้ผู้ถูกฟ้อง เพื่อทำคำให้การเพิ่มเติม และยื่นต่อศาลภายใน ระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อครบขั้นตอนทั้งหมด ศาลจะจัดบันทึกสรุปข้อเท็จจริงจัดส่งให้คู่กรณีทั้งสองฝ่าย และสรุปสำนวนเพื่อเสนอองค์คณะและตุลาการ เพื่อพิจารณาคดี

ขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคดี และกระบวนการดำเนินการฟ้องร้องคดี สรุปโดยละเอียดได้ทั้งสิ้น 15 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฟ้องคดี ยื่นคำฟ้องต่อเจ้าหน้าที่รับฟ้อง หรือส่งทางไปรษณีย์

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฟ้องรับใบรับคำฟ้องจากเจ้าหน้าที่

ขั้นตอนที่ 3 เจ้าหน้าที่รับคำฟ้องเสนอเรื่องต่ออธิบดีฯ เพื่อส่งจ่ายให้แก่องค์

คณะตุลาการ

ขั้นตอนที่ 4 องค์คณะตุลาการ จ่ายคดีให้แก่ตุลาการเจ้าของสำนวน

ขั้นตอนที่ 5 ตูลาการเจ้าของสำนวน พิจารณาคำฟ้องในการ รับฟ้อง ไม่รับฟ้อง
หรือแก้ไข

ขั้นตอนที่ 6 ศาลรับคำฟ้อง ส่งคำฟ้องให้ผู้ถูกฟ้อง

ขั้นตอนที่ 7 ศาลส่งคำให้การให้ผู้ฟ้องคดี ทำการคัดค้านคำให้การ

ขั้นตอนที่ 8 ศาลส่งคำคัดค้านคำให้การ ให้ผู้ถูกฟ้องคดี ทำคำให้การเพิ่ม

ขั้นตอนที่ 9 ศาลตรวจสอบข้อเท็จจริง ว่าครบถ้วน เพียงพอหรือไม่

ขั้นตอนที่ 10 สรุปสำนวน นำเสนอองค์คณะ และกำหนดวันสิ้นสุดแสวงหา

ข้อเท็จจริง

ขั้นตอนที่ 11 ส่งสำนวนให้ตุลาการผู้แถลงคดีและกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก

ขั้นตอนที่ 12 นั่งพิจารณาคดี

ขั้นตอนที่ 13 ตุลาการผู้แถลงคดี เสนอคำแถลงการณ์ด้วยวาจา

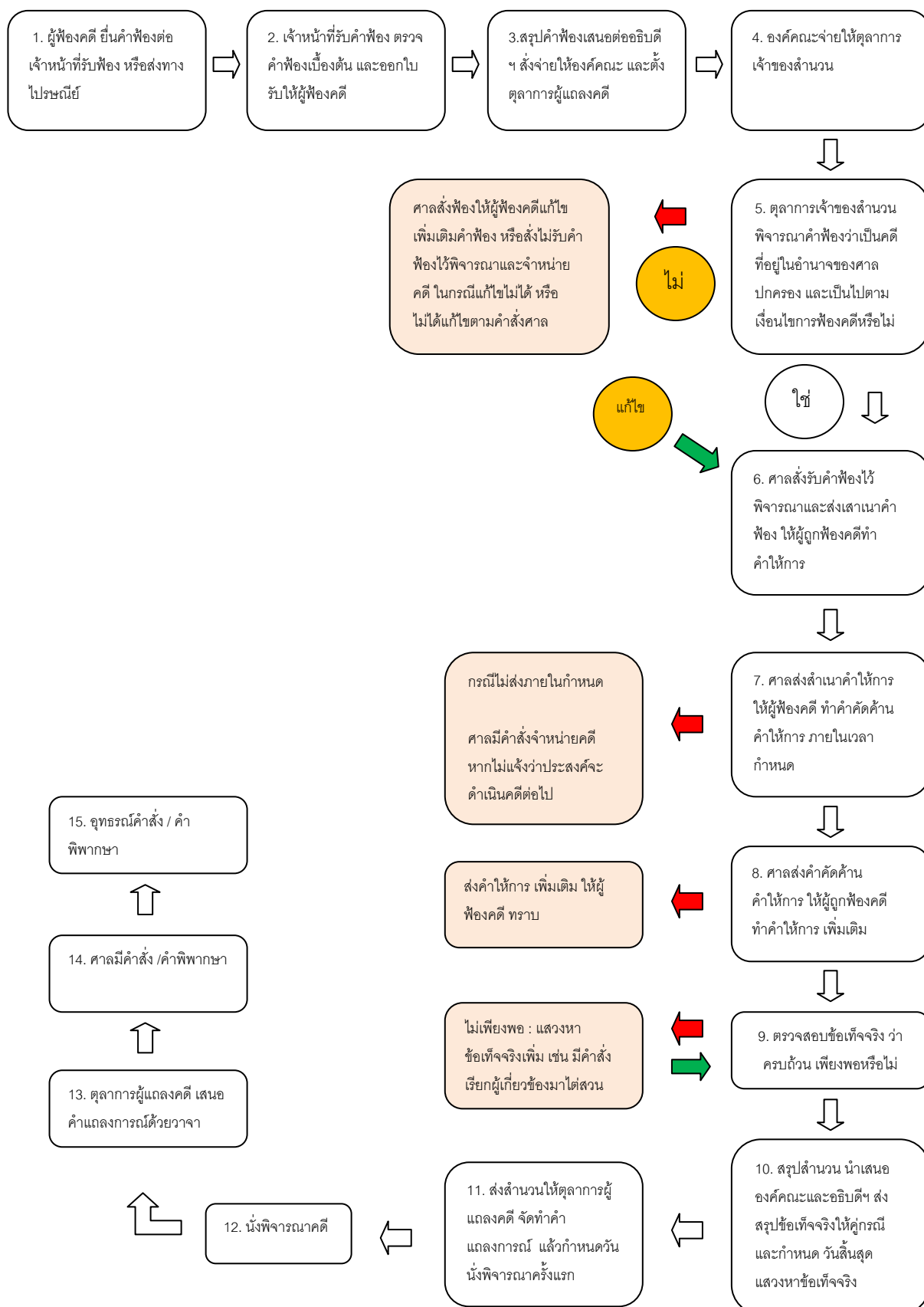
ขั้นตอนที่ 14 ศาลมีคำสั่ง หรือ พิพากษา

ขั้นตอนที่ 15 อุทธรณ์คำสั่ง หรือ คำพิพากษา

จากขั้นตอนทั้งหมด แสดงโดยละเอียด ในแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.3

แสดงขั้นตอนในกระบวนการ ดำเนินการฟ้องร้องและพิจารณาคดี (สำนักประชาสัมพันธ์)

สำนักงานประชาสัมพันธ์ ได้จัดทำเอกสารแผ่นพับในการสื่อถึง ความยุติธรรม สุจริต โปร่งใส ในขั้นตอนการพิจารณาคดี เพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชน มีทั้งสิ้น 2 ชุด คือ แผ่นพับ เรื่อง “รู้จักกับตุลาการผู้แถลงคดีปกครอง” และ “ระบบไต่สวน” ซึ่งเป็นแผ่นพับที่จัดทำและ แจกจ่ายให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ในส่วนของหนังสืออื่น ๆ ที่ เกี่ยวกับการกระบวนการหรือวิธีดำเนินการในการฟ้องคดี ที่มีเอกชนเป็นผู้เขียนหรือผู้ผลิตที่วาง จำหน่ายในท้องตลาด ก็จัดวางอยู่ในหอสมุดกฎหมายมหาชน สำนักงานศาลปกครอง สำหรับให้ ประชาชนได้อ่านหรือค้นคว้า แต่ไม่ได้จำหน่ายแจกจ่ายประการใด เพราะไม่อยู่ในส่วนเกี่ยวข้องกับ ศาลปกครอง

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลหรือสาร ที่สื่อออกไปสู่สาธารณชนเรื่อง กระบวนการ พิจารณาคดีของศาลปกครอง ยุติธรรม สุจริต และโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐได้รับรู้ ว่า ศาลปกครอง พิจารณาตัดสินคดีด้วยความยุติธรรม และมีกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม สุจริต และโปร่งใส รวมถึงผู้ที่ตัดสินคดี มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับในสังคม และตัดสินคดีด้วย ความเป็นกลาง ยึดตัวบทกฎหมายและข้อเท็จจริงพยานหลักฐานเป็นหลัก

7. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการตัดสินคดีของศาลปกครอง

การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการตัดสินคดีของศาลปกครอง ให้สาธารณชน ได้รับรู้ สืบ เนื่องมาจาก การที่สื่อมวลชนหรือกลุ่มบุคคลในสังคม นำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูล คำตัดสินคดี ออกไปสู่สาธารณชน โดยเป็นข้อมูลหรือสาร ที่คลาดเคลื่อน ที่ผิดพลาด ที่บิดเบือน หรือไม่เป็นจริง

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของศาลปกครองที่จะแก้ไข ให้สังคมได้รับรู้ในข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้อง โดยทีมโฆษกศาลปกครอง จะทำการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หรือเผยแพร่ผ่านสื่อของ ศาลปกครองเอง เพื่อให้สื่อมวลชนทราบถึงข้อเท็จจริงและนำไปเผยแพร่ หรือนำเสนอต่อ สาธารณชนในความเป็นจริง สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ไม่คลาดเคลื่อนหรือบิดเบือน ดังคำกล่าว ของท่านโฆษกศาลปกครอง ว่า

“โฆษกศาล มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารกับสื่อมวลชน ในกรณีที่มีความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับศาลปกครองในภาพพจน์ของศาลปกครองที่จะถูกบิดเบือน หรือเข้าใจที่ผิดพลาดไปก็พยายามที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ในเรื่องการตัดสิน คดีในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดี” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับคำกล่าวของรองโฆษกศาลปกครอง ในความเห็นเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของสื่อมวลชนและนำเสนอไปสู่สังคม ที่ว่า

“ทำไมหนังสือพิมพ์ไม่รู้เรื่องเลย มาพาดหัวอะไร เราแค่มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก็ไปตีความเสียแล้วว่าชนะคดี” (สัมภาษณ์, สายทิพย์ สุคติพันธ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

หลังจากที่ศาลปกครอง เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสังคมมากขึ้น วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 มีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลปกครอง รวมแล้ว 94,920 คดี เมื่อคดีสิ้นสุดการพิจารณาแล้ว สามารถเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ ประชาชนเริ่มรู้จักและให้ความสนใจคดีที่ตัดสินโดยศาลปกครอง ตลอดจนสื่อมวลชนเริ่มพยายามที่จะนำเสนอข่าวสาร หรือผลของคดีจากการพิจารณาพิพากษาคดีจากศาลปกครอง การเขียนหรือกล่าวถึงรูปของคดี การวิจารณ์ผลของคดีเริ่มมีมากขึ้น เพราะสื่อมวลชนก็ต้องการขายข่าวแก่ประชาชน การนำเสนอคดีที่น่าสนใจหรือเป็นที่กล่าวถึงในสังคม ย่อมได้รับความสนใจไปด้วย (หัตถุณี ชี ตูลาการถูกข่มขืนหนักที่สุด, หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, 11 มีนาคม 2557, น. 2)

ดังนั้น คดีส่วนใหญ่ ที่ถูกนำมาเผยแพร่ มักเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของสังคม หรือมีผลกระทบต่อสาธารณชน โดยสื่อมวลชนจะหยิบยกคดีดังกล่าวมาเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ แต่เนื่องจากคดีปกครอง เป็นคดีที่พิจารณาด้วยกฎหมายปกครอง ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักในหมู่นักกฎหมายไทย รวมถึงสื่อมวลชนและประชาชน ซึ่งบางครั้ง การฟังผลของคดี และนำมาเผยแพร่ต่อโดยสื่อมวลชนนั้น อาจยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ หรืออาจได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน จึงทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและผิดพลาดที่นำไปสู่การเข้าใจผิด หรือ ส่งผลตามมาในเรื่องของ ข้อมูลที่บิดเบือน ผิดพลาด และส่งผลต่อภาพลักษณ์ของศาลปกครองได้ จากกรณีดังกล่าว ได้รับการอธิบายโดยโฆษกศาลปกครอง ไว้ว่า

“คำพิพากษาก็น่าจะชัดเจนด้วยเหตุผลของคำพิพากษา แล้วก็ตอนนี้ เราพยายามที่จะทำหลาย ๆ วิธี ในการที่จะให้สื่อมวลชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องโดยผ่านประชาสัมพันธ์เราทางเพรสรีลีส ก็คือว่า แทนที่สื่อมวลชนจะมาฟังคำพิพากษา ฟังคำสั่ง แล้วก็อาจจะจับประเด็นไปแตกต่างกัน พอจบไปแล้วก็ไปลอกกัน ไปจดต่อ ๆ กัน ก็อาจจะคลาดเคลื่อนได้ เราจึงทำเพรสรีลีส คือสรุปไปให้เลย สรุปแบบสั้น แบบยาว แบบไม่เกินหน้าหนึ่ง แบบย่อหน้าหนึ่ง ไปลงข่าวสั้นข่าวยาวได้หมด เพราะฉะนั้นเมื่อเราทำโดยตุลาการกับตัวเจ้าหน้าที่ศาลเอง ความผิดพลาดคลาดเคลื่อนน้อยลง เวลาแจกกับผู้สื่อข่าวก็จะไม่คลาดเคลื่อน เพราะฉะนั้นเราก็ไม่จำเป็นต้องไปแถลงคดีที่ไม่มีปัญหา” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

เมื่อประชาชนรับรู้ในข้อเท็จจริง เข้าใจถึงกระบวนการพิจารณาคดี และผลแห่งการตัดสินคดี ก็เปรียบเสมือนภาพลักษณ์ที่ดีของศาลปกครอง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของรองโฆษกศาลปกครองที่กล่าวไว้ว่า

“ศาลไม่ทำงานที่รู้ทันไปวัน ๆ แต่ศาลมีหน้าที่ที่ต้องมีสถานะที่ได้รับความน่าเชื่อถือจากสังคมด้วย เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรที่จะให้ได้รับการยอมรับความน่าเชื่อถือ ก็ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องของสาธารณชน” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

และได้รับการอธิบายเพิ่มเติมในกรณีดังกล่าว จากคำกล่าวของ นายวชิระ ชอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครอง ที่ได้กล่าวว่า

“คือผมเรียนอย่างนี้ได้ไหมครับ การประชาสัมพันธ์ งานศาลอาจจะมองแล้วจะแตกต่างกับหน่วยงานอื่นสักนิดหนึ่ง เพราะว่าผมพูดถึงเรื่องงานศาล มันจะอธิบายถึงเรื่องสิทธิ สิทธิหมายถึง คุณจะมาฟ้อง และก็รับได้หรือไม่ได้ ผลคำพิพากษาเรื่องนี้ คือข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านี้ เราจะใช้ประชาสัมพันธ์ ผมเข้าใจว่าทางประชาสัมพันธ์เอง คงยังไม่สนใจที่จะอธิบาย ก็เลยขอให้ทางตุลาการเป็นคนอธิบาย คือเราไม่ได้ประชาสัมพันธ์ว่าเราตัดสินคดีดี เราทำอะไรบ้าง แต่ว่าบางทีมันก็ต้องมีเหตุผลว่า ทำไมศาลใช้เหตุผลอย่างนี้ถึงรับคดี ทำไมศาลไม่รับคดีนี้ บางทีผมว่าความถนัด สำนักประชาสัมพันธ์เอง ยังอาจจะไม่กล้าจะออกข้อคิดเห็นหรือความเห็นให้ข้อมูลตรงกับประชาชน” (วชิระ ชอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

คดีที่เป็นที่สนใจของประชาชนหรือของสังคม และเกิดความคลาดเคลื่อนในการนำเสนอโดยสื่อมวลชนออกไปสู่สาธารณชน จนทีมโฆษกศาลปกครองต้องแถลงข่าวถึงข้อเท็จจริงให้แก่สังคมรับทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเรื่องการตัดสินคดีของศาลปกครอง รวมถึงการแจ้งต่อสื่อมวลชนที่นำเสนอข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปยังสังคม ให้สื่อมวลชนเกิดความเข้าใจและรับทราบข้อเท็จจริง โดยยกตัวอย่างกรณีคำพิพากษาคดี ดังนี้

คดี บริษัทเอกชนผู้ผลิตและนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อกระทิงหลวงสาธิตต่อศาลปกครอง โดยเนื้อหาพอสั่งเขป กล่าวคือ จากกรณีที่กระทิงหลวงสาธิต ออกประกาศกฎกระทรวงสาธิตต่อ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงรูปภาพ ข้อความคำเตือนเกี่ยวกับพิษภัย และช่องทางติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบ ในฉลากของบุหรี่ยี่ห้อกระทิงหลวง พ.ศ. 2556 ให้ขยายภาพคำเตือนบนซองบุหรี่ยี่ห้อ 85 เปอร์เซนต์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตและนำเข้าบุหรี่ยี่ห้อ บริษัทเอกชน 3 แห่ง ยื่นฟ้องร้องต่อศาลปกครองกลาง 2 กรณี คือ

1. ขอให้ศาลปกครองกลางไต่สวนฉุกเฉิน เพื่อคุ้มครองชั่วคราวยับยั้งประกาศดังกล่าว ที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 2 ตุลาคมนี้ โดยให้เหตุผลว่า ไม่สามารถดำเนินการซื้อเครื่องจักรตามเงื่อนไขเพิ่มพื้นที่ภาพคำเตือนได้ทัน

2. ขอให้ศาลปกครองเพิกถอนประกาศดังกล่าว โดยอ้างว่า กระทรวงสาธารณสุขทำเกินอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายแม่บทกำหนด

ต่อมา ศาลปกครองกลางมีคำสั่งทุเลาการบังคับใช้ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงรูปภาพ ข้อความคำเตือนเกี่ยวกับพิษภัย และช่องทางติดต่อเพื่อการเลิกยาสูบในฉลากของบุหรี่ซิการ์เรต พ.ศ. 2556 ไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ในกรณีดังกล่าว เป็นเพียงคำสั่งทุเลาการบังคับใช้ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อเอกชน ที่เกิดความเดือดร้อน มิใช่เป็นการตัดสินใจคดีให้เอกชนชนะหน่วยงานของรัฐ คือกระทรวงสาธารณสุข แต่สื่อมวลชน ได้เผยแพร่และสื่อออกไปสู่สาธารณชนในเรื่องดังกล่าวว่า ศาลปกครองตัดสินใจให้บริษัทบุหรี่ชนะคดี จนนำไปสู่ความเข้าใจผิดและการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนของประชาชน เกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ศาลปกครองทางลบ ในเชิงศาลช่วยบริษัทบุหรี่ ศาลไม่เห็นถึงภัยของบุหรี่ ศาลทำลายสุขภาพประชาชนทางอ้อม และแพร่ขยายออกไปตามช่องทางต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยจับประเด็นได้จากข้อบทความที่สื่อมวลชนเขียนลงในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คอลัมน์ ลมเปลี่ยนทิศ มีเนื้อหาที่ว่า

“หาก 3 บริษัทบุหรี่ยักษ์ใหญ่ข้ามชาติ ยังได้รับความคุ้มครองจากศาลปกครองต่อไป เมื่อกฎหมายบังคับใช้วันที่ 2 ตุลาคม เมืองไทยจะมีบุหรี่ 2 มาตรฐานคือ บุหรี่ที่ปฏิบัติตามกฎหมายไทย พิมพ์คำเตือน 85 เปอร์เซนต์ กับ บุหรี่ของ 3 ยักษ์ใหญ่ ที่ได้รับความคุ้มครองจากศาล มีคำเตือนขนาดเล็กกว่ายี่ห้ออื่นทั่วไป ประเทศไทยจะตอบต่อสังคมโลกอย่างไร ... ผมขอเอาใจช่วย คุณหมอประดิษฐ์ สนิทวนรงค์ รัฐมนตรีสาธารณสุข ในการต่อสู้ครั้งนี้ครับ เพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไทย เพื่อความปลอดภัยของสุขภาพคนไทยทั้งประเทศในวันนี้และวันหน้า” (รัฐบาลชักธงสู้บุหรี่ข้ามชาติ, หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ, 13 กันยายน 2556, น. 5)

ศาลปกครองโดยทีมโฆษกศาลปกครอง จึงต้องอธิบายถึงข้อเท็จจริง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการตัดสินใจคดีของศาลปกครองในเรื่องนี้ ดังเช่นคำกล่าวของโฆษกศาลปกครองที่ว่า

“เขาจะกำหนด 85 เปอร์เซ็นต์ อยู่ ๆ เราไปยุ่งไม่ได้ ถ้าไม่มีคนเสียหายหรือเดือดร้อนมาฟ้องศาล ศาลจะเยียวยาความเดือดร้อนให้กับคนมาฟ้องต่างหาก เราไม่ต้องการไปก้าวก่ายฝ่ายบริหาร ถ้าฝ่ายบริหารทำถูกต้องตามกฎหมายจะไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น คุณก็ทำไป ทำถูกต้องไหม ศาลก็ยกฟ้องเอง ถึงจะฟ้อง คุณก็สามารถทำต่อไปได้ ศาลยังไม่ได้ก้าวก่ายอะไร แต่ถ้าคุณทำไม่ชอบ มันมีความน่าจะไม่ชอบ ศาลจะเข้าไปออกคำสั่งเพื่อเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ที่ฟ้องคดีเป็นประการสำคัญ ไม่ได้ไปทำอย่างอื่น” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

นอกจากนี้ โฆษกศาลปกครอง ยังได้แสดงความคิดเห็นในกรณีดังกล่าวเพิ่มเติมอย่างน่าสนใจไว้ว่า

“ศาลเห็นถึงสุขภาพของคนส่วนใหญ่เป็นหลักอยู่แล้ว นั่นคือความคิดของเรา แต่การตัดสินคดีเราใช้อรรถมนไม่ได้ ใช้ความคิดไม่ได้ ซึ่งให้เห็นเลยว่า ศาลตัดสินตามข้อกฎหมาย ศาลดูข้อเท็จจริงที่เกิด ที่บอกมา ศาลมองว่า ก่อนที่จะออกได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงผลกระทบแล้วหรือยัง คุณจะทำอะไร จริงอยู่ทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ปัจจุบันประโยชน์สาธารณะมันหลายด้านไม่ใช่ด้านเดียว ด้านสุขภาพก็ใช่ แต่ด้านอุตสาหกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านอื่น ๆ คุณต้องทำภายใต้ความเป็นจริง ความเป็นไปได้สัดส่วน ความเหมาะสม แล้วก็ชอบในกฎหมาย มันส่งผลความชอบในกฎหมายเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นศาลสามารถดูข้อเท็จจริง เพราะฉะนั้นคุณมีสิทธิ์ ศาลตัดสินก็ดูจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

กล่าวโดยสรุป ด้วยปัจจัยจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยเฉพาะผลของคดี ที่ผิดพลาดหรือบิดเบือนจากข้อเท็จจริงเป็นหลัก ศาลปกครองจึงจำเป็นต้องตั้งคณะทำงานในส่วนของทีมโฆษกศาลปกครอง เพื่อทำหน้าที่ในการแถลงข่าว ให้ข้อมูล และแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น โดยให้ข้อเท็จจริงแก่สื่อมวลชนและสังคม และให้สื่อมวลชนนำข้อมูลที่ถูกต้องไปเผยแพร่แก่สังคมให้รับรู้

8. เผยแพร่คำพิพากษาคดีที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชน

หลังจากปี พ.ศ. 2553 ถึงปัจจุบัน เป็นช่วงการสื่อสารเพื่อแสวงหาความร่วมมือเนื่องด้วย ศาลปกครอง ต้องเผชิญกับสถานการณ์กดดันจากการเมืองภายนอก รวมถึงเรื่องของการกระแสรูปศาลปกครอง กระแสการยุบรวมศาลปกครองกับศาลยุติธรรม และกระแสการเมืองอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ ศาลปกครองจึงต้องปรับกลยุทธ์ในการสื่อสารใหม่อีกครั้ง โดยเน้นการสื่อสารเพื่อ

แสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมากขึ้น โดยเฉพาะกับประชาชน เนื่องจากเล็งเห็นว่า ประชาชน คือ กลุ่มที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการมีศาลปกครอง และเป็นฝ่ายได้ประโยชน์จากการพิจารณาคดีมากกว่ากลุ่มเป้าหมายอื่น ดังนั้น กลยุทธ์การสื่อสารในช่วงนี้ จึงเน้นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานต่าง ๆ ของศาลปกครอง รวมถึงผลการพิจารณาคดีที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ศาลปกครองได้มีส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม อำนวยประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชนเป็นหลัก ทำให้ประชาชนเข้าใจว่า การมีศาลปกครองอยู่ในสังคมไทย เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและเป็นกลไกที่ขาดไม่ได้ในสังคม ดังเช่นคำกล่าวของผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ที่ว่า

“ระยะนี้เราเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์... เราอยากให้รู้สึกว่ เราเป็นมิตรของทุก ๆ ฝ่าย และขณะนี้เรากำลังเน้นภาพลักษณ์ตรงที่ว่า ศาลปกครองเป็นของประชาชน ไม่ว่าจะป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะป็นเอกชน”
(ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

สื่อและกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่ศาลปกครองเลือกใช้ ส่วนใหญ่จะเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับคำพิพากษาที่น่าสนใจของศาลปกครอง ทั้งการนำเสนอผ่านสารคดีทางโทรทัศน์และวิทยุ รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับการจ้ดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ศาลปกครองยังคงเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มนิสิตและนักศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนกลุ่มดังกล่าวได้หยิบยกคำพิพากษาคดีที่น่าสนใจมาเป็นตัวอย่างและสร้างสื่อใหม่ ๆ ที่ง่ายต่อการเข้าถึงมากขึ้น เช่น การสร้างหนังสือ ฯลฯ นอกจากนี้ ศาลปกครองยังจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสครบรอบ 12 ปีอีกด้วย เพื่อสรุปผลงานที่โดดเด่นให้สังคมเกิดการยอมรับและเห็นความสำคัญของศาลปกครอง ควบคู่กับการเดินทางไปพบประชาชน นอกจากนี้ ศาลปกครอง ยังจัดทำคำพิพากษาที่สิ้นสุดแล้ว เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปแบบเอกสาร ที่ประชาชนทั่วไปสามารถสืบค้นได้จากห้องสมุดศาลปกครอง และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่สืบค้นได้จากเว็บไซต์ศาลปกครอง อีกด้วย

9. ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของประชาชน

ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 13 ปี ของศาลปกครอง นับจากเริ่มก่อตั้งศาลปกครอง ในปี พ.ศ. 2544 จนกระทั่งปัจจุบัน ศาลปกครองพยายามส่งข้อมูล หรือสาร โดยสื่อถึงประชาชนในเรื่องการให้ประชาชนและสังคมได้รับรู้ว่ “ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของประชาชน” ด้วยข้อมูลหรือสารที่เผยแพร่ออกไป แบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. ช่วงแรกของการก่อตั้งศาลปกครอง ระหว่าง พ.ศ. 2544 – 2547 ศาลปกครองมีข้อความหลักที่ต้องการสื่อ (key message) คือ “ศาลปกครอง เพื่อความเป็นธรรมในสังคม”

2. ช่วงที่สองของศาลปกครอง ระหว่าง พ.ศ. 2548 – 2552 ศาลปกครอง มีข้อความหลักที่ต้องการสื่อ (key message) คือ “ปกป้องคุ้มครองสิทธิประชาชน สร้างบรรทัดฐาน ในการปฏิบัติราชการ ศาลปกครอง...ความเป็นธรรม คือภารกิจของเรา”

3. ช่วงที่สามของศาลปกครอง ระหว่าง พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน ศาลปกครอง มีข้อความหลักที่ต้องการสื่อ (key message) คือ “ศาลปกครอง ของประชาชน”

จะเห็นได้ว่า ศาลปกครองต้องการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร โดยสื่อสารถึง ประชาชน ในภาพรวมที่ว่า ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของประชาชน ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ ประชาชนเกิดการรับรู้และเข้าใจถึงข้อมูลเกี่ยวกับศาลปกครอง ข้อมูลด้านสิทธิและหน้าที่ กระบวนการดำเนินการที่ง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อน กระบวนการพิจารณาคดีที่โปร่งใส รวดเร็วและ ยุติธรรม รวมถึงการเผยแพร่ คำพิพากษาเพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบและเผยแพร่ได้ ทุกคดี ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว ได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจาก โฆษกศาลปกครอง กล่าวว่า

“ศาลปกครองได้มีการเปลี่ยนภาพลักษณ์ของศาลเดิม เป็นศาลที่เป็นมิตรกับ ประชาชนมากขึ้น จะมาสรุปตรงจุดนี้ว่า โดยกับระบบพิจารณาของศาลเอง ศาล สร้างภาพลักษณ์ในตัวได้เลย เพราะเป็นศาลยุคใหม่ที่จะเป็นมิตรกับประชาชน เป็นศาลของประชาชน” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับบทความในหนังสือ “ศาลาหน้าศาล” ที่ศาลปกครองเผยแพร่แก่สาธารณชน ดังความที่ว่า

“แม้ศาลปกครองจะเป็นองค์กรศาลที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย เป็นข้าราชการ ประเภทหนึ่ง แต่สุดท้ายแล้วประชาชนคือเจ้าของที่แท้จริง ศาลปกครองจะคงอยู่ หรือดับไป ก็ขึ้นอยู่กับกระแสเสียงของประชาชน หากประชาชนตอบรับเยอะ ๆ เห็นคุณค่าของศาลปกครอง ฟ้องคดีเข้ามาเยอะ ศาลก็ทำงานได้อย่างเต็มเม็ด เต็มหน่วย ปกป้องสิทธิให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ ศาลก็ดำรงตนอยู่ได้” (สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 7)

และจากบทสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการ กลุ่มงานรับฟ้อง สำนักงานศาลปกครอง กลาง ที่เปรียบเสมือนด่านแรกในการพบปะกับประชาชนผู้มาฟ้องคดี กล่าวถึงศาลปกครองไว้ว่า

“ศาลปกครองเป็นศาลของประชาชน เป็นศาลยุคใหม่ เพราะเราต้องบริการ ประชาชน ประชาชนคือผู้เสียภาษี ให้เงินเดือนเรา ดังนั้น เราต้องบริการประชาชนอย่างเต็มที่ แต่ก็ต้องอยู่ในกรอบของกฎหมาย” (สัมภาษณ์, อลงกต ไผ่พูล, วันที่ 5 มิถุนายน 2557)

และจากการให้ข้อมูลของ นาง กรดสร เวชกุล ประชาชนชาวอำเภอ เขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีข้อพิพาทฟ้องร้องคดีกับโรงงานเอกชนแห่งหนึ่งในชุมชน

และเรื่องได้เข้าสู่กระบวนการฟ้องร้อง จนกระทั่งศาลปกครองกลาง ได้มีคำวินิจฉัย พิพากษาคัดสินคดีให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี มีคำสั่งให้โจทก์ดังกล่าวห้ามดำเนินการ โดยนาง กรคสร ได้กล่าวเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของศาลปกครองไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ศาลปกครองมีประโยชน์มาก เป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะว่าในขณะนี้ ประชาชนไม่มีที่พึ่ง สมมติว่าเราถูกเอารัดเอาเปรียบจากหน่วยงานภาครัฐ หรือว่าเราเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ พี่คิดว่า ถ้าเข้าศาลปกครองนี้ สามารถช่วยได้ ช่วยได้เยอะเลย ท่านพิจารณาอย่างเป็นธรรม ควรจะให้ดำรงเรื่องศาลปกครองไว้ด้วย ไม่ใช่จะไปเลิกไปยุบ เพราะศาลปกครองมีความเป็นธรรมและมีประโยชน์ต่อประชาชน” (กรคสร เวชกุล, สัมภาษณ์, วันที่ 13 มิถุนายน 2557)

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ อดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเพชรบุรี ที่เสริมข้อมูลในเรื่องที่ว่า ศาลปกครองเป็นศาลของประชาชน โดยกล่าวไว้ว่า

“ชาวบ้านไปฟังคำตัดสิน เหมารถบัสกันไปฟังคำพิพากษา ศาลตัดสินให้ชาวบ้านชนะ พวกเขาน้ำตาไหลเลย ต่อสู้มา 5 ปี เป็นศาลที่ดี เป็นศาลเพื่อประชาชนจริง ๆ” (สมล สุตะวิริยะวัฒน์, สัมภาษณ์, วันที่ 13 มิถุนายน 2557)

สรุป

ข้อมูลหรือสาร ที่ศาลปกครองเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชนทั้งหมดนั้น เพื่อสร้างการรับรู้ ศาลปกครอง คือศาลของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเนื้อหาหลักของข้อมูลหรือสาร คือ การให้ประชาชนรับรู้ว่ามีศาลปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชน จากนั้น ประชาชนได้รับรู้ถึง บทบาท อำนาจและหน้าที่ของศาลปกครอง ทราบถึงสิทธิของตนเอง เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งหวังว่า ประชาชนจะเข้าใจในสิทธิของตนเองว่า เรื่องใดคดีรูปแบบใดที่หน่วยงานรัฐละเมิดหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อตนเองหรือสาธารณะ เพื่อให้ศาลปกครองได้กระทำการเยียวยาแก้ไข บรรเทาทุกข์ และเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานรัฐต่อไป หากเกิดการละเมิดสิทธิ ก็สามารถเข้าใจถึงกระบวนการฟ้องร้องพิจารณาคดี เพื่อความถูกต้องในการดำเนินการ ส่งผลให้เกิดความถูกต้องในรูปแบบดำเนินการ สะดวกรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน และทราบถึงกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ในการพิพากษาคัดสินคดีของศาลปกครอง ที่ยุติธรรม สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ อันนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อศาลปกครอง และส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสาธารณะ

จากข้อมูลหรือสาร ที่ศาลปกครองพยายามสื่อออกไปถึงประชาชน หรือสาธารณชน มีเนื้อหาดังที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ และเข้าใจ เมื่อประชาชนรับรู้

อย่างทั่วถึง ก็จะมีผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ จะเป็นผลสะท้อนกลับมาสู่ศาลปกครองในด้านภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชน

ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

ช่องทางการสื่อสาร คือ ช่องทางที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับได้รับข่าวสาร ข้อมูล โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า หรือเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้ อันได้แก่ การได้ยิน การได้เห็น การสัมผัส การลิ้มรส การได้กลิ่น หรือ ความรู้สึก

ช่องทางการสื่อสารของศาลปกครอง มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ช่องทาง มุ่งเน้นการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ โดยวัตถุประสงค์หลัก คือการให้ประชาชนเกิดการรับรู้ทั้งข้อมูลข่าวสารและสิทธิของตน โดยศาลปกครองพยายามประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ในงบประมาณที่จำกัด และเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอธิบายโดย เลขาธิการศาลปกครอง ว่า

“การประชาสัมพันธ์ก็อย่างที่บอกว่า เราต้องแยกเหมือนกันว่า กลุ่มเป้าหมายใดจะใช้สื่อแบบใดเพื่อให้เขาารู้เรื่องอะไร อันนี้เราก็มาวางแผนกัน เราก็จัดรูปแบบนั้นให้มันเหมาะสม” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

ดังนั้น จากรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง สามารถรวบรวมและอธิบายถึงช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองได้ดังนี้

1. **สื่อสารมวลชน (Mass Media)** เป็นสื่อหลักที่ศาลปกครองเลือกใช้ เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้รวมถึง บทความ วารสาร บทสัมภาษณ์ การแจกข่าว สารคดี ป้ายโฆษณา แผ่นพับ ใบปลิว ฯลฯ

1.1 **สื่อโทรทัศน์** ในช่วงแรกของการก่อตั้งศาลปกครอง เป็นช่วงที่ยังไม่มีใครรู้จักศาลปกครองมากนัก ศาลปกครองเป็นเรื่องใหม่ในสังคม จึงจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ศาลปกครอง เลือกที่จะใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์นี้ ซึ่งสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางก็คือ สื่อโทรทัศน์ โดยเนื้อหาที่เสนอออกไปในช่วงแรก มุ่งเน้นในเรื่องการให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจว่า ศาลปกครองคือใคร มีหน้าที่อะไร ทำประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมอย่างไร สิทธิของประชาชนมีอะไรบ้าง รวมถึงกระบวนการดำเนินการฟ้องคดีเป็นเช่นใด ฯลฯ ดังเช่นคำกล่าวของ เลขาธิการศาลปกครอง ที่กล่าวว่า

“วิธีการดำเนินการของเรามีหลายรูปแบบเหมือนกัน แล้วเราก็พัฒนามาโดยการประเมิน เครื่องมือที่เราใช้ กลุ่มเป้าหมายที่เราเป็น อย่างเช่นว่า แรก ๆ ศาลเปิดใหม่ ยังไม่มีใครรู้จัก ต้องสื่อสารมุกกว้างออกทีวี ให้รู้ถึงศาลปกครองเป็นยังไง ศาลปกครองเพื่อความเป็นธรรมในสังคมต่าง ๆ ก็มี การแนะนำให้รู้จักวิธีฟ้องคดีอะไรต่าง ๆ” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

รายการที่ออกอากาศผ่านช่องทางโทรทัศน์ มักจะเป็นการให้สัมภาษณ์ในคดีที่เป็นเรื่องสำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคม หรือเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน นอกจากนี้ยังมีสื่อในลักษณะที่เป็นรูปแบบสารคดี เช่น สารคดีการติดต่อศาลปกครอง สารคดีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง สารคดีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง รายการสัมภาษณ์สดศาลปกครอง เพื่อเผยแพร่ออกอากาศทางช่องฟรีทีวี ดังคำกล่าวของ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ที่กล่าวว่า

“เราเริ่มประชาสัมพันธ์ในลักษณะนี้มาตั้งแต่ปี 44 ตั้งแต่เปิดศาล ก็คือ ยังมีคนจำนวนหนึ่งที่เขาก็กังไม่ได้อยู่ดีว่าเราทำอะไร เพราะฉะนั้น เราก็จะมองว่า เนื้อหาในส่วนของคุณรู้เบื้องต้น ก็ยังเป็นส่วนที่ยังทิ้งไม่ได้ คือ ศาลปกครองเป็นอะไร แตกต่างจากศาลยุติธรรมยังไง ทำไมต้องแยกออกมาเป็นระบบศาลคู่ หรือเป็นอะไรอย่างนี้ ถ้าอยากจะมาฟ้องคดีกับเรา ต้องมาฟ้องยังไง ลำบากไหม มีทนายไหม เรามีอยู่ที่ไหนบ้าง มีศาลปกครองเปิดเท่าไรแล้ว นี่คือข้อมูลที่เป็นความรู้ทั่วไป” (วันสนันท์ กาญจนผลิน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

แต่การใช้สื่อโทรทัศน์ มีข้อจำกัดค่อนข้างมาก เนื่องด้วยสื่อโทรทัศน์มีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก เพราะสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นภาคเอกชน มีการลงทุนในรูปแบบเชิงธุรกิจ การที่ศาลปกครองจะใช้สื่อโทรทัศน์ในการประชาสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่ไม่สะดวก เนื่องด้วย ศาลปกครองเป็นองค์กรรัฐที่ไม่มีรายได้ ไม่มีผลประโยชน์เชิงธุรกิจ งบประมาณมาจากภาษีประชาชน จึงมีงบประมาณที่จำกัด ต้องใช้อย่างคุ้มค่าและเคร่งครัด จึงเป็นการไม่เหมาะสม หากศาลปกครองจะเลือกใช้สื่อโทรทัศน์ที่มีค่าใช้จ่ายในเชิงการโฆษณา ด้วยเหตุนี้ ศาลปกครองจึงทำการขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ ในการประชาสัมพันธ์กับรายการโทรทัศน์ โดยนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์เฉพาะเรื่องสำคัญหรือในวาระสำคัญเท่านั้น ดังเช่นที่โฆษกศาลปกครอง ได้กล่าวว่า

“เวลาเขาเป็นเงินเป็นทองหมดเลย เราออกก็คือขอความร่วมมืออะไรต่าง ๆ แล้วอีกอย่างก็ขอความร่วมมือ กรณีที่เรามีกิจกรรมครบรอบปีศาลอะไรต่าง ๆ หรือมีการสัมมนาวิทยากรต่าง ๆ ระดับนานาชาติประเทศที่เราเป็นเจ้าภาพ ก็ขอความร่วมมือไป แต่ส่วนหนึ่งก็อาจจะเป็นเรื่องคดีที่เป็นเรื่องส่วนหนึ่งที่เขาสนใจอยู่แล้ว

อย่างนี้เขาก็สามารถขอข่าวมาขอรายละเอียด แล้วเขาก็ไปออกเป็นข่าวไป ซึ่งก็ไม่ได้ใช้สตางค์อะไร” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

กรณีดังกล่าว ได้รับการอธิบายเพิ่มเติม จากนายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ที่กล่าวว่า

“ศาลปกครองไม่ใช่หน่วยธุรกิจ ไม่ได้หากำไร แล้วก็การทำงานของศาลปกครองก็ใช้เงินของภาษีอากรอยู่แล้ว แล้วก็เพื่อประโยชน์ของประชาชนอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราก็ขอความร่วมมือ ถามว่าสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่อะไร เขาก็อยากให้ประชาชนได้รับรู้ข้อเท็จจริงข่าวสารอยู่แล้ว แล้วงานของเราเป็นประโยชน์ แล้วก็ก็เป็นส่วนหนึ่งให้เขาทำเป็นวิทยุ เขามีคนฟังมากขึ้น ยิ่งไงเราก็มองในมุมนี้ก็คือ มันคือความร่วมมือกัน เพราะฉะนั้นเราก็เป็นอย่างนี้ เราไม่ได้ใช้เงินงบประมาณ” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

จากการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางในการส่งสาร ในช่วงแรกของการดำเนินการเป็นช่วงของการขอความร่วมมือจากภาคเอกชน สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง ไอทีวี จึงไม่สามารถระบุช่วงเวลาที่จะออกอากาศได้ เป็นเพียงการขอความร่วมมือและได้รับการอนุเคราะห์จากสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ดังกล่าว ที่จะหาช่วงเวลาที่เหมาะสมของรายการของตนเอง เพื่อออกอากาศประชาสัมพันธ์ให้แก่ศาลปกครอง ในส่วนของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ช่อง 9 และช่อง 11 ซึ่งเป็นของภาครัฐ แต่ก็มีผังรายการที่วางแผนการออกอากาศครบถ้วนแล้ว การขอความร่วมมือในการนำเสนอข่าวสารของศาลปกครอง จึงไม่สามารถระบุเวลาที่แน่นอนได้ รวมถึงไม่สามารถติดตามผลการออกอากาศได้เช่นกัน

แต่ในช่วงเวลาปัจจุบัน ศาลปกครองเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั้งจากประชาชน และสื่อมวลชน มีข่าวหรือคดีที่เป็นที่น่าสนใจของสังคมมากขึ้น การขอความร่วมมือในการเผยแพร่ออกอากาศของศาลปกครอง จึงได้รับการตอบสนองมากขึ้นไปด้วย ทั้งจากภาคเอกชนและภาครัฐ ยกตัวอย่างการนำเสนอข่าวสารของศาลปกครอง ในการออกอากาศผ่านสถานีโทรทัศน์ได้ดังนี้

ได้รับการเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ เรื่อง การแถลงสารของประธานศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2557

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เวลา 06.55 น.

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 เวลา 17.54 น.

สถานีโทรทัศน์ Nation Channel เวลา 15.30 น.

สถานีโทรทัศน์ ข่าว TNN 24 เวลา 20.10 น.

ได้รับการเผยแพร่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ เรื่อง การจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปี ศาลปกครอง ดังนี้

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. รายการข่าวประจำสถานี วันที่ 10 มีนาคม 2557

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 รายการข่าวประจำสถานี วันที่ 10 มีนาคม 2557

สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS รายการข่าวเที่ยง วันที่ 10 มีนาคม 2557

สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS รายการสถานีประชาชน วันที่ 20 มีนาคม 2557

สถานีโทรทัศน์ ThaiPBS รายการหน้าที่พลเมือง วันที่ 30 และ 31 มีนาคม 2557

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี รายการบ่ายนี้มีคำตอบ วันที่ 27 มีนาคม 2557

1.2 สื่อวิทยุ จากข้อจำกัดในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองนั้น จึงได้หันมาเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร คือ สื่อวิทยุ เพราะเป็นสื่อที่มีความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย และกระจายสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางเช่นกัน แม้จะไม่มีภาพ แต่เสียงที่ถ่ายทอดออกไปสู่กลุ่มเป้าหมายก็สามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการรับรู้และมีความเข้าใจได้ง่ายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญ สื่อวิทยุมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับสื่อโทรทัศน์ และมีช่องสถานีที่เผยแพร่ออกอากาศมากกว่าสื่อโทรทัศน์ จึงเหมาะสมกับที่จะใช้เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครอง

สื่อวิทยุที่ศาลปกครองเลือกเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้นมีทั้งสื่อวิทยุทั่วไป สื่อวิทยุท้องถิ่น สื่อวิทยุชุมชน และสื่อวิทยุรัฐสภา ศาลปกครองได้วางนโยบายและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด โดยจัดทำทั้งสารคดีวิทยุ ละครวิทยุ สปอตโฆษณา ฯลฯ จากคำกล่าวของ โฆษกศาลปกครอง ที่ว่า

“วิทยุของราชการรัฐสภาเขาก็ให้เวลาเราในการออกข่าว ในการออกทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับคดี ถ้าไม่ใช่เอาเรื่องคดี ตอนแรกผมไปพูดก็เอาเรื่องเกี่ยวกับทั่ว ๆ ไปของศาลไปพูด พอพูดจบแล้วก็ต้องเอาเรื่องคดี แล้วก็แทรกบทบาทหน้าที่ของศาลไปแค่นั้นเอง นั่นก็คือ วิธีการ” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ข้อมูลและเนื้อหาดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของ พ.จ.อ.ญ. สุภัทรา มงคลชาติ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานประชาสัมพันธ์ ที่ได้อธิบายไว้ว่า

“เราเอาคำพิพากษาที่น่าสนใจไปดัดแปลงเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ อาจจะมีเป็นสารคดีโทรทัศน์ มีสารคดีวิทยุ ก็คือเอามาทำเป็นละครวิทยุง่าย ๆ

เช่นสมมุติว่า จะมีคำพิพากษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่อง มีเหตุเดือดร้อนรำคาญ หรือเรื่องนกพิราบ เรามองว่าพล็อตนี้น่าจะสนุกดี แล้วก็อาจจะเป็นเรื่องที่คุณสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันและหลายคนอาจจะไม่รู้ว่ามันเป็นคดีปกครองก็คิดเรื่องเหล่านี้มาทำเช่น สารคดีวิทยุ” (สุภัทรา มงคลชาติ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

นอกจากนี้ การกระจายข่าวสารประชาสัมพันธ์โดยสื่อวิทยุ นั้น ศาลปกครองยังลงลึกไปถึงการเลือกใช้สื่อวิทยุชุมชน ที่ปัจจุบันมีมากกว่า 8,000 สถานี กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพราะวิทยุชุมชน สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างใกล้ชิด เปรียบเสมือนวิทยุท้องถิ่นในหมู่บ้าน จึงเป็นการสื่อสารที่ได้ประสิทธิผลเป็นอย่างมาก โดยมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ร่วมกับผู้ประกาศข่าว หรือผู้ดำเนินรายการ ตามที่ได้รับการอธิบายโดย เลขาธิการศาลปกครองว่า

“เราไปประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือกับสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ทางท้องถิ่น ส่วนกลาง อยู่ในนั้นด้วย ที่สำคัญคือ วิทยุชุมชน ... ส่วนเรื่องวิทยุชุมชน ในทั่วประเทศมันเยอะ แต่ละจังหวัดเราไปประชุม 100 กว่าคน บางจังหวัด 2-3 ร้อยคน สื่อมวลชนระดับในพื้นที่มีเยอะมาก เพราะฉะนั้น เราคิดว่า 77 จังหวัด กับสื่อมวลชนเกือบหมื่นคน ประมาณหมื่นคน เราก็จะผลิตเอกสารประชาสัมพันธ์ อะไรต่าง ๆ เข้าไปยังสื่อพวกนี้ เราจะไม่ให้โดยตรงกับประชาชน เขาจะไปเผยแพร่ต่ออีกที ก็จะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ส่งบทความอะไรไปได้ ก็เป็นสื่อวิทยุ เป็นดีเจ นักจัดรายการก็เอา นอกจากหนังสือแล้วก็มีสโปดอะไรไปด้วยที่เป็นเสียง ที่วีเคเบิล แล้วก็พวกวีดิทัศน์อะไรต่าง ๆ เข้าไป” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสร้างสรรค์ และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ในเรื่องการใช้สื่อวิทยุชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์ศาลปกครอง ที่กล่าวว่า

“บางทีการที่จะให้สื่อเขาเข้าใจแล้วก็มาพูดอธิบายให้ประชาชนฟังบางทีมันยาก เขาก็ขอเราเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อย่างที่ว่าทำเป็นสโปดวิทยุสั้น ๆ ให้เขาไปเปิดตามรายการ นั่นคือสิ่งที่เป็นโจทย์ที่ทำให้เราต้องมาทำเป็นสารคดีวิทยุร้อยตอน ครบเครื่องเรื่องคดีปกครอง คือเป็นตอนสั้น ๆ เปิดไปต้นชั่วโมง กลางชั่วโมง ฟังไปวันละนิดวันละหน่อย คือสื่อเขาบอกเขาอยากได้ เพราะบางทีไม่รู้จะเอาอะไรไปพูดกับประชาชน” (วันสนันท์ กาญจนผลิน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

รายการวิทยุที่ศาลปกครองเลือกใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร โดยเป็นรายการที่ขอความร่วมมือในการออกอากาศกับภาคเอกชน ไม่มีค่าใช้จ่าย โดย ศาลปกครองส่งข้อมูลให้กับผู้ดำเนินรายการ หรือเจ้าของสถานี และออกอากาศตามความเหมาะสม ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาในการออกอากาศได้ ส่วนรายการที่ขอความร่วมมือกับ ภาครัฐ ไม่มีค่าใช้จ่าย แต่สามารถกำหนดเป็นข้อตกลงความร่วมมือ สามารถกำหนดระยะเวลาในการ เผยแพร่ออกอากาศได้ ยกตัวอย่างเช่น

รายการวิทยุของภาครัฐ สถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (The National Assembly Radio and Television Broadcasting Station) ชื่อรายการ “30 นาที คดีปกครอง” เป็นรายการที่ให้ความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองและคดีปกครอง ออกอากาศทางคลื่นสถานี วิทยุ 87.5 เมกกะเฮิร์ต ออกอากาศทุกวันเสาร์ที่ 1, 2 และ 3 ของเดือน เวลา 19.30 น. ดำเนิน รายการโดย นางสาว นันทพรพร ศิริวงศ์ ร่วมกับนายวชิระ ชอบแต่ง รองโฆษกศาลปกครอง ปัจจุบันดำเนินรายการไปแล้วทั้งสิ้น 58 ตอน

รายการวิทยุของภาคเอกชน เป็นสถานีวิทยุชุมชน ยกตัวอย่างเช่น สถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินรายการโดย นายปริญญา ศรีสุคนธ์, สถานีชุมชนคนช่วยกัน จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินรายการโดย นายชัยยุทธ บัวคลี, สถานีวิทยุ ชุมชน จังหวัดนครปฐม ดำเนินรายการโดย นายสมศักดิ์ บุญเย็น

จากข้อมูลเบื้องต้น จะเห็นได้ว่า ศาลปกครองได้ใช้สื่อวิทยุ เป็นช่องทางในการ เผยแพร่ กระจายข่าว และประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างมาก แต่เนื่องด้วยข้อจำกัด เช่นเดียวกับการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ กล่าวคือ เรื่องงบประมาณ และการขอความร่วมมือที่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาออกอากาศ และการติดตามผลการออกอากาศ ได้ อีกทั้ง สถานีวิทยุแม้จะดำเนินการเผยแพร่ออกอากาศ แต่ก็ไม่สามารถให้รายละเอียดได้ว่า ได้ทำการออกอากาศไปในช่วงเวลาใด เพราะขึ้นอยู่กับผู้ดำเนินรายการเป็นหลัก และไม่มีการเก็บ บันทึกรายการย้อนหลัง จึงทำให้ไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ช่องทาง การสื่อสารโดยสื่อวิทยุของศาลปกครองได้

1.3 หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ลงข่าวสารเกี่ยวกับศาลปกครองค่อนข้างมาก เพราะ หนังสือพิมพ์ต้องการนำเสนอเรื่องหรือประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคม ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับ ศาลปกครองเสมอ และหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่รวดเร็ว เข้าถึงประชาชนมากที่สุด ศาลปกครองทราบ ถึงจุดเด่นในข้อนี้ จึงเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารในสื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูล

ข่าวสารออกไปสู่สาธารณชน และสร้างสัมพันธ์อันดีกับนักหนังสือพิมพ์ในการอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังเช่นคำกล่าวของโฆษกศาลปกครองที่ว่า

“สื่อที่สนใจมาก ก็คือ หนังสือพิมพ์ รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ แล้วก็พุดง่าย ๆ ว่า เข้าถึงประชาชน หนังสือพิมพ์จะมีเกี่ยวข้องกับเราแทบทุกวัน เพราะเขาจะมาหาข้อมูลข่าวเกี่ยวกับคดีของเรา เพราะฉะนั้นเราต้องตามข่าวตรงนี้เป็นหลัก ตอนนี้เราจะรู้เลยว่าข้อมูลเหล่านี้ถึงประชาชนแน่ใช้ไหม แล้วจะสามารถประเมินได้รวดเร็วขึ้นสื่อพวกนี้จะรวดเร็วกว่า ทันเหตุการณ์” (ไพโรจน์ มินเด็น, สัมภาษณ์, วันที่ 19 กันยายน 2556)

ช่องทางในการสื่อสารของศาลปกครอง ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 - 2557 มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับศาลปกครอง รวมทั้งสิ้น 17,177 ข่าว จากหนังสือพิมพ์ 35 ฉบับ หัวพิมพ์

ได้แก่ Bangkok Post, Business Day, The Nation, กรุงเทพธุรกิจ, ข่าวสด, ข่าวหุ้น, คม ชัด ลึก, ฐานเศรษฐกิจ, ดอกเบี้ยธุรกิจ, เดลินิวส์, เดลินิวส์ออนไลน์, ทันหุ้น, เทลคอม เจอร์นัล, ไทยโพสต์, ไทยรัฐ, ไทยรัฐออนไลน์, เนชั่นสุดสัปดาห์, แนวหน้า, บางกอกทูเดย์, บ้านเมือง, ประชาชาติธุรกิจ, ผู้จัดการรายวัน, ผู้จัดการรายสัปดาห์, ผู้จัดการ ออนไลน์, พิมพ์ไทย, โพสต์ทูเดย์, มติชน, มติชนสุดสัปดาห์, โลกวันนี้, วัฏจักร, สยามกีฬา, สยามธุรกิจ, สยามรัฐ, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, อปท.นิวส์ มีรายละเอียดดังนี้ (ห้องสมุดออนไลน์มติชน, 2557, online)

ปี 2544	รวมทั้งสิ้น	267 ข่าว
ปี 2545	รวมทั้งสิ้น	630 ข่าว
ปี 2546	รวมทั้งสิ้น	536 ข่าว
ปี 2547	รวมทั้งสิ้น	343 ข่าว
ปี 2548	รวมทั้งสิ้น	797 ข่าว
ปี 2549	รวมทั้งสิ้น	2,194 ข่าว
ปี 2550	รวมทั้งสิ้น	1,722 ข่าว
ปี 2551	รวมทั้งสิ้น	1,305 ข่าว
ปี 2552	รวมทั้งสิ้น	2,073 ข่าว
ปี 2553	รวมทั้งสิ้น	1,843 ข่าว
ปี 2554	รวมทั้งสิ้น	1,255 ข่าว
ปี 2555	รวมทั้งสิ้น	2,009 ข่าว
ปี 2556	รวมทั้งสิ้น	1,381 ข่าว

ปี 2557 รวมทั้งสิ้น 822 ข่าว (เริ่ม 1 มกราคม 2557 ถึง 16 มิถุนายน 2557)

ซึ่งช่องทางในการสื่อสารของศาลปกครอง ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์นั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ศาลปกครองประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์
2. หนังสือพิมพ์ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับศาลปกครอง

1. ศาลปกครองประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ โดยศาลปกครองเลือกใช้หนังสือพิมพ์ เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์ของศาลปกครอง ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดำเนินการเนื่องในโอกาสต่าง ๆ การแถลงข่าว นโยบาย การให้สัมภาษณ์ บทความน่าสนใจ ผลการพิจารณาคดี ความรู้ทั่วไป รวมถึงทิศทางการดำเนินงานของศาลปกครอง ให้แก่สาธารณชนทราบ โดยยกตัวอย่างประเด็นสำคัญรวม 13 ปี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2557 ได้ ดังนี้

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 4 มกราคม 2544 หน้า 2 การแถลงข่าวของ ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “เปิดรายชื่อ 87 ศาลปกครองชั้นต้น”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544 หน้า 3 การแถลงข่าวของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ประเดิมงานศาลปกครองเปิดรับฟ้องคดีทางไปรษณีย์”

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 11 มีนาคม 2544 หน้า 21 บทความเกี่ยวกับศาลปกครอง เรื่อง “คู่มือขึ้น ศาลปกครอง”

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 หน้า 1 , 5 บทความพิเศษเกี่ยวกับศาลปกครอง เรื่อง “รู้จักศาลปกครองน้องเล็กผู้ยิ่งใหญ่”

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 30 เมษายน 2545 หน้า 11 การแถลงข่าวของประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “เปิดศาลปกครองขอนแก่น”

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 19 กันยายน 2545 หน้า 41 รายงานคดีของศาลปกครอง เรื่อง “คดีในศาลปกครองกลางใกล้ทะลุ 5 พันคดีแล้ว”

หนังสือพิมพ์ บ้านเมือง ฉบับวันที่ 2 มกราคม 2546 หน้า 2 สัมภาษณ์ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “ศาลปกครองผู้พิทักษ์สิทธิประชาชน”

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 25 มีนาคม 2546 หน้า 22 บทความสัมภาษณ์ของสำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “หลักกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง”

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 10 พฤศจิกายน 2546 หน้า 11 บทความสัมภาษณ์ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “อักษราทร จุฬารัตน ยกเครื่องศาลปกครองเลือกตุลาการ ไม่เอาความดัง”

หนังสือพิมพ์ โลกวันนี้ ฉบับวันที่ 6 มกราคม 2547 หน้า 4 บทสัมภาษณ์ ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “ยันศาลปกครองปลอดการเมือง”

หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 15 มิถุนายน 2547 หน้า 37 ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง พิษณุโลก เรื่อง “อบรมความรู้ด้านกฎหมาย”

หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม 2548 หน้า 4 บทสัมภาษณ์ ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “อภินิหาร การเมืองเราไม่สน”

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 14 กันยายน 2549 หน้า 15 ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ศาลปกครองสัญจร”

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 4 ธันวาคม 2550 หน้า 15 บทความเกี่ยวกับ ศาลปกครอง เรื่อง “เส้นทางสู่ศาลปกครอง”

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 2 มกราคม 2551 หน้า 11 บทความวิชาการ เรื่อง “บทบาทและอำนาจหน้าที่ ของศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญปี 2550”

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 6 มีนาคม 2551 หน้า 15 บทสัมภาษณ์ ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “ศาลปกครองยันการเมืองไม่แทรก”

หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 5 มิถุนายน 2551 หน้า 30 ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ศาลปกครองสูงสุดย้ายรังใหม่ 14 ก.ค.”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 19 มีนาคม 2552 หน้า 3 ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ศาลปกครองกลางตรวจชอยร่วมฤดี”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 22 ธันวาคม 2553 หน้า 13 ข่าวประชาสัมพันธ์ ศาลปกครอง เรื่อง “ตุลาการศาลปกครอง ร่วมใจถวายพระพร”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 29 ธันวาคม 2553 หน้า 32 บทสัมภาษณ์ ประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่อง “ดร. ทัศนา วิจิตตวิริยกุล ประธานศาลปกครองสูงสุด การปฏิบัติ ทำให้เกิดสิ่งที่คนอื่นไม่รู้เยอะเหลือเชื่อ”

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 22 กันยายน 2554 หน้า 19 ข่าวประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “เปิดพิพิธภัณฑ์ศาล”

หนังสือพิมพ์ ฐานเศรษฐกิจ ฉบับวันที่ 29 ธันวาคม 2554 หน้า 30 การแถลงข่าว โดยโฆษกศาลปกครอง เรื่อง “แห่พึ่งศาลปกครองพุ่งสุดรอบ 10 ปี บริหารงานบุคคลและวินัย แชมป์”

หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 20 ตุลาคม 2555 หน้า 11 แถลงข่าว โดยเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ศาลปกครอง เปิดออนไลน์ให้ตามคดี”

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 หน้า 22 ข่าวประชาสัมพันธ์
สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ศาลปกครองภายใต้ร่มพระบารมี”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 5 พฤศจิกายน 2556 หน้า 3 ข่าวประชาสัมพันธ์
สำนักงานศาลปกครอง เรื่อง “ไทยจัดเสวนาตุลาการอาเซียนครั้งที่ 3”

หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 1 มีนาคม 2557 หน้า 3 บทสัมภาษณ์ประธาน
ศาลปกครอง เรื่อง “ศาล : เสาคหลักแก้ไขปัญหามลพิษ”

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 3 มีนาคม 2557 หน้า 16 บทสัมภาษณ์
ประธานศาลปกครอง เรื่อง “ศาล ควรเป็นหลักให้กับบ้านเมือง”

หนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 5 มีนาคม 2557 หน้า 12 บทสัมภาษณ์
ประธานศาลปกครอง เรื่อง “ครบ 13 ปี ศาลปกครองสูงสุด ผุด แผนกบริหารบุคคล จัดการคดี”

หนังสือพิมพ์ โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 30 มีนาคม 2557 หน้า B2 บทสัมภาษณ์
ประธานศาลปกครอง เรื่อง “แชมป์ถูกฟ้องมหาดไทย – โยกย้ายครู”

ในส่วนการซื้อพื้นที่โฆษณา แม้จะมีงบประมาณที่จำกัด แต่ก็เป็นเรื่องจำเป็นและ
เร่งด่วน อาทิเช่น ศาลปกครอง โดยสำนักงานศาลปกครอง ได้ใช้เงินไป 147,339 บาท เพื่อซื้อ
พื้นที่ประชาสัมพันธ์จากหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 28 มีนาคม 2557 หน้า 27 ลงบทความ
เรื่อง “ศาลปกครองเปิดแผนคดีบริหารงานบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการคดี” (สำนักงาน
ศาลปกครอง, กิจกรรมประชาสัมพันธ์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปี, 2557, น. 2)

รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ข่าวการจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปี ศาล
ปกครอง โดยขอความร่วมมือให้สื่อหนังสือพิมพ์ลงข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่ศาลปกครอง และ
จากการของความอนุเคราะห์ไป ได้รับการตอบกลับและเผยแพร่ จำนวน 42 ครั้ง จาก หนังสือพิมพ์
เดลินิวส์, คม ชัด ลึก, ไทยรัฐ, แนวหน้า, สยามรัฐ, พิมพ์ไทย, ผู้จัดการรายวัน, มติชนรายวัน,
กรุงเทพธุรกิจ, ข่าวสด, ไทยโพสต์ และ Bangkok Post (สำนักงานศาลปกครอง, กิจกรรม
ประชาสัมพันธ์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปี, 2557, น. 2-3)

ในส่วนนี้ เป็นการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองเอง เพื่อประชาสัมพันธ์ไปยัง
ประชาชน ดังนั้น จึงมีแนวทางและนโยบาย ในการประชาสัมพันธ์ผ่านหนังสือพิมพ์ทั้งการขอความ
อนุเคราะห์ การขอความร่วมมือ จนกระทั่งการใช้เงินงบประมาณในการซื้อพื้นที่ประชาสัมพันธ์

2. หนังสือพิมพ์ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับศาลปกครอง หรือวิพากษ์วิจารณ์การ
ทำงานของศาลปกครอง โดยมีทั้งการนำเสนอคำพิพากษาคัดสินคดีของศาลปกครอง หรือข้อ
พิพาทระหว่างคู่กรณีที่น่าสนใจ หรือการที่ คอลัมน์นิสต์ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ หรือกล่าวถึงศาล

ปกครองในกรณีต่าง ๆ ผ่านความคิดเห็นส่วนตัว โดยยกตัวอย่างประเด็นสำคัญรวม 13 ปี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2557 ได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์ แนวหน้า ฉบับวันที่ 2 เมษายน 2544 หน้า 12 หัวข้อข่าวเรื่อง “ชาวคอลล์ฟ้องศาลปกครอง” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ กรมสรรพสามิตเก็บภาษีสนามกอล์ฟไม่เป็นธรรม

หนังสือพิมพ์ ฐานเศรษฐกิจ ฉบับวันที่ 10 มิถุนายน 2544 หน้า 17 , 18 หัวข้อข่าวเรื่อง “คนโฆษณาเชิญศาลปกครองเนะช่องเล่นงานเจ้าหน้าที่รัฐ” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สมาคมโฆษณา เนะสมาชิกฟ้องศาลปกครองได้ หากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐ

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน 2544 หน้า 15 คอลัมน์ มุมข่าวราชการ เขียนบทความความคิดเห็น เรื่อง “ในศาลปกครอง” มีเนื้อหาอธิบายถึง กระบวนการทำงานของศาลปกครอง

หนังสือพิมพ์ ข่าวสด ฉบับวันที่ 29 กันยายน 2544 หน้า 1,16 คอลัมน์ ข่าวหน้าหนึ่ง เรื่อง “ศาลสั่งมหิดลเลิกวิทยานิพนธ์อังกฤษ” มีเนื้อหาข่าว เขียนถึงคำพิพากษาของศาลปกครอง ให้มหาวิทยาลัยมหิดล ยกเลิกคำสั่งการทำวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 26 กรกฎาคม 2545 หน้า 22 คอลัมน์ กฎหมายเศรษฐกิจ เขียนบทความเรื่อง “คดีแบบนี้ ก็ฟ้องศาลปกครองได้” มีเนื้อหากล่าวถึง กรณีการกำหนดจุดสร้างสะพานลอย ถ้าประชาชนได้รับความเดือดร้อน สามารถฟ้องศาลปกครองได้

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน 2545 หน้า 11 คอลัมน์ เครื่องเคียง เขียนบทความความคิดเห็นเรื่อง “เปิดบันทึกรายงานศาลปกครอง ปัญหาอุปสรรคที่รอการแก้ไข” มีเนื้อหากล่าวถึง ปัญหาของศาลปกครอง เกี่ยวกับการคัดเลือกตุลาการที่มีขั้นตอนต้องใช้เวลา ยาวนาน ส่งผลให้การพิจารณาคดีล่าช้าตามไปด้วย

หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 20 มิถุนายน 2546 หน้า 11 คอลัมน์ จับกระแส เขียนบทความเรื่อง “ใครว่าคนพิการมีสิทธิ” มีเนื้อหากล่าวถึง กรณีศาลปกครองตัดสินให้ คนพิการ ไม่มีสิทธิ์สมัครสอบเป็นผู้พิพากษาได้

หนังสือพิมพ์ แนวหน้า ฉบับวันที่ 6 พฤศจิกายน 2546 หน้า 18 รายงานข่าวเรื่อง “ผู้รุกที่ขายหาพิงศาลปกครอง” มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ผู้ประกอบการถูกรวมเจ้าท่าฟ้องเรียกค่าเสียหาย เห็นว่าไม่ยุติธรรม จึงรวมตัวฟ้องศาลปกครอง

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2547 หน้า 14,15 รายงานข่าวเรื่อง “หมอชนบททำชนปลัดยื่นฟ้อง ศาลปกครอง” มีเนื้อหาข่าวสรุปว่า ผู้อำนวยการโรงพยาบาลภูกระดัง ฟ้องศาลปกครองเรื่อง ปลัดกระทรวงสาธารณสุขย้ายไม่เป็นธรรม

หนังสือพิมพ์ มติชน ฉบับวันที่ 5 พฤศจิกายน 2547 หน้า 1,14 รายงานข่าวเรื่อง “บอร์ดกรุงไทยเห็นชอบ อภิศักดิ์ นั่งเอ็มดีคนใหม่” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการฟ้องศาลปกครองว่า การแต่งตั้งกรรมการผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หนังสือพิมพ์ โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 25 พฤศจิกายน 2548 หน้า A10 คอลัมน์ มุมมองของผม เขียนบทความเรื่อง “ถึงเวลาทบทวนรูปแบบการแปรรูป กฟผ.” มีเนื้อหาข่าวกล่าวถึง กรณีศาลปกครองสั่งระงับชั่วคราว การแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

หนังสือพิมพ์ บ้านเมือง ฉบับวันที่ 14 ธันวาคม 2549 หน้า 1,6 รายงานข่าวเรื่อง “ไอทีวีพ่ายคดีศาลสั่งจ่ายต่งปีละพันล้าน” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ ศาลปกครองพิจารณาตัดสินให้ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ชนະคดี สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 18 ธันวาคม 2550 หน้า 3 รายงานข่าวเรื่อง “ล้วงข้อจากปากช้าง” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ ศาลปกครองพิจารณาตัดสินให้ คณะรัฐมนตรี โอนทรัพย์สินของ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท) คืนแก่กระทรวงการคลัง ซึ่งถือว่าเป็น สมบัติของชาติ

หนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 29 มิถุนายน 2551 หน้า 3 รายงานข่าวเรื่อง “ศาลปกครองคุ้มครองชั่วคราว ห้าม นพดล-กรม.หมัก และ เขาพระวิหาร” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ ศาลปกครองพิจารณาเห็นว่า รัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไปลงนามกับ ประเทศกัมพูชา เกี่ยวกับเขาพระวิหารโดยมิชอบ

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 22 ธันวาคม 2552 หน้า 3 คอลัมน์ ผ่องวาเจ้าพระยา เขียนบทความเรื่อง “คำสั่งศาลปกครองกรณีมาบตาพุด” มีเนื้อหาข่าวกล่าวถึง กรณีศาลปกครองสั่งระงับชั่วคราว โครงการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด 65 โครงการ

หนังสือพิมพ์ ฐานเศรษฐกิจ ฉบับวันที่ 31 มกราคม 2553 หน้า 38 รายงานข่าว เรื่อง “ฟ้องโวลล์เวย์ ขึ้นราคาหมาโหด” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ยื่นฟ้องต่อ ศาลปกครองกลาง กรณีการขึ้นราคาของทางด่วนโวลล์เวย์ มากกว่า 40% เป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 23 กันยายน 2554 หน้า 11 รายงานข่าว เรื่อง “ชาวแม่เมาะขอศาลปกครองโอนคดี กฟผ. เข้าสิ่งแวดล้อม” มีเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับ ชาวบ้าน ร้องขอศาลปกครองสูงสุดโอนคดีไปเข้าแผนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คดีพิจารณาเร็วขึ้น หลังการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น

หนังสือพิมพ์ เทลคอม เจอร์นัล ฉบับวันที่ 11 กันยายน 2555 หน้า 2 รายงานข่าว เรื่อง “ดีแทค ไม่อุทธรณ์ ยอมจ่าย 10 ล้านบาท” มีเนื้อหาข่าวกรณี ศาลปกครองตัดสินให้ กสทช. มีคำสั่งให้ ดีแทค จ่ายค่าปรับ 10 ล้านบาท จากเหตุการณ์สัญญาของดีแทคล้ม

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 13 กันยายน 2556 หน้า 5 คอลัมน์ ลมเปลี่ยนทิศ เขียนบทความความเห็น เรื่อง “รัฐบาลชักธงสู้หรือข้ามชาติ” มีเนื้อหาในเชิงความคิดเห็นที่ขัดแย้งต่อ คำตัดสินของศาลปกครอง ในกรณีมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวแก่บริษัทผู้นำเข้าบุหรี่ 3 ราย

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 5 มีนาคม 2557 หน้า 12 คอลัมน์ มุมข้าราชการ เขียนบทความความเห็น เรื่อง “อีกก้าวของศาลปกครอง” มีเนื้อหากล่าวถึง การทำงานของ ศาลปกครอง ที่ช่วยเยียวยาความเดือดร้อนของประชาชน

หนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 11 มีนาคม 2557 หน้า 3 คอลัมน์ อ่านเอาเรื่อง เขียนบทความความเห็น เรื่อง “เถื่อนจนศาลยังกลัว” มีเนื้อหากล่าวถึง ประธานศาลปกครองสูงสุด ออกมาเรียกร้องให้มีตำรวจศาล

หนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 13 มิถุนายน 2557 หน้า 1,6,9 คอลัมน์ ข่าวหน้าหนึ่ง เรื่อง “อาร์เอส-รับทรัพย์ค่าถ่ายสด427ล้านจาก กสทช.” มีเนื้อหากล่าวถึง ค่าพิพาทของ ศาลปกครองให้ บริษัท อาร์เอส อินเตอร์เนชั่นแนล บรอดคาสติ้ง แอนด์สปอร์ต แมเนจเม้นต์ จำกัด ชนะคดีฟ้องร้อง สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ เกี่ยวกับลิขสิทธิ์การถ่ายทอดสดฟุตบอลโลก 2014

แม้ว่าการลงข่าวหรือเขียนข่าวโดยหนังสือพิมพ์เอง มิใช่เป็นการให้ข่าวหรือการลง ข่าวประชาสัมพันธ์โดยศาลปกครองเอง ซึ่งในกรณีดังกล่าว อาจเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อ ภาพลักษณ์ของศาลปกครอง แต่ก็ถือว่าเป็นอีกส่วนหนึ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของ ศาลปกครอง

1.4 สื่อสิ่งพิมพ์ (Publications) ศาลปกครองใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นช่องทางในการ สื่อสารและการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ โดยสำนัก ประชาสัมพันธ์เป็นผู้รับผิดชอบดูแลโดยตรง มีกลุ่มงานสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ดูแล โดยเฉพาะ มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อให้เข้าถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยแบ่ง ช่องทางการสื่อสารออกเป็นดังนี้

วารสาร และเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์เป็นผู้จัดพิมพ์วารสารเกี่ยวกับศาล ปกครอง ทั้งวารสารทั่วไป และวารสารทางวิชาการ ข่าวประชาสัมพันธ์ภายในและนอกองค์กร รวมถึงรายงานประจำปี เพื่อนำเสนอสู่สาธารณชน ทั้งนี้ ค่าพิพาทคดีที่น่าสนใจหรือเป็น ประโยชน์ต่อสังคม และกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลปกครอง ก็จะถูกตีพิมพ์ในวารสารของศาลปกครอง

เช่น สานสัมพันธ์สำนักงานศาลปกครอง รายงานประจำปีศาลปกครอง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ฯลฯ ส่วนเอกสาร จัดทำขึ้นเพื่อแจกจ่ายเป็นเอกสารเพื่อประกอบการประชาสัมพันธ์ ในชื่อ “ศาลปกครองแห่งความเชื่อมั่น” ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

วารสาร ที่จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารของศาลปกครอง แบ่งเป็นวารสารที่เผยแพร่ภายใน และวารสารที่เผยแพร่ทั่วไป

1. วารสารเผยแพร่ภายใน เป็นวารสารที่ศาลปกครอง จัดทำและเผยแพร่เฉพาะภายในศาลปกครอง เจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้องหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ แต่ไม่สามารถนำออก ไปนอกสถานที่ได้ โดยวารสารดังกล่าวจัดวางไว้ที่ห้องสมุดศาลปกครอง และส่วนพื้นที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลปกครองเท่านั้น อาทิเช่น

วารสาร รายงานการปฏิบัติงาน ของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นวารสารรายงานประจำปี ที่จัดพิมพ์ทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 จนกระทั่งปัจจุบัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การแถลงนโยบาย การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร เป้าประสงค์หลัก และกลยุทธ์การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล รวมถึง รายงานการเงินงบประมาณประจำปี สินทรัพย์ สถานะการเงิน ฯลฯ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เป็นการเปิดเผย และเกิดความโปร่งใส สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่องค์กร เป็นอีกหนึ่งของภาพลักษณ์ที่ดีของศาลปกครอง (สำนักงานศาลปกครอง, 2555, น. 1)

วารสารวิชาการศาลปกครอง พิมพ์เป็นทีระลึก เนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วารสารวิชาการ ฉบับพิเศษ ที่ระลึกเนื่องในวโรกาส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลปกครอง เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2552 โดยภายในเล่มมีเนื้อหาเกี่ยวกับ บทสัมภาษณ์ประธานศาลปกครอง ประวัติความเป็นมาของศาลปกครองในประเทศไทย บทบาทของตุลาการศาลปกครองในปัจจุบัน อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง ฯลฯ (สำนักงานศาลปกครอง, 2552, น. 1)

วารสาร สถิติคดีปกครองประจำปี พ.ศ. 2554 เป็นวารสารรายงานที่สำนักยุทธศาสตร์จัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถิติคดีปกครองให้ผู้บริหารทราบ และนำข้อมูลที่ได้รับไปบริหารจัดการในองค์กร (สำนักงานศาลปกครอง, 2555, น. 1)

2. วารสารเผยแพร่ทั่วไป เป็นวารสารที่ศาลปกครอง จัดทำและเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไป จัดวางไว้ที่ชั้นวางเอกสาร วารสาร เพื่อแจกจ่ายบริเวณพื้นที่ประชาสัมพันธ์ ในอาคารศาลปกครองทุกแห่งทั่วประเทศ ผู้สนใจสามารถหยิบจากชั้นวางได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

วารสารดังกล่าว ใช้ชื่อว่า “สานสัมพันธ์ ศศป.” (สานสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง) เป็นวารสารรายปักษ์ ตีพิมพ์และเผยแพร่ทุก 15 วัน มีรูปเล่ม ขนาด A4 (21.0 x 29.7 เซนติเมตร) พิมพ์ 4 สี เนื้อหาภายใน เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข่าวคราวหรือกิจกรรมของศาลปกครอง อาทิเช่น ข่าวการเสวนาเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง การแจ้งการอบรมหลักสูตรเสริมสร้างศักยภาพการนำองค์การสำหรับผู้อำนวยการสำนัก ศาลปกครองสัญจรพบประชาชนและสื่อมวลชน ภาพข่าวการตรวจสุขภาพประจำปี ฯลฯ รวมถึงบทความเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป เช่น ทายนิสัยจากการดื่มกาแฟ หรือ บทความเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางคดีปกครอง เช่น ผู้ควบคุมงานจ้างใช้ดุลพินิจเปลี่ยนแปลงงานจ้าง ผู้รับจ้างรับผิดชอบด้วย เป็นต้น โดยปัจจุบันวารสารดังกล่าวจัดทำโดย กลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครอง (สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 1)

3. เอกสาร เผยแพร่รายสองเดือน ชื่อว่า ACT (Administrative Court of TRUST) “ศาลปกครองแห่งความเชื่อมั่น” เป็นเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ แจกจ่ายให้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป โดยมีวิธีการรับเอกสารดังกล่าวได้ 2 วิธี คือ รับได้จากชั้นวางเอกสาร วารสารที่บริเวณส่วนประชาสัมพันธ์ อาคารสำนักงานศาลปกครอง ชั้น 1 หรือ สมัครสมาชิกขอรับเอกสารดังกล่าวโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสำนักงานศาลปกครองจะจัดส่งให้ทางไปรษณีย์ เป็นเอกสารที่จัดทำและเผยแพร่ราย 2 เดือน เริ่มฉบับแรกเดือน มกราคม 2557 พิมพ์เป็นรูปเล่ม สีสี่สวยงาม ขนาด 17.5 x 24.6 เซนติเมตร ประมาณ 64 หน้า เนื้อหาภายใน เป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข่าวคราวหรือกิจกรรมของศาลปกครอง อาทิเช่น บทสัมภาษณ์ประธานศาลปกครองสูงสุด ภาพกิจกรรมศาลปกครองและเนื้อหาทั่วไป ซึ่งแบ่งเป็นหลายคอลัมน์ หลายบทความ เช่น คุญพิเือง เรื่องกฎหมาย รู้ทันโลกไอที บอกเล่าเก้าสิบ คดีรอบโลก ธรรมะโดนใจ โหราพยากรณ์ ฯลฯ จัดทำโดยสำนักงานศาลปกครอง (สำนักงานศาลปกครอง, 2557, น. 1)

แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ สำนักประชาสัมพันธ์ จัดพิมพ์ แผ่นพับ ใบปลิว และโปสเตอร์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง สถานที่ตั้ง การแสดงเขตอำนาจศาล กระบวนการดำเนินการฟ้องคดี วิธีพิจารณาคดี ฯลฯ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ และเกิดการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของศาลปกครองได้อีกช่องทางหนึ่ง

แผ่นพับ ใบปลิว ปัจจุบัน มีทั้งสิ้น 7 ฉบับ มีขนาดเท่ากันทุกฉบับ ขนาด 15.3 x 46.0 เซนติเมตร พับเป็น 3 ทบ ชนิดพิมพ์ 4 สี กระดาษอาร์ตมัน รูปแบบสวยงาม เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับศาลปกครอง ในเรื่องความรู้เบื้องต้นและวิธีดำเนินการฟ้องร้องคดี โดยมีรายการดังนี้

- 1) การเตรียมคำฟ้อง
- 2) 4 ขั้นตอนสำคัญ ของการดำเนินคดีในศาลปกครอง
- 3) ระยะเวลา การฟ้องคดีปกครอง
- 4) วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา
- 5) การอุทธรณ์คำสั่งหรือคำพิพากษา
- 6) รู้จัก

กับตุลาการผู้แถลงคดีปกครอง และ 7) ระบบโต้สวน โดยใช้เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ กับผู้ที่มาติดต่อศาลปกครอง ซึ่งสามารถนำไปอ่านหรือแจกจ่ายให้กับบุคคลภายนอกได้ โดยจะ วางเผยแพร่อยู่บริเวณด้านในอาคารศาลปกครอง และในพื้นที่ส่วนประชาสัมพันธ์ ในชั้นวาง เอกสาร และแผ่นพับ ทำให้ผู้มาติดต่อศาลปกครอง มีความพร้อมและรวดเร็วในการติดต่อ ประสานงานในการฟ้องคดีหรือการติดตามคดี

โปสเตอร์แสดงเขตอำนาจ หรือสถานที่ตั้งทำการของศาล ผลิตเพื่อแจกจ่ายแก่ ประชาชนทั่วไป พิมพ์สี่สีสวยงามทั้งสองด้าน สามารถพับสามส่วนเป็นแผ่นพับพกติดตัวได้ มีเนื้อหาเผยแพร่ คือ ด้านหนึ่ง พิมพ์เป็นรูปประเทศไทยและแสดงแผนที่ทั้ง 77 จังหวัด โดยมี รูปสัญลักษณ์ของศาล ทั้ง 10 แห่ง แสดงที่ตั้งบนแผนที่ในจังหวัดนั้น ๆ รวม 10 แห่ง ส่วนด้านหลัง พิมพ์สี่สี แสดงเขตอำนาจในการพิจารณาคดีของศาลปกครองภูมิภาค ในจังหวัดทั้ง 10 แห่ง รวมถึงสถานที่ตั้ง แสดงทั้งแผนที่และที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อของศาลปกครองภูมิภาคในจังหวัด นั้น ๆ

หนังสือ ศาลปกครอง ใช้หนังสือเป็นช่องทางในการเผยแพร่ ข้อมูล ข่าวสาร และ ความรู้ด้านศาลปกครอง คดีปกครอง หรือการประชาสัมพันธ์งานต่าง ๆ แก่ประชาชนผู้มาใช้ บริการที่ศาลปกครอง หนังสือดังกล่าว จัดพิมพ์ในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งแบบปกติขาวดำ สี สี แบ่งเป็นตอนสั้น ๆ หรือเรื่องสั้นจบในตอน มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ศาลปกครอง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง สิทธิหน้าที่ของประชาชน วิธีการดำเนินการฟ้องร้องคดีปกครอง คดีตัวอย่าง หรือกฎหมายมหาชนเบื้องต้น เช่น หนังสือ ข้อควรรู้ก่อนไปศาลปกครอง ศาลาหน้าศาล คดีปกครอง รู้ไว้บอกต่อ และอีกรูปแบบหนึ่ง จะเป็นหนังสือเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน ที่ควร รับรู้ หยิกยกออกมาจากส่วนคดีที่น่าสนใจ หรือเป็นคดีที่ข้องเกี่ยวกับประชาชนโดยตรง นำเสนอ ด้วยรูปแบบหนังสือการ์ตูน ที่อ่านสนุก เข้าใจง่าย และน่าสนใจ เช่น สารพันปัญหาคดีปกครอง เล่ม 1 , 2 ที่นี้ สถานีปกครอง เล่ม 1, 2 และ 3 ดังเช่นบทสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการศูนย์บริการ ประชาชนที่ได้กล่าวไว้ว่า

“องค์ความรู้ที่เป็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลที่เผยแพร่มาตลอดและยังคงทำถึง ปัจจุบันก็จะเป็นพวกหนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่มันอ่านง่าย แยกเป็นเรื่อง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น ข้อควรรู้เกี่ยวกับศาลอะไรอย่างนี้ หรือว่าก่อนจะมาศาลปกครองต้องเตรียม ตัวยังไงบ้าง คืออะไรพวกนี้มันเป็นสิ่งที่ต้องทำต่อเนื่อง เราก็พยายามจะพัฒนา เพื่อที่จะให้มันน่าสนใจ เพราะอย่างถ้าเป็นเรา แบบหนังสือหน้าปกไม่สนุกมัน ก็ไม่อยากจะอ่านแล้ว เอกสารประชาสัมพันธ์ของเรา จะเห็นว่าบางทีรูปแบบมันก็

ไม่ได้เหมือนเอกสารของราชการทั่วไป บางทีก็มีการ์ตูน” (ศรีไพร รุ่งสว่าง, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

หนังสือที่เผยแพร่ดังกล่าว จัดทำโดยสำนักประชาสัมพันธ์ จ้างเอกชนเป็นผู้ผลิต และวางแจกจ่ายโดยไม่คิดมูลค่าให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยจะวางไว้ในส่วนประชาสัมพันธ์ ในอาคารสำนักงานศาลปกครองทุกแห่งทั่วประเทศ และบางกรณีได้นำออกแจกจ่ายนอกพื้นที่ ในช่วงกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลปกครอง หรือบางกรณีก็แจกจ่ายให้แก่สื่อมวลชนนำไปเผยแพร่ต่ออีกทีหนึ่ง จากข้อมูลดังกล่าว มีรายการหนังสือที่น่าสนใจ และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หนังสือ “คดีปกครอง : รู้ไว้บอกต่อ” ปัจจุบันจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 10 จำนวน 10,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2556 มีขนาดรูปเล่ม เท่ากับขนาด A5 (14.8 x 21.0 เซนติเมตร) พิมพ์ 4 สี จำนวน 40 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความ 9 ตอน เป็นหนังสือที่นำความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองมาเขียนเป็นตอนสั้น ๆ เพื่อความเข้าใจและรับรู้ได้ง่าย และเพื่อให้สื่อมวลชน สะดวกที่จะนำไปเผยแพร่ต่อไปสู่สาธารณะ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง ขั้นตอน รูปแบบและวิธีดำเนินการฟ้องร้องคดี รวมถึงตัวอย่างของคดี เพื่อเป็นการอธิบายถึงสิทธิของประชาชน โดยตัวอย่างบางส่วนในหนังสือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ สิทธิของประชาชนที่จะขอบรรเทาทุกข์โดยใช้มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนคำพิพากษา ในกรณีที่เกิดเป็นคดีความ และยังอยู่ในขั้นตอนฟ้องร้องหรือไต่สวน แต่ประชาชนผู้ฟ้องเกิดความเสียหาย หากต้องรอเวลาในการพิพากษาคัดสินคดีถึงที่สุด จึงมีสิทธิในการขอให้ศาลออกคำสั่งบรรเทาทุกข์หรือระงับเหตุนั้น ๆ เป็นการชั่วคราว จนกว่าศาลจะพิพากษาคัดสินคดีเป็นที่สุด ซึ่งแต่ละบท มีเนื้อหาดังนี้ 1) คดีปกครอง 2) ระยะเวลาการฟ้องคดี 3) คำฟ้อง 4) การชำระค่าธรรมเนียมศาล 5) วิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา 6) ตุลาการศาลปกครอง 7) ระบบไต่สวน 8) การนั่งพิจารณาคดี และ 9) การพิพากษาคดี นับว่าเป็นหนังสือที่อ่านง่าย และทำความเข้าใจได้จากผู้อ่านทุกระดับ

2. หนังสือ “ศาลาหน้าศาล” ปัจจุบันจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 3 จำนวน 10,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2557 มีขนาดรูปเล่ม เท่ากับขนาด A5 (14.8 x 21.0 เซนติเมตร) พิมพ์ 4 สี จำนวน 48 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความ 15 บท เป็นหนังสือที่จัดทำเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองอีกฉบับ เขียนโดย นายวัชร เพชรพรหมศร นักเขียนเจ้าของรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรท์) ประจำปี 2551 เนื้อหาภายในเป็นการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารในเรื่องของ ศาลปกครอง ในรูปแบบการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่เป็นทางการ ไม่เน้นรูปแบบวิชาการ อธิบายและสอดแทรกเรื่องราวต่าง ๆ ในคดี ให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ซึ่งมีบทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ศาลปกครองคืออะไร 2) ทำไมต้องมีศาลปกครอง

3) ระบบศาลคืออะไร ตุลาการศาลปกครองมาจากไหน ใครรู้บ้าง 5) ศาลปกครองและตุลาการศาลปกครอง ยึดโยงกับประชาชนหรือเปล่า 6) คดีปกครองคืออะไร 7) ใครบ้างที่สามารถยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ และยื่นฟ้องได้ด้วยวิธีใด 8) วิธีพิจารณาคดีปกครองของศาลปกครองที่เรียกว่า ระบบไต่สวน คืออย่างไร 9) การจัดตั้งแผนกคดีเฉพาะในศาลปกครอง เป็นประโยชน์อย่างไร 10) คำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองเป็นประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินอย่างไร 11) ศาลปกครองในเจ็ดมือใคร หลังพายุใหญ่ใกล้เข้ามา 12) ใครได้ใครเสีย กับการยุบศาลปกครอง 13) ศาลปกครองยังคงอยู่คู่สังคมไทย เราต่างเป็นส่วนหนึ่งของมันและกัน 14) ก้าวต่อข้างหน้า แม้หนักหนา แต่ยังหนักแน่น 15) เปิดประตูสู่อาเซียน คดีปกครองไร้พรมแดน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นเนื้อหา ข้อมูลที่เกี่ยวกับศาลปกครองทั้งสิ้น

3. หนังสือ “ข้อควรรู้ก่อนไปศาล” ปัจจุบันจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 11 ผลิตเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2556 มีขนาดรูปเล่ม เท่ากับขนาด A5 (14.8 x 21.0 เซนติเมตร) พิมพ์ 4 สี จำนวน 52 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยบทความสั้น ๆ 7 บท เป็นหนังสือที่ศาลปกครองมุ่งเน้นเผยแพร่ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื้อหาภายในเล่ม เขียนด้วยรูปแบบทางวิชาการ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ศาลปกครอง คืออะไร 2) หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐใดบ้าง ที่อาจถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครอง 3) คดีปกครองประเภทใดที่อาจฟ้องต่อศาลปกครองได้ 4) คดีประเภทใดที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง 5) ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขใดบ้าง 6) ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือไม่ 7) ยื่นคำฟ้องคดีปกครองได้ที่ใด

4. หนังสือการ์ตูน “สารพันปัญหาคดีปกครอง” ที่ออกมาถึง 2 เล่ม รวม 35 ตอน โดยเล่มแรก จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 9 จำนวน 20,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2556 พิมพ์ 4 สี จำนวน 92 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยเรื่องสั้น 20 ตอน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง และสิทธิของประชาชนที่ควรรับรู้ เป็นการบอกเล่าถึง คดีใดที่สามารถฟ้องศาลปกครองได้ คดีใดไม่ใช่อำนาจศาลปกครอง การเตรียมตัวก่อนไปศาล การเขียนคำฟ้องร้อง การฟ้องคดี การอุทธรณ์ ฯลฯ

ในส่วนเล่มที่ 2 จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 8 จำนวน 20,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 พิมพ์ 4 สี จำนวน 112 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยเรื่องสั้น จำนวน 15 ตอน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ควรรับรู้ เป็นการบอกเล่าถึง การละเมิดสิทธิของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ การผิดสัญญาโดยหน่วยงานรัฐ อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในด้านปกครอง ฯลฯ

หนังสือทั้งสองเล่มมีขนาดรูปเล่มที่เท่ากันคือ เท่ากับขนาด A5 (14.8 x 21.0 เซนติเมตร) เผยแพร่ในรูปแบบหนังสือการ์ตูนสี่สี เพื่อช่วยแก่การอ่านและทำความเข้าใจ รวมถึงสร้างความน่าสนใจ โดยแบ่งเป็นตอน ตอนละหนึ่งเรื่อง รวมถึงการยกตัวอย่างคดีที่สิ้นสุดการพิจารณาตัดสินคดีแล้ว นำมาเผยแพร่ เนื่องจากเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิของประชาชน เช่น การยกเลิกสัญญาจัดซื้อจัดจ้างระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐโดยไม่มีเหตุอันควร การปฏิเสธรับสมัครบรรจุเข้ารับราชการโดยไม่มีเหตุอันควร ข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง ซึ่งข้อมูลข่าวสารทั้งหมดที่เผยแพร่ มุ่งเน้นในการอธิบายให้ประชาชน เกิดการรับรู้และเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพของตนเอง

5. หนังสือ “ที่นี่ สถานีปกครอง” เป็นสื่อประชาสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองภารกิจของศาลปกครอง ในการเผยแพร่สร้างความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครอง ปัจจุบัน ผลิตออกมาถึง 3 เล่ม เล่มแรก จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 9 จำนวน 20,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2556 พิมพ์ 4 สี จำนวน 88 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยเรื่องสั้น 13 ตอน

ในส่วนเล่มที่ 2 ชื่อ “ที่นี่ สถานีปกครอง 2” จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 7 จำนวน 20,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556 พิมพ์ 4 สี จำนวน 70 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยเรื่องสั้น จำนวน 11 ตอน

ในส่วนเล่มที่ 3 ชื่อ “ที่นี่ สถานีปกครอง 3” จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 1 จำนวน 30,000 เล่ม ผลิตเมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2557 พิมพ์ 4 สี จำนวน 66 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วยเรื่องสั้น จำนวน 12 ตอน

หนังสือทั้งสาม เล่มมีขนาดรูปเล่มที่เท่ากันคือ เท่ากับขนาด A5 (14.8 x 21.0 เซนติเมตร) เผยแพร่ในรูปแบบข้อความตัวอักษรล้วน โดยใช้วิธีการเขียนแบบเรื่องสั้นจบในตอน เนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย คัดเลือกคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองนำมาเขียนเป็นตอน ๆ โดยเปลี่ยนชื่อจริงจากในคดี เป็นชื่อตัวละครที่สมมติขึ้น แต่คงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญ

6. หนังสือชนิดอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาลปกครองมีอีกจำนวนมาก เขียนและผลิตโดยเอกชน มีใช้หนังสือที่ศาลปกครองผลิตขึ้น จึงไม่มีการแจกจ่ายให้แก่ประชาชนทั่วไป แต่จัดวางไว้ให้สามารถอ่านหรือศึกษาได้ในห้องสมุดศาลปกครองเช่น หนังสือ เรื่อง “บทเรียนจากศาลปกครองเล่มหนึ่ง” จำนวน 177 หน้า มีเนื้อหาเรื่องข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศาลปกครอง หรือหนังสือเกี่ยวกับคำพิพากษาศาลปกครองที่น่าสนใจ ที่ศาลปกครองจัดพิมพ์ขึ้น แต่ไม่ได้แจกจ่ายทั่วไป เรื่อง “หลักกฎหมายจากบทความสั้น คดีปกครองที่น่าสนใจ เล่มสาม” จำนวน 243 หน้า จัดพิมพ์โดย สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง (สำนักงานศาลปกครอง, 2553, น. 1)

ป้ายประชาสัมพันธ์ เป็นอีกช่องทางในการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครอง แต่ป้ายประชาสัมพันธ์ในศาลปกครองนั้น มีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารกันภายในองค์กร หรือเป็นป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งข่าว วิธีดำเนินการ หรือกระบวนการติดต่อศาลปกครองให้ประชาชนผู้มาใช้บริการทราบ หรือป้ายรณรงค์ภายในองค์กรเช่น ระเบียบการแต่งกาย พันธกิจขององค์กร ฯลฯ และมีป้ายประชาสัมพันธ์ภายนอกตามวาระสำคัญ หรือเทศกาลสำคัญเท่านั้น

1. ป้ายประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร เป็นป้ายประชาสัมพันธ์ มีหลากหลายขนาดตามพื้นที่ที่ติดประกาศ เป็นป้ายพิมพ์ 4 สีสวยงาม พร้อมรูปภาพ และข้อความในการประชาสัมพันธ์ หรือการรณรงค์ภายในองค์กร ในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น

ป้ายประชาสัมพันธ์ หัวข้อ “มาแต่งกายให้เหมาะสมกันเถอะ” เป็นป้ายพิมพ์ 4 สี ขนาด A0 พิมพ์ทั้งรูปภาพและข้อความ ติดประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ ที่มีผู้คนสัญจรไปมา เช่นบริเวณโถงอาคาร บริเวณส่วนสำนักงาน หรือตามผนังอาคารทางเดินในชั้นต่าง ๆ มีเนื้อหา รณรงค์ให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในศาลปกครอง ทั้งชายและหญิง แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อย เป็นสากล และมีความเหมาะสม เพื่อมุ่งหวังให้เป็นที่น่าเชื่อถือแก่บุคคลภายนอกที่พบเห็น จัดทำโดย กลุ่มเสริมสร้างวินัยและคุณธรรม สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์

ป้ายประชาสัมพันธ์ หัวข้อ “ศาลปกครอง ร่วมใจติดบัตร รปภ.” เป็นป้ายพิมพ์ 4 สี ขนาด โปสเตอร์ พิมพ์ทั้งรูปภาพและข้อความสวยงาม เรียบง่าย ติดประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ เช่น บริเวณเสาอาคารสำนักงาน บริเวณลิฟท์ทางขึ้นอาคารชั้นหนึ่ง มีเนื้อหา รณรงค์ให้เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในศาลปกครองทุกระดับ ติดบัตรด้านหน้าปกเสื้อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อแสดงสถานภาพความเป็นบุคลากรของศาลปกครอง และเป็นการสนับสนุนมาตรการรักษาความปลอดภัย ตามนโยบายการรณรงค์เสริมสร้างวัฒนธรรมศาลปกครอง (Trust) จัดทำโดย สำนักบริหารทรัพยากร

ป้ายประชาสัมพันธ์ หัวข้อ “การรณรงค์เสริมสร้างวัฒนธรรมศาลปกครอง (Trust)” เป็นป้ายขนาดใหญ่ ติดประชาสัมพันธ์ที่ประตูลิฟท์ และภายในอาคารที่ทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ พิมพ์สี่สีสวยงาม ชัดเจน เนื้อหาบอกกล่าวถึง การร่วมกันสร้างวัฒนธรรมองค์กรของศาลปกครอง ในด้าน การหล่อหลอมบุคลากรให้เป็นหนึ่งเดียวกัน การทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ถูกต้อง และพร้อมบริการรับใช้ประชาชน

2. ป้ายประชาสัมพันธ์ภายนอกองค์กร เป็นป้ายสำหรับประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ หรือเป็นป้ายในการบอกเล่า อำนวยความสะดวกในการใช้บริการศาลปกครองของประชาชน ซึ่งติดประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ ภายในอาคารสำนักงานศาลปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ มีรายละเอียดดังนี้

ป้ายประชาสัมพันธ์ “ขั้นตอนการขอรับบริการ ณ ศูนย์บริการประชาชน” เป็นป้ายขนาดใหญ่พิมพ์อักษรสีเด่นชัดทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ แสดงขั้นตอนการติดต่อขอรับบริการของประชาชน ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การติดต่อหน่วยงาน การฟ้องร้องคดี การขอเอกสารเผยแพร่ การขอคัดคำพิพากษาคดี ฯลฯ โดยเจ้าหน้าที่จะสอบถามความประสงค์ของผู้มาใช้บริการ และดำเนินการให้คำแนะนำ

ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนผู้มาขอรับบริการ ซึ่งเป็นป้ายชนิดติดเป็นการถาวร พิมพ์สี ตัวอักษรขนาดใหญ่เห็นเด่นชัด เช่น ป้าย “15 ขั้นตอนในการยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้น” ป้าย “การยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองสูงสุด” ป้าย “ขั้นตอนการรับคำฟ้องคดีสิ่งแวดล้อม” ซึ่งป้ายส่วนใหญ่ ล้วนเป็นป้ายเกี่ยวกับกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการฟ้องร้องคดี เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนผู้มาฟ้องคดีที่ศาลปกครอง

ป้ายแสดงคำขวัญของศาลปกครอง ในการให้บริการประชาชน “ความพึงพอใจของท่าน คือบริการของเรา” ที่กลุ่มงานรับฟ้องจัดทำขึ้น ติดไว้บริเวณหน้าจุดรับฟ้อง เป็นป้ายข้อความขนาดใหญ่ แสดงจุดยืนในการให้บริการของศาลปกครองต่อประชาชน

ป้ายประชาสัมพันธ์ แสดงกิจกรรมในวาระสำคัญของศาลปกครอง ที่ต้องการเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ เช่น ป้ายแสดงกิจกรรมเทิดพระเกียรติฯ ป้ายกิจกรรมค่ายเยาวชนฯ ป้ายวาระครบรอบ 12 ปีศาลปกครอง หรือป้ายงานกิจกรรมวันเด็ก และป้ายเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ

2. สื่อกิจกรรม (Events) ศาลปกครอง ใช้ช่องทางการสื่อสารในรูปแบบการจัดกิจกรรม มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและขยายผลการประชาสัมพันธ์ออกไปในวงกว้าง โดยมีการแถลงข่าว การพบปะกับประชาชน กิจกรรมศาลพบสื่อมวลชน กิจกรรมค่ายเยาวชน การจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ การจัดสัมมนาวิชาการ จัดการประชุมระดับชาติและระดับนานาชาติ โดยสื่อกิจกรรมของศาลปกครอง แบ่งแนวทางออกเป็นสองส่วนสำคัญ ดังนี้

2.1 กิจกรรมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เนื่องในวาระหรือเทศกาลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ รวมถึงการจัดนิทรรศการ เพื่อประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน มีทั้งแบบจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และแบบจัดเป็นเฉพาะเหตุการณ์นั้น ๆ เช่น กิจกรรมการประชุมศาลปกครองสูงสุดของโลก กิจกรรมครบรอบปีศาลปกครอง กิจกรรมเทิดพระเกียรติฯ รวมถึง กิจกรรมในรูปแบบทางวิชาการ เพื่อเผยแพร่ส่งเสริมความรู้ เช่น การจัดอบรมหลักสูตรกฎหมายปกครอง แผนการทางปกครองระดับสูง หรือหลักสูตรกฎหมายปกครองที่คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองรองรับ ฯลฯ ทั้งนี้ กิจกรรมที่ศาลปกครองจัดขึ้นยังรวมถึง การจัดสัมมนาวิชาการ การจัดเสวนาในเรื่องสำคัญ เป็นต้น ซึ่งได้รับการอธิบายโดยเลขาธิการศาลปกครอง ว่า

“การจัดกิจกรรมก็มีเสริมอยู่บ้าง เช่น การจัดนิทรรศการไปร่วมในโอกาสต่าง ๆ โอกาสครบรอบปีศาล โอกาสในการเทิดพระเกียรติ คือ กรณีที่มีกิจกรรม วันเด็กที่เราอยากให้เด็กเข้ามารู้จักศาลปกครองอะไรต่าง ๆ หรือว่า การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนอะไรต่าง ๆ” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

กิจกรรมในวาระสำคัญ หรือเทศกาลสำคัญ ที่ศาลปกครองจัดขึ้น แบบจัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เช่น

กิจกรรมเทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เช่น การจัดชุมนุมเฉลิมพระเกียรติฯ ประดับอาคารศาลปกครองด้วยพระบรมฉายาลักษณ์ และจัดโต๊ะหมู่ถวายราชสักการะ แก่บุคคลากรศาลปกครองและประชาชนทั่วไป ในวันที่ 6 สิงหาคม 2555

กิจกรรม เนื่องในโอกาสครบรอบ 12 ปี ศาลปกครอง เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงานของศาลปกครองในรอบ 12 ปีที่ผ่านมา และทิศทางในการดำเนินงานของศาลปกครองในอนาคต เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2556

กิจกรรม “ต้นกล้าศาลปกครอง” จัดขึ้นในวันเด็กแห่งชาติ ปี 2556 เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชน สร้างความรัก ความสามัคคี ค่านิยมที่ถูกต้องและรักความยุติธรรม ณ วันที่ 12 มกราคม 2556

กิจกรรมอื่น ๆ ที่ศาลปกครองจัดขึ้น ในวาระพิเศษหรือวาระสำคัญ เพื่อทำคุณประโยชน์แก่สังคม หรือเผยแพร่สื่อสารให้ประชาชนรับรู้ในกิจกรรมของศาลปกครอง เช่น

กิจกรรม การประชุมศาลปกครองสูงสุดของโลก จาก สมาคมศาลปกครองสูงสุดระหว่างประเทศ ครั้งที่ 9 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 22-24 พฤศจิกายน 2550

กิจกรรม โครงการหนังสือเสียงเพื่อคนตาบอดเฉลิมพระเกียรติฯ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2555

กิจกรรม การบริจาคโลหิตเฉลิมพระเกียรติฯ ร่วมกับสภาอากาศไทย เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2555

กิจกรรม การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ ร่วมกับนักศึกษาหลักสูตรนักบริหารการยุติธรรมทางปกครองระดับสูง (บยป.) ที่จังหวัด อุทัยธานี เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2555

กิจกรรม การจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ และการลงนามถวายพระพร มีเนื้อหาพระราชเสาวนีย์ที่ทรงห่วงใยประชาชน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2555

กิจกรรม เดิน วิ่ง เฉลิมพระเกียรติฯ ร่วมกับภาครัฐ เอกชน และประชาชน รายได้หลังหักค่าใช้จ่าย นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศล ตามพระราชอัธยาศัย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2555

กิจกรรม การออกร้านจำหน่ายสินค้าราคาถูก และสินค้าตามโครงการพระราชดำริ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2555

กิจกรรม การบรรยาย เสวนาพิเศษเฉลิมพระเกียรติฯ หัวข้อ “พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2555

กิจกรรม การจัดเวทีเสวนา หัวข้อ “โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” วิทยากรโดย กองราชเลขาฯ ในการในพระองค์ เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555

กิจกรรม การตอบปัญหาแข่งขันชิงรางวัลตอบปัญหาศาลปกครอง ระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2555

กิจกรรม นิทรรศการแสดงผลงาน “12 ปีศาลปกครอง 12 เรื่องราว คือ ย่างก้าวศาลปกครองของปวงชน” เพื่อแสดงผลงานของศาลปกครองตลอด 12 ปี ที่ผ่านมา เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2556

กิจกรรมประกวดภาพยนตร์สั้น ศาลปกครอง หัวข้อ “เล่าเรื่องคดีปกครอง ทำประลองทำหนังสั้น” โดยเปิดโอกาสให้ นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปเข้าร่วมกิจกรรมส่งผลงานเข้าประกวด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของศาลปกครอง เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2557

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ตามนโยบายการประชาสัมพันธ์ของศาลปกครองโดยผ่านสื่อกิจกรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาชน

2.2 กิจกรรม ศาลปกครองพบประชาชน เป็นช่องทางการสื่อสารที่ศาลปกครองเลือกนำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์อยู่ในขณะนี้ เนื่องด้วย ที่ผ่านมาศาลปกครองมีช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ แต่ก็มีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ศาลปกครองจึงได้เริ่มแนวทางในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกรูปแบบใหม่ โดยเริ่มแรกปี พ.ศ. 2549 เป็นการจัดกิจกรรม โครงการศาลปกครองพบประชาชน เป็นการนำเสนอให้ประชาชนได้รู้จักกับศาลปกครอง และส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน ในด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่เนื่องด้วยงบประมาณที่จำกัด อีกทั้งบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ ศาลปกครอง จึงมีแนวทางในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารขึ้นมาอีกลำดับ คือ

กิจกรรมโครงการศาลปกครองพบสื่อมวลชน โดยจัดให้สื่อมวลชนทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม ให้ความรู้ความเข้าใจ พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องต่าง ๆ และให้สื่อมวลชนเป็นแกนนำในการแพร่กระจาย นำเสนอ หรือส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร จากศาลปกครองไปสู่ประชาชนตามลำดับ และต่อมาได้เพิ่มกิจกรรม ศาลปกครองพบข้าราชการ โดยมุ่งเน้นให้ข้าราชการเข้าใจในหน้าที่ของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อประชาชนตามข้อกำหนดในคดีทางปกครอง ซึ่งหากข้าราชการมีความเข้าใจ ก็จะปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เป็นการลดความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ส่งผลให้คดีที่จะเข้าสู่ศาลปกครองลดลงตามไปด้วย ดังที่ท่านเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองกล่าวไว้ว่า

“ทิศทางประชาสัมพันธ์ในปี 56,57 นี้ เราเห็นว่าเรามีปัญหาที่ผ่านมาก็คือการสื่อสารสาธารณะและเราก็เคยประกาศให้เป็นปีการสื่อสารสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักประชาสัมพันธ์ก็จะมาเริ่มรูปแบบว่า ถ้าจะต้องสื่อสารมากขึ้น ให้คนทั้งประเทศเข้าใจเรามากขึ้นจะทำอย่างไร เราก็พบว่าวิธีการเหล่านั้น ณ ปัจจุบันก็ไม่สอดคล้อง เพราะว่า คนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่านหนังสือ ทำเป็นเอกสาร แผ่นพับ อะไรไปก็ไม่อ่าน ไปจัดประชุมชาวบ้านเข้าไยยากเรื่องกฎหมายและก็เรื่องของศาลไม่ใช่เรื่องใกล้ตัว เขาจะไม่สนใจ วิธีการที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยได้ผล แล้วก็ประสิทธิภาพในการส่งผ่านไปยังประชาชน ในวันนี้ก็เลยมาเปลี่ยนรูปแบบใหม่ กลไกสำคัญคือสื่อมวลชน จะสามารถทำหน้าที่ได้ 2 หน้าที่ คือ 1. เรื่องเอาความจริงของศาลปกครองไปบอกประชาชนให้รู้ 2. คือ ว่าเป็นตัวแทน เป็นผู้แทน เป็นช่องทางให้ประชาชนเสนอความคิดเห็นมาบอกศาลปกครอง ให้ศาลปกครองได้ปรับปรุงตัว ได้ปรับปรุงงานอะไรต่าง ๆ และปีที่ที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแนวไป เรื่องของการไปพบสื่อมวลชน เราไม่ได้ต้องการเป็นภาพว่าเราไปประชาสัมพันธ์กับสื่อมวลชน แต่จริง ๆ แล้วไปเป็นเรื่องของการไปขอความร่วมมือเพื่อให้เกิดงานประชาสัมพันธ์ในวงกว้างทั่วประเทศ แต่ว่าสื่อมวลชนมีทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ซึ่งมีทั้งท้องถิ่น ทั้งส่วนกลางอยู่ในนั้นด้วย” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของรองโฆษกศาลปกครอง ในกิจกรรมศาลพบประชาชนและสื่อมวลชน ที่กล่าวว่า

“งานของเราที่จะไปอธิบายให้ประชาชนทั่วประเทศรู้ได้เข้าร่วมกัน ซึ่งเราก็พยายามทำแต่เราก็ไปพบแต่ครั้งก็ได้พอสองพันคน แต่ว่าในภาคบ่าย เราจะไปพบสื่อมวลชนซึ่งท่านเองก็พบเห็นว่าสื่อมวลชนเป็นสื่อตัวกลางที่สำคัญ ความเข้าใจตรงนี้สู่ประชาชนได้ ท่านก็เลยจัดโครงการให้มีการพบสื่อขึ้นมา

โดยเฉพาะระยะหลังก็มีไปพบสื่อและก็ทำความเข้าใจกับสื่อซึ่งมีทั้ง สื่อวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุชุมชน อะไรต่าง ๆ” (วชิระ ขอบแต่ง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

และได้รับการอธิบายเพิ่มเติมถึงกิจกรรม โครงการศาลปกครองพบประชาชนและ สื่อมวลชน โดย รองโฆษกศาลปกครอง ดังนี้

“โครงการพบประชาชน แรก ๆ ก็ไปตามพื้นที่ศาลภูมิภาคใหญ่ ๆ หลัง ๆ มากี่เริ่มไปจังหวัดอื่นเพราะว่าศาลมีพื้นที่มากกว่าจังหวัดที่ตั้ง ก็จัดในลักษณะที่ว่า กี่ ๆ ให้ความรู้ กี่ ๆ ประชาสัมพันธ์ แต่ใน section ศาลพบประชาชน เน้นด้วยว่า ให้ความรู้กับสื่อความเข้าใจกับสื่อเหมือนกับสื่อมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่นั้น ๆ หลัง ๆ มาทั้งท่านเลขาและท่านประธานก็เลยมองว่าสื่อมวลชนในท้องถิ่นช่วยกระจาย message ต่าง ๆ ได้กว้างขวางขึ้นไปอีก ดีกว่าการไปพบประชาชนเฉย ๆ ซึ่ง ครั้งหนึ่ง อย่างเก่งก็พื้นที่หนึ่งและก็ขยายผลได้ไม่เต็มที่ ขณะที่ทางสื่อมวลชนน่าจะ ดีกว่าเพราะฉะนั้น ส่วนใหญ่งานโฆษกก็เลยไปเน้นที่งานสื่อมวลชนกับงาน กิจกรรมที่ออกไปแบบนี้” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม 2557)

จากเหตุผลดังกล่าว การจัดกิจกรรมโดยที่ศาลปกครองพบประชาชน ก็เพิ่มเป็น ศาลปกครองพบสื่อมวลชนด้วย เกิดเป็นโครงการ “ศาลปกครองพบประชาชนและเสริมสร้าง เครือข่ายด้านสื่อมวลชนร่วมกับศาลปกครองในภูมิภาค” จึงเป็นอีกช่องทางการสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ของศาลปกครอง ที่กระทำมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 – 2555 รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่จัดขึ้นครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2549 จังหวัดขอนแก่น โดยประธานศาลปกครองสูงสุด นายอักษราทร จุฬารัตน เป็นประธานในพิธี มีประชาชนเข้าร่วม 1,177 คน สื่อมวลชนเข้าร่วม 58 คน เป็นการเสวนาให้ความรู้ หัวข้อ “ข้อพิพาทเกี่ยวกับ คดีปกครองและความร่วมมือของสื่อมวลชน” โดยมีลำดับการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2550 จังหวัด สงขลา

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2551 จังหวัด ขอนแก่น

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2551 จังหวัด พิษณุโลก

ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2552 จังหวัด นครราชสีมา

ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2552 จังหวัด นครศรีธรรมราช

ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553 จังหวัด ระยอง

ครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2553 จังหวัด นครศรีธรรมราช

ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2554 จังหวัด สงขลา

ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2554 จังหวัด นครราชสีมา

ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2554 จังหวัด อุตรธานี

ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554 จังหวัด เชียงใหม่

ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2555 จังหวัด พิษณุโลก

ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2555 จังหวัด ขอนแก่น

ครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2555 จังหวัด อุบลราชธานี

ครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2555 จังหวัด นครศรีธรรมราช

ครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2555 จังหวัด ระยอง

ครั้งที่ 18 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2555 จังหวัด เชียงใหม่

การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 6 ปี รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง มีประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งสิ้น 15,590 คน และมีสื่อมวลชนที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งสิ้น 623 คน (สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 1-18)

จากโครงการดังกล่าว ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ ในปี พ.ศ. 2555 – 2556 จึงได้ริเริ่ม จัดกิจกรรม “โครงการเสริมสร้างพลังงานเครือข่ายภาคประชาชน กิจกรรมศาลปกครอง ของประชาชน ในเวทีสื่อมวลชน” มุ่งเน้นให้เกิดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก สามารถเจาะเข้าถึง กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มสื่อมวลชน ที่เป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ช่องทางการ สื่อสาร เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจน ไปบอกต่อกับ ประชาชนให้รับรู้ในวงกว้างอย่างทั่วถึงโดยมีผู้บริหารศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง เดินทางไปร่วมพบปะเสวนากับสื่อมวลชน และอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาลปกครองและคดีปกครอง

ตลอดระยะเวลา 2 ปี ที่ศาลปกครองใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ โครงการดังกล่าวไปยังประชาชน โดยศาลปกครองไปพบปะสื่อมวลชนแล้ว รวม 42 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด นครสวรรค์ ลพบุรี ตาก สุโขทัย มุกดาหาร กาฬสินธุ์ อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ กาญจนบุรี ราชบุรี จันทบุรี ระยอง แพร่ พะเยา สกลนคร นครพนม สุพรรณบุรี นครปฐม เชียงใหม่ ลำพูน นครราชสีมา พัทลุง สตูล อุบลราชธานี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระแก้ว ปราจีนบุรี หนองบัวลำภู เลย พิษณุโลก กำแพงเพชร อุตรธานี ขอนแก่น น่าน อุตรดิตถ์ นครศรีธรรมราช พังงา สงขลา ชัยนาท นครนายก และสระบุรี มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมกว่า 4,000 คน มีสื่อมวลชน เข้าร่วมโครงการรวม 2,501 คน (สำนักงานศาลปกครอง, 2556, น. 1-4)

2.3 กิจกรรมการออกค่ายเยาวชน การออกค่ายกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ศาลปกครองได้ร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของศาลปกครอง เป็นช่องทางการกระจายข่าวสารออกไปในวงกว้างอีกช่องทางหนึ่ง และใช้งบประมาณที่น้อยมาก ดังเช่นคำกล่าวของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง กล่าวว่า

“บางเรื่องก็มีความร่วมมือกับเอกชน อะไรต่าง ๆ ค่ายมือถือ 3 ค่าย เขาก็ต่างคนจัดมาเอาเงินมาให้เรา่วมกันทำค่ายเยาวชน เราก็ไม่ได้ใช้งบประมาณ แต่อย่างนี้ก็เป็นอยู่ในทิศทางวางแผนประชาสัมพันธ์ของเรา” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

การจัดกิจกรรม ค่ายเยาวชน เป็นโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลปกครอง และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้แก่กลุ่มเยาวชน เช่น นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ศาลปกครองเล็งเห็นว่า จะเป็นกลุ่มคลื่นลูกใหม่ในอนาคต โดยแนวคิดที่ว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยจัดเป็นกิจกรรมค่ายเยาวชนใน ชื่อ “โครงการเยาวชนยุติธรรมทางปกครอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านกฎหมาย การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกด้านความยุติธรรมจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการให้ความร่วมมือของประชาชนในการอำนวยความสะดวกในอนาคต เพราะเยาวชนในวันนี้คือผู้ใหญ่ในอนาคต โดยมีกิจกรรมหลัก เป็นกิจกรรมการออกค่ายเยาวชน อบรมศึกษาดูงาน ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เยาวชนจะได้รับการอบรม และเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับศาลปกครอง รวมถึงร่วมกิจกรรมนันทนาการ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังเช่นคำกล่าวของผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ที่กล่าวไว้ว่า

“อย่างค่ายเยาวชน เราต้องการเข้าไปถึงกลุ่มนิสิตนักศึกษา เพราะว่าเป็นกลุ่มที่ถ้าเขาเข้าใจแล้วมันส่งผลไปถึงเขาทำให้พ่อแม่เข้าใจได้ เขาทำให้เพื่อน ๆ เขาเข้าใจได้ เขาทำให้ครูบาอาจารย์ หรือทำให้ต่อไป ถ้าเขาเป็นคนทำงาน เขาจะอยู่ในใจ อาจจะไปเป็นนักการเมือง หรือเป็นรัฐมนตรี หรือไปเป็นตำแหน่งอะไรก็แล้วแต่ แต่ให้เข้าใจ น้อง ๆ พวกนี้ เขาสื่อสารกันทางเฟซบุ๊กเยอะมาก เขาก็จะรู้จักเราศาลปกครองผ่านทางนี้” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

กิจกรรมค่ายเยาวชน “โครงการเยาวชนยุติธรรมทางปกครอง (ยยป)” จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2556 มีนิสิต นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 89 คน โดยมี

กำหนดการอบรม รวม 5 วัน 2 คืน กิจกรรมเข้าค่ายที่จังหวัดนครนายก และกิจกรรมศึกษาดูงาน ที่ศาลปกครองกลาง กรุงเทพฯ ฯ สรุปผลประเมินโครงการ อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ที่ร้อยละ 86.93

ปัจจุบัน กิจกรรมค่ายเยาวชน “โครงการเยาวชนยุติธรรมทางปกครอง (ยุยป.)” ที่จัดโดยสำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานศาลปกครองเป็นรุ่นที่ 5 จัดเมื่อ วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 รวม 5 รุ่น มีผู้เข้ารับการอบรมทั้งสิ้น 441 คน ผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการ ต้องกรอกใบสมัครพร้อมแนบประวัติมาโดยละเอียด โดยทางศาลปกครองจะเป็นผู้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สมัครเข้าร่วมโครงการและประกาศผลการคัดเลือกผ่านเว็บไซต์ของศาลปกครอง (admincourt.go.th)

3. สื่อมวลชนสัมพันธ์ (Media Relations) สื่อมวลชน คือบุคคลที่นำเสนอข่าวสาร และเป็นสื่อในการนำข่าวสารเผยแพร่กระจายออกไปสู่สาธารณชน ดังนั้น ศาลปกครองได้เลือกใช้ช่องทางดังกล่าว เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการแพร่หลายและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยใช้งบประมาณ หรือรายจ่ายน้อยที่สุด การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชนจึงเปรียบ เสมือนช่องทางการกระจายข่าวสารที่ทรงอิทธิพล และนับมูลค่ามิได้ ด้วยเหตุนี้ ศาลปกครองโดยสำนักประชาสัมพันธ์ จึงจัดตั้งหน่วยงานกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์เพื่อภารกิจนี้โดยเฉพาะ และเร่งดำเนินการสร้างสัมพันธ์ไมตรีอันดี ต่อกลุ่มสื่อมวลชน ในลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน สื่อมวลชน โดยเฉพาะนักข่าว สายศาลปกครอง ที่ต้องการข่าวสารในเรื่องที่เป็นกระแสในสังคม หรือเรื่องที่เป็นประเด็นที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน ก็ต้องการข่าวสารที่ครบถ้วน ถูกต้อง และรวดเร็ว เพื่อนำเสนอในหนังสือพิมพ์หรือช่องทางการสื่อสารของตน จึงจำเป็นต้องพึ่งพากลุ่มงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ของศาลปกครอง ในขณะเดียวกัน ศาลปกครองก็ต้องพึ่งพาสื่อมวลชนในการนำเสนอและกระจายข่าวสารสู่สังคมและประชาชนในวงกว้างและรวดเร็ว จึงนับได้ว่า สื่อมวลชน เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สำคัญ ในการกระจายข่าวสารของศาลปกครอง ดังเช่นคำกล่าว ของ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ ที่กล่าวไว้ว่า

“กลุ่มสื่อช่วยเราได้เยอะ ด้วยความสัมพันธ์อันดีที่กลุ่มนี้สร้างไว้ จะเห็นว่า เดี่ยวจะมีฉบับนั้นฉบับนี้ฉบับนั้น อันนั้นเราไม่ต้องเสียสัปดาห์เลย ก็คือด้วยความสัมพันธ์อันดีที่ทางนี้ดูแลหรือว่าอย่างบางที่แบบช่วงที่มันสำคัญ ๆ มาก ๆ เช่น เราเคยไปเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมศาลปกครองสูงสุดของโลก เราอยากจะประชาสัมพันธ์มากเลยแต่เรามีเงินซื้อ สปอตทีวีได้แค่ 60 ครั้ง แต่กลุ่มสื่อจะเป็นคนที่ช่วยให้เราได้สปอต ได้เวลาที่ดีกว่าเวลาที่เราซื้ออีก เพราะฉะนั้น ก็คือว่า ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนตรงนี้ คือช่วยเราได้มาก มาก ๆ เลย คือมันไม่สามารถ

จะคิดเป็นมูลค่าได้เพราะมันเยอะ เยอะมากจริง ๆ” (วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

และ วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์ ยังได้อธิบายและให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องสื่อมวลชนสัมพันธ์ อย่างน่าสนใจ คือ

“ตอนนี้ข้อมูลข่าวสารมันส่งไปทั่วหมด เพราะฉะนั้นถ้าอะไรที่กระทบสาธารณะแล้ว สื่อจะเข้ามาหาเรา ซึ่งขณะนี้ ตั้งแต่ที่เราทำมาจน ถึงทุกวันนี้ เราก็จะมี คือ สื่อสายการเมือง สายศาล ที่เขาก็จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเราในเชิงที่ว่า เมื่อใดที่เขาเข้ามาหาเรา เราจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับเขา” (วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

จากข้อมูลดังกล่าว ช่องทางการสื่อสารของศาลปกครองโดยผ่านกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์นั้น จะเน้นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักข่าว หรือสื่อมวลชนโดยตรงเพื่อให้สื่อมวลชน นำไปสรุปแล้วเขียนหรือลงข่าวได้ทันที เพราะเนื้อหาที่ส่งให้ นั้น ได้ผ่านการตรวจสอบอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้ว จึงลดการคลาดเคลื่อนจากการตีความ หรือขยายความที่ผิดพลาดโดยสื่อมวลชนได้อย่างมาก ดังเช่นคำกล่าวของ รองโฆษกศาลปกครอง กล่าวว่า

“มันมีปัญหาว่า สิ่งที่สื่อมวลชนสนใจส่วนใหญ่มันคืองานคดี ก็คืองานกฎหมาย งานพิพากษาคดีเราด้วยซ้ำ หลายครั้งคำพิพากษานี้ อ่านแล้วไม่เข้าใจ คำสั่งนี้ แปลว่าอะไร สื่อก็เอาไปเขียนตามความเข้าใจ สำนักงานเขาก็ทำเป็นเพสรีลิส แจกสื่อมวลชน” (สายทิพย์ สุคติพันธ์, สัมภาษณ์, วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2557)

จากกรณีดังกล่าว สามารถยกตัวอย่างได้อย่างชัดเจน ถึงเรื่อง ศาลปกครอง ต้องการ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในวาระโอกาสสำคัญ เช่น กิจกรรมเทิดพระเกียรติฯ กิจกรรมวาระครบรอบเปิดศาลปกครอง ข่าวโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตุลาการศาลปกครอง พิธีเปิดแผนกคดีบริหารงานบุคคล ข่าวคำพิพากษาพิจารณาคดีที่สำคัญหรือเป็นที่สนใจของสังคม ฯลฯ โดยสำนักประชาสัมพันธ์ จัดเอกสารส่งให้เฉพาะสื่อมวลชนเท่านั้น เช่น บรรณานุกรมข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 15 ฉบับ ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์และวิทยุต่าง ๆ รวม 30 แห่ง บรรณานุกรมสำนักข่าว หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ประมาณ 20 แห่ง รวมถึงการจัดส่งข้อมูลข่าวสารให้กับสื่อมวลชนสายข่าวต่าง ๆ ประมาณ 300 คน ต่อครั้ง และสื่อมวลชนที่เป็นเครือข่ายตามโครงการเสริมสร้างพลังเครือข่ายภาคประชาชนฯ จำนวนประมาณ 1,000 คนต่อครั้ง (สำนักงานศาลปกครอง, 2557, น. 1)

และศาลปกครอง ยังมีกิจกรรมงานเลี้ยงของคุณสื่อมวลชนที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อสานสัมพันธ์อันดีระหว่างศาลปกครองกับสื่อมวลชน โดยในปี 2557 นี้ ได้จัดกิจกรรมงานเลี้ยง

ขอบคุณสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2557 เวลา 14.00 น. ณ อาคารรับรองศาลปกครอง โดยอ้างอิงจากวารสาร “กิจกรรมประชาสัมพันธ์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปี ศาลปกครอง (9 มีนาคม 2557) ด้านสื่อมวลชนและการแถลงข่าว” หัวข้อ สรุปงานแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เนื่องในโอกาสครบรอบ 13 ปีศาลปกครอง และงานเลี้ยงขอบคุณสื่อมวลชนประจำปี 2557 พบว่ามีสื่อมวลชน เข้าร่วม 51 ราย จาก 27 หน่วยงาน อาทิเช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท., สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5, สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ช่อง 9), สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (ช่อง 11), สถานีโทรทัศน์ทีเอ็นเอ็น 24, สถานีโทรทัศน์ วอยซ์ทีวี, สถานีโทรทัศน์ ที-นิวส์, สถานีโทรทัศน์ เนชั่น ทีวี, สถานีวิทยุ สวพ.91, สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, หนังสือพิมพ์ข่าวสด, หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย, หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, สำนักข่าวเนชั่น, สำนักข่าวอิศรา, สำนักข่าวอินโฟเควสท์ และ สำนักข่าวไอ เอ็น เอ็น (สำนักงานศาลปกครอง, 2557, น. 26)

4. สื่อใหม่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ศาลปกครอง เริ่มนำสื่อใหม่มาใช้ เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ โดยจัดตั้ง สำนักวิทยาการสารสนเทศ มีหน้าที่ผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดสร้างเว็บไซต์ศาลปกครอง Facebook เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการผลิตเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยงานด้านธุรการของศาลปกครอง ดังเช่นที่ผู้อำนวยการสำนักวิทยาการสารสนเทศ ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจ ว่า

“เทรนด์ข้างหน้า ตัวที่จะประหยัดที่สุดมันหนีไม่พ้นการเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการที่จะไปสู่การเจาะกลุ่มประชาชน ในเรื่องของบทความต่าง ๆ ที่เราได้ผลิตจำนวนมากที่เป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ เราก็เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ก็สามารถที่จะดาวน์โหลด โดยเฉพาะพวกนักศึกษาหรือพวกหน่วยงานที่เขาจะต้องมีผลกระทบ แล้วก็ในส่วนของการคำพิพากษาเอง เราก็จะมีการเอาคำพิพากษาของศาลสูง เอามาเผยแพร่ แต่ว่าเราคัดตรงส่วนที่น่าสนใจไม่ได้เอาทุกคดี” (ปิยดา จิตต์จำนงค์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

สื่อใหม่ (New Media) คือ สื่อที่จัดสร้างหรือมีกระบวนการเผยแพร่โดยใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ และมีผู้ใช้งานจำนวนมาก จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในสังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งศาลปกครองก็ได้เลือกใช้ สื่อใหม่เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เว็บไซต์ ศาลปกครอง (www.admincourt.go.th) จัดสร้างโดย สำนักวิทยาการสารสนเทศ มีรูปแบบเป็นเว็บไซต์ส่วนราชการ แบบสาธารณะ ไม่มีการเข้ารหัสสมาชิก (Log in) ประชาชนสามารถเข้าชมได้อย่างสะดวก โดยในหน้าแรก ด้านบนสุดเป็นชื่อ และสัญลักษณ์องค์กร ศาลปกครอง ถัดลงมา เป็นข้อมูลแถวแนวนอนแบบแสดงตัวเลือก ประกอบด้วยข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลปกครอง ประวัติ นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เขตอำนาจ และผู้บริหาร ถัดไปด้านขวาเป็นตัวเลือกในการรับชมข้อมูลเกี่ยวกับ วิธีและกระบวนการฟ้องร้องคดี ถัดไปเป็นเรื่องของข้อมูลคดี และการสืบค้นคดี ตามด้วยเรื่องของกฎหมาย โครงสร้างศาลปกครอง ข่าวประชาสัมพันธ์ ศูนย์บริการประชาชน ในการดาวน์โหลดเอกสาร สถานที่ติดต่อ และบทความทางวิชาการ

ถัดลงมาในหน้าแรก แสดงเนื้อที่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของศาลปกครองไว้ รวมถึงกิจกรรมของศาลปกครองที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ถัดลงมาเป็นข้อมูล คำพิพากษาคดีที่น่าสนใจ และ บทความวิชาการที่น่าสนใจ เป็นไฟล์เอกสาร สามารถดาวน์โหลดไปอ่านหรือพิมพ์ได้ ถัดลงมาอีกบรรทัด เป็นการสืบค้นคดีปกครอง และส่วนสุดท้ายเป็นสื่อสารคดี บทเรียนชีวิตจากคดีปกครอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้นและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีโดยศาลปกครอง และเคยนำออกไปเผยแพร่รูปแบบ แผ่น VCD รวม 13 เรื่อง สามารถดูได้ทันทีจากเว็บไซต์ศาลปกครอง และ การ์ตูนอนิเมชัน เรื่องสารพันปัญหาคดีปกครอง ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาของวิธีและขั้นตอนในกระบวนการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครอง รวม 10 เรื่อง ไม่สามารถดูผ่านเว็บไซต์ศาลปกครองได้ ต้องดาวน์โหลดไปเปิดดูผ่านโปรแกรมดูภาพยนตร์ในคอมพิวเตอร์

ส่วนสุดท้าย ด้านล่างสุดของเว็บไซต์ศาลปกครอง เป็นแผนผังของเว็บไซต์ทั้งหมดที่เชื่อมต่อกัน และแสดงในรูปแบบตัวอักษร รวมถึงเบอร์โทรศัพท์ 1355 เป็นสายด่วนอัตโนมัติที่ติดต่อศาลปกครองอย่างเร่งด่วน (call center)

ศาลปกครองยังใช้ช่องทางสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ด้วยรูปแบบ เว็บไซต์เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นการใช้ช่องทางใหม่ในการกระจายหรือเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชน ในทางกลับกันก็สามารถให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการเขียนโต้ตอบกับทางศาลปกครองผ่านพื้นที่เฟซบุ๊กได้ด้วย ถือเป็นอีกช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับศาลปกครองในระบบ Interactive หรือการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์ได้ในทันที เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ซึ่งมีทั้งหมด 3 เว็บไซต์ ดังต่อไปนี้

เฟซบุ๊ก ศาลปกครอง (<https://www.facebook.com/thaiadmincourt>) ซึ่งเป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ของศาลปกครอง ข่าวประกาศ และการเผยแพร่สารคดีปกครอง ซึ่งเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมสามารถ แสดงความคิดเห็นได้ทันที

ในเว็บไซต์ บริการเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ปัจจุบัน วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2557 มีผู้กดชอบ (Like) จำนวน 1,420 ครั้ง

เฟซบุ๊กสำนักงานศาลปกครอง (<https://www.facebook.com/administrativecourt>) เปิดบริการเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ปัจจุบัน วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2557 มีผู้กดชอบ (Like) จำนวน 645 ครั้ง มีรูปแบบเว็บไซต์ เพื่อการประชาสัมพันธ์เรื่องกิจกรรม การประกาศข่าว และการให้ความรู้เรื่องคดีปกครอง สามารถเขียนข้อความลงในหน้าเว็บไซต์ หรือแต่ละหัวข้อที่แสดงอยู่ได้

เฟซบุ๊ก สำนักประชาสัมพันธ์ (<https://www.facebook.com/presscentercourt>) เปิดบริการเมื่อปี พ.ศ. 2554 มีรูปแบบเว็บไซต์ เพื่อการประชาสัมพันธ์เรื่องกิจกรรม การประกาศข่าว และการให้ความรู้เรื่องคดีปกครอง สามารถเขียนข้อความลงในหน้าเว็บไซต์ หรือแต่ละหัวข้อที่แสดงอยู่ได้

จากทั้งสามเว็บไซต์เฟซบุ๊ก มีโครงสร้างที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกันเพียงเนื้อหา ปลีกย่อย เป็นการจับเอาประเด็น กิจกรรมหรือข่าวสาร หรือข่าวประชาสัมพันธ์ มานำเสนอเผยแพร่ในแต่ละส่วนของเว็บไซต์ แต่โดยรวม มีเนื้อหามาจากแหล่งเดียวกัน ชุดข้อมูลเดียวกัน และแสดงในเวลาใกล้เคียงกัน จนไม่มีความแตกต่างกันเท่าใดนัก

นอกจากนี้ ศาลปกครอง ยังนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาปรับแต่งเพื่อการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งการสร้างการ์ตูนอนิเมชัน (Animation) การสร้างสารคดีแล้วบรรจุลงในแผ่นซีดี เพื่อนำไปเผยแพร่ผ่านทางเทคโนโลยีปัจจุบัน เช่น การดูผ่านคอมพิวเตอร์ การดูผ่านเว็บไซต์ ยูทูบ (YouTube) ดูผ่านเว็บไซต์ศาลปกครอง ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ากับกระแสสังคมในปัจจุบัน ดังคำกล่าวของ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ที่กล่าวว่า

“มีเป็นแบบเป็นอนิเมชันสำหรับคนที่ขี้เกียจอ่าน คุณก็ไปเปิดดูเป็นอนิเมชันเอาง่ายๆ ในก็จะมีตัวอย่างคดีอยู่สัก 3-4 เรื่อง บอกกับเรื่องของความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นการเผยแพร่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์” (วันสนั่นท กัญจนผลิน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มแผนงานประชาสัมพันธ์ ในเรื่องดังกล่าว ว่า

“ในส่วนของสารคดี อย่างที่ว่า ว่าทำสารคดีชุดนี้ออกมาลง YouTube ก็คือจริง ๆ แล้วเรื่องพวกนี้มันสะท้อนชีวิตของคนที่เคยประสบปัญหา ที่เขาทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมาฟ้องศาลแล้วได้สั่งตัดสินให้ความเป็นธรรมกับเขา

โทรทัศน์ 10 นาทีก็พบว่ามันนาน ความสนใจของคนไทยมันอยู่นานไม่ถึง ทำไถ่ถึงจะให้สั้น แค่ง YouTube ลงไปปั๊บแล้วแบบอะไรอย่างนี้ นี่ก็คือเป็นความพยายามอย่างต่อเนื่องที่ทางกลุ่มต้องทำยังไงให้เข้าถึงโดนใจคนให้ได้” (สุภัทรา มงคลชาติ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

ปัจจุบัน ในส่วนสารคดี และการ์ตูนอนิเมชัน เกี่ยวกับคดีปกครองที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์นั้น มีรายละเอียดดังนี้

สารคดีโทรทัศน์ เป็นรูปแบบที่น่าเสนอ ในลักษณะละครสั้น หรือภาพยนตร์สั้น จบในตอน หนึ่งตอนมีหนึ่งเรื่องหนึ่งคดี ความยาวประมาณ 10 นาที เผยแพร่ใน แผ่น VCD สามารถรับชมได้จากเครื่องเล่น VCD หรือ ผ่านโปรแกรมดูภาพยนตร์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ปัจจุบัน ถูกเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์ ยูทูบ (<http://www.youtube.com/watch?v=XI7Td6jYRo4>)

และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของศาลปกครองเอง โดยเป็นสารคดีชุด “บทเรียนชีวิตจากคดีปกครอง” ทั้งหมด 13 ตอน ตัวอย่างพอสังเขป ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 “คดีรื้อสะพานบังหน้าบ้าน” เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองกระทำละเมิดอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย

เนื้อเรื่อง ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้ร่วมกันพัฒนาที่ดินและก่อสร้างอาคารบ้านพักเพื่อเป็นสถานที่พักตากอากาศ โดยได้ขุดลอกที่ดินด้านที่ติดกับคลองบางใหญ่ให้เป็นลำรางแยกจากคลองบางใหญ่เข้าไปในบริเวณที่ดินของตน เพื่อใช้สำหรับเป็นที่จอดเรือ ซึ่งการก่อสร้างสะพานทางเดินเท้าคอนกรีตเลียบริมคลองบางใหญ่ของผู้ถูกฟ้องคดี ปิดกั้นที่ดินของผู้ฟ้องคดีมิให้สามารถใช้เป็นทางขึ้นลงเข้าออกระหว่างที่ดินของผู้ฟ้องคดีกับคลองบางใหญ่ได้ เป็นการสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ศาลจึงพิพากษาห้ามผู้ถูกฟ้องคดีก่อสร้างสะพานทางเดินเท้า ค.ส.ล. หรือสิ่งก่อสร้างใด ๆ บริเวณหน้าที่ดินของผู้ฟ้องคดี และให้ผู้ถูกฟ้องคดีรื้อถอนเสาไม้หรือสิ่งก่อสร้างใด ๆ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีได้ทำการก่อสร้างสะพานดังกล่าวออกจากบริเวณหน้าที่ดินของผู้ฟ้องคดีทั้งสองให้หมด แล้วจัดทำให้บริเวณดังกล่าวกลับคืนสู่สภาพเดิมภายใน 45 วัน นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษา (www.youtube.com/watch?v=XI7Td6jYRo4)

ตอนที่ 2 “คดีแก้ไข สด.43” คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและกระทำละเมิด

เนื้อเรื่อง ผู้ฟ้องคดีขอให้เพิกถอนหรือแก้ไขข้อความในใบรับรองที่ระบุว่า “เป็นโรคจิตถาวร” เนื่องจากมีผลในการสมัครเข้าทำงาน ศาลรับคดีนี้ไว้พิจารณา แม้จะพันกำหนดตาม

มาตรา9(1)และ(3)แล้ว เนื่องจากผู้ถูกฟ้องคดีมีคำร้องขอตามมาตรา52และข้อ30วรรคสอง และเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วศาลพิพากษาให้เพิกถอนใบรับรองเฉพาะในส่วนที่ระบุข้อความดังกล่าวและให้ระบุข้อความใหม่ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้แก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด” แทน (www.youtube.com/watch?v=j85m49V4DHE)

ตอนที่ 3 “คดีประปากับภาระค่าธรรมเนียม” คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เนื้อเรื่อง การประปานครหลวง คิดค่าธรรมเนียมจากผู้ฟ้องคดีในอัตราค่าใช้จ่ายในการติดตั้งประปาใหม่แบบเหมาจ่ายตามระเบียบและคำสั่งของการประปาเนื่องจากบ้านดังกล่าวถูกระงับการจ่ายน้ำเกินระยะเวลาที่กำหนด แต่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าตนเพียงแต่ขอติดตั้งประปาซ้ำเดิมในบ้านที่เคยมีการติดตั้งมาตราบัวแล้ว (ขอให้ต่อน้ำให้โดยใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่เดิม) แต่ถูกระงับการจ่ายน้ำเนื่องจากเจ้าของบ้านเดิมไม่จ่ายค่าน้ำ จึงไม่ควรต้องจ่ายในอัตราติดตั้งใหม่ ศาลเห็นว่าระเบียบและคำสั่งดังกล่าวไม่เป็นธรรมกับประชาชนจึงให้ยกเลิกระเบียบและคำสั่งดังกล่าว และให้ปรับปรุงแก้ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้มีหลักเกณฑ์ที่สร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินสมควร (<http://www.youtube.com/watch?v=VkeLpCnuX0k>)

ตอนที่ 4 “คดียื่นขอสัญชาติไทย” คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติล่าช้าเกินสมควร

เนื้อเรื่อง ผู้ฟ้องคดีเกิดในประเทศไทย มีพ่อแม่เป็นคนเวียดนามที่ตั้งถิ่นฐานในไทย ผู้ฟ้องคดีมีคำร้องขอสัญชาติไทยซึ่งคณะกรรมการพิจารณาให้สัญชาติไทยระดับจังหวัดได้มีมติให้สัญชาติแก่ผู้ฟ้องคดีแต่กระทรวงมหาดไทย ไม่ได้เสนอเรื่องให้ผู้ถูกฟ้องคดีสั่งการภายในกำหนด 45 วันตามหนังสือแจ้งเวียนของกระทรวงมหาดไทย ทั้งยังมีการตรวจสอบข้อมูลของผู้ฟ้องคดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ช้าแล้วช้าเล่าทำให้คำร้องของผู้ฟ้องคดียืดเยื้อไม่เสร็จสิ้นในเวลาอันควร ศาลพิจารณาเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีล่าช้าเกินสมควร ทั้งการตรวจสอบข้อมูลโดยการอ้างว่าเป็นการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันยังฟังไม่ขึ้น เนื่องจากข้อมูลของผู้ฟ้องคดีเป็นข้อมูลเรื่องเดิมที่ตรวจสอบเสร็จสิ้นไปแล้ว ไม่จำเป็นต้องถูกตรวจสอบซ้ำซ้อนให้เกิดความล่าช้า จึงพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีพิจารณาคำร้องของผู้ฟ้องคดีและแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบภายใน 60 วัน นับแต่คดีถึงที่สุด (<http://www.youtube.com/watch?v=c9hJRzvLIX4>)

ตอนที่ 5 “คดีชุดลอกแผ่นป้ายโฆษณาบนหน้าต่างรถไฟ” คดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทาง ปกครองละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

เนื้อเรื่อง ผู้ฟ้องคดีต้องนั่งรถไฟด่วนพิเศษเพื่อกลับเชียงใหม่เป็นประจำ การติดโฆษณาที่หน้าต่างรถไฟทำให้ผู้ฟ้องไม่สามารถมองเห็นทิวทัศน์เพื่อพักผ่อน บดบังทัศนียภาพ และเกิดอาการคลื่นไส้ ศาลพิจารณาเห็นว่า การรถไฟแห่งประเทศไทย ละเลยต่อหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ จึงพิพากษาให้ชดเชยค่าเสียหาย ค่าโฆษณาและค่าความสะอาดกระจกหน้าต่างรถไฟ (<http://www.youtube.com/watch?v=m0jHphjgV4s>)

ในส่วนการตูนอนิเมชัน ก็มีลักษณะ เนื้อหาที่คล้ายคลึงกันกับสารคดีชุดก่อนหน้านี้ แต่มีรูปแบบนำเสนอในลักษณะเป็นตัวกราฟฟิกการ์ตูน เพิ่มความน่าสนใจและความแปลกใหม่ให้แก่ผู้รับชม ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้ความรู้ไปด้วย เผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ที่ต้องเปิดรับชมด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถรับชมบนเว็บไซต์ศาลปกครองได้ ต้องทำการคัดลอกข้อมูล โดยการดาวน์โหลดโปรแกรม จากเว็บไซต์ศาลปกครอง

การ์ตูนอนิเมชัน ชุด สารพันปัญหาคดีปกครอง มีทั้งหมด 10 ตอน แบ่งเป็นเรื่อง ๗ จบในตอน แต่ละตอนประกอบด้วยเนื้อหาของวิธีและขั้นตอน ในกระบวนการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครอง หรือ ความยาวประมาณ 3-5 นาทีต่อเรื่อง มีรายการตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

ตอนที่ 1 ฟ้องแทนแฟน

ตอนที่ 2 รอลงอุทธรณ์ก่อน

ตอนที่ 3 เขียนคำฟ้องยังไงดี

ตอนที่ 4 แล้วฉันจะฟ้องที่ไหนล่ะ

ตอนที่ 5 เตรียมตัวอย่างไรก่อนไปฟ้อง

ซึ่งช่องทางในการสื่อสารของศาลปกครองผ่านสื่อใหม่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ ถือเป็นแนวคิดการนำเสนอในรูปแบบใหม่ ที่ก้าวล้ำและทันสมัย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และการรับรู้ที่ง่ายขึ้นแก่ผู้รับชม

5. สื่อบุคคล (Personal Media) ศาลปกครอง ยังเลือกใช้ช่องทางในการสื่อสาร ในลักษณะ ใช้สื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) การให้ความรู้แก่กลุ่มแกนนำ เช่น ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มแกนนำสตรี กลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา หมอ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการหรือผู้บริหารระดับสูง ฯลฯ ซึ่งกลุ่มดังกล่าว มักเป็นผู้นำในท้องถิ่นหรือชุมชน ถือเป็นกลุ่มผู้นำทางความคิด และมีอิทธิพลต่อทัศนคติหรือมุมมองทางความคิดของชุมชนหรือชาวบ้าน ตามแนวทางทฤษฎีการสื่อสารสองจังหวะ (Two Step Flow) ที่ใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้แบบเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งหมดดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้นำความคิดเห็นที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้าน สามารถนำ

เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาลปกครองไปถ่ายทอดให้เกิดความเข้าใจได้ และวัดผลสัมฤทธิ์ด้วยการทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังการให้ความรู้ ซึ่งรองโฆษกศาลปกครองได้แสดงให้เห็นไว้ว่า

“ประชาสัมพันธ์ขององค์กรต่าง ๆ เยอะ เช่น อสม. ของสาธารณสุข และ อบม. อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ของกรมประชาสัมพันธ์ และ ทสม. ของกรมทรัพยากร คือ คนเหล่านี้เป็นผู้นำชุมชนอยู่แล้วในตัว คนเหล่านี้ก็จะมาร่วมรับฟัง ก็ไปพบปะกับเขา หลายจังหวัด แต่ว่าหลังจากไปประชุมสร้างความเข้าใจกับเขาแล้ว เราจะมี การสร้าง เครือข่ายต่อไป โดยสำนักประชาสัมพันธ์จะมีข้อมูลข่าวสารส่งให้เขาต่อไปเรื่อย ๆ ก็จะเป็นประโยชน์ซึ่งก็เป็นรูปแบบที่เรา กำลังทำอยู่...พยายามนำเอา ผู้นำชุมชน มาร่วม เชิญไปยังกลุ่มองค์กรต่าง ๆ แต่ว่าเนื่องจาก อย่างที่ผมเรียนครีว่า ความเข้าใจ เรื่องศาลผู้ฟังมีหลากหลายมาก ความรู้แตกต่างกันมาก สถานะแตกต่างกันเยอะ การที่จะอธิบายเรื่องเดียวกันให้ทุกคนเข้าใจเหมือนกันมันเป็นเรื่องค่อนข้างยากมาก ที่จะทำความเข้าใจ (วชิระ ขอบแตง, สัมภาษณ์, วันที่ 29 มีนาคม 2557)

สอดคล้องกับคำกล่าวของรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ ในเรื่องดังกล่าว ที่กล่าวว่า

“เราจะพบหน่วยราชการ สิ่งที่เราจะทำในเชิงการประชาสัมพันธ์ คือเราจะเข้าถึงกลุ่ม หัวหน้าส่วนราชการที่นี้ทุกส่วนเลย ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ นายอำเภอ ปลัดท้องถิ่น ครู โรงพยาบาล หมอ คือเรียกว่าในจังหวัดทั้งหมด” (สัมภาษณ์, วัลลภตม์ เศรษฐสุนทร, วันที่ 20 กันยายน 2556)

อีกทั้งสื่อบุคคล เป็นสื่อที่สามารถกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการสื่อสารระหว่างบุคคล มีจุดเด่นคือ บุคคลที่ประชาสัมพันธ์ออกไปส่วนใหญ่ ไม่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อองค์กร จึงเกิดความน่าเชื่อถือ ส่งผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และสามารถจูงใจให้เกิดการคล้อยตาม จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมได้ นั่นหมายความว่า หากประชาชนเข้าใจและรับรู้ ก็สามารถบอกต่อหรือเผยแพร่ไปสู่ผู้ ที่รู้จัก และขยายวงออกไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นับเป็นการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผล อย่างดีเยี่ยม ดังที่ผู้บริหารกลุ่มสร้างสรรค์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ กล่าวเสริมว่า

“ในสารคดีนั้นก็คือ ได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์ผู้ฟ้องคดีจริง ๆ ของคดีที่น่าสนใจหลาย คดี ก็ได้ผลก็น่าสนใจ แล้วก็คือ คนที่ดูแล้ว เราลองถามคนที่เคยดูแล้ว ก็ได้ ภาพลักษณ์กับเราเหมือนกัน เขารู้สึกว่ามันไม่ยาก คือบางที เราซึ่งเป็นศาลมาพูด เองว่าฟ้องไม่ยาก คนไม่เชื่อหรอก แต่ว่าถ้าเขาพูดออกมาจากปากของเขา คือเขา เคยมาแล้วมันไม่ยาก มันฟังดูแล้วน่าเชื่อถือขึ้นมามากขึ้นกว่าที่เราพูดเอง ก็ต้องบอก

ว่า ไม่มีการเตรียม ไม่ได้บังคับ ไม่อะไรเลย เป็นความรู้สึกของเขาจริง ๆ เป็นข้อเท็จจริง” (วันสนันท์ กาญจนผลิน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

การนำสื่อบุคคลมาเป็นช่องทางในการส่งสารนั้น ศาลปกครองได้ใช้กลยุทธ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรม”ศาลปกครองพบประชาชน” โดยขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือ แกนนำประชาชน หรือหัวหน้ากลุ่มอาสาต่าง ๆ ในการขอให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ส่วนผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐ ศาลปกครองก็อาศัยกิจกรรม “ศาลปกครองพบเจ้าหน้าที่รัฐ” เพื่อการเข้าถึง สื่อบุคคลของภาครัฐ

สรุปได้ว่า ศาลปกครอง มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย ครอบคลุมแทบทุกสื่อ และได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ มาแล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัจจุบัน ศาลปกครองทราบถึง ข้อดี ข้อด้อย ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค และ โอกาส ของช่องทางการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น ศาลปกครองจึงกำหนดแนวทางการใช้ช่องทางการสื่อสารหลัก ๆ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ โครงการศาลปกครองพบปะสื่อมวลชน ส่วนช่องทางอื่น ๆ แม้จะถือเป็นยุทธศาสตร์รอง แต่ก็ยังคงดำเนินการต่อไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน ในนโยบายที่ว่า ศาลปกครองเป็นศาลของประชาชน

ผู้รับสาร (Receiver) ศาลปกครอง กำหนดผู้รับสาร คือ ประชาชน ตามนโยบายที่ว่า ศาลปกครอง เป็นศาลของประชาชน แต่ในส่วนผู้รับสารที่เป็นประชาชน สามารถจำแนกออกมาอย่างละเอียดได้ว่า กลุ่มผู้รับสารของศาลปกครองที่เป็นประชาชนนั้น ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มหลัก ๆ คือ ประชาชนทั่วไป ประชาชนในหน้าที่ของข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และ ประชาชนในหน้าที่ของสื่อมวลชน ซึ่งผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“คำว่าภาพลักษณ์ เราอยากให้รู้สึกว่าเป็นมิตรของทุก ๆ ฝ่าย และขณะนี้เรากำลังจะเน้นเรื่องภาพลักษณ์ตรงที่ว่า ศาลปกครองเป็นของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ไม่ว่าจะเป็นใคร แต่คุณอยู่ในหมวกใบเดียวกัน คือ ประชาชนของประเทศไทย คือตรงนี้” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

กลุ่มผู้รับสาร กลุ่มแรก คือ ประชาชนทั่วไป ประชาชนในที่นี้ หมายถึง ประชาชนชาวไทยทุกคนที่เป็นคนไทย สัญชาติไทย อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ใครจะมาล่วงละเมิดมิได้ สิทธิในที่นี้หมายความว่า สิทธิในเรื่องคดีทางปกครอง และให้ทราบว่า ประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการมีศาลปกครอง หรือศาลปกครองช่วยประชาชน

ในเรื่องใด ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้กับศาลปกครอง ดังนั้น ศาลปกครอง จึงพยายามที่จะให้ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และองค์ความรู้ ที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในเรื่องนี้ โดยให้กระจายสู่ประชาชนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้ประชาชนเกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจมากที่สุดเช่นกัน กรณีดังกล่าว ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์กล่าวไว้ว่า

“เราจะไปส่งเสริมเรื่องขององค์ความรู้ให้กับประชาชนด้วยในเรื่องของการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตัวเอง แล้วก็ให้ช่องทางมาตรงไหน ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐ เขาก็จะรู้ว่าในบางเรื่องที่คุณทำมา จริง ๆ แล้วมันไปละเมิดสิทธิหรือมันเป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ที่ล่าช้าหรือเปล่า ซึ่งทางเราก็จะเน้นตรงนี้ด้วย เน้นทั้งในส่วน of ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ” (ธมน แสงสำราญ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับ คำอธิบายของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ในเรื่องประชาชน คือกลุ่มเป้าหมายหลักของศาลไว้ว่า

“เราจำเป็นต้องให้การประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน แล้วอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญก็คือว่า ผู้บริหารในยุคใหม่มองว่าศาลปกครองเป็นองค์กรที่ต้งขึ้นมาโดยความจำเป็นของประเทศ เพราะศาลปกครองก็ไม่ต่างจากหน่วยงานของรัฐอื่น หรืออีกเรื่องคือว่า ไม่ใช่ใครเป็นเจ้าของ แต่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของ เพราะฉะนั้น ประชาชนควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาศาลปกครอง ศาลปกครองทำอะไรดีแล้วหรือยัง หรือยังไม่ได้ เรื่องไหนควรปรับปรุงแก้ไข ควรจะให้ประชาชน มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ ตรงนี้รวมทั้งการดำรงอยู่ของศาลปกครอง ถ้าศาลปกครองทำงานได้ดี ประชาชนได้ประโยชน์ ถ้าศาลปกครองทำงานได้ไม่ดี ประชาชนเสียประโยชน์ เพราะฉะนั้นควรจะสนับสนุนงานศาลปกครองยังไปบ้าง เพราะประชาชนอยู่หลายภาคส่วน คนที่เกี่ยวข้องหน้าที่ของตัวเองเป็นอย่างไร นี่ก็เป็นเรื่องความจำเป็นที่ศาลปกครองจะต้องทำงานประชาสัมพันธ์กับประชาชน” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

กลุ่มผู้รับสาร กลุ่มที่สอง คือ ประชาชนในหน้าที่ของข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ แม้กลุ่มนี้ จะถือว่าเป็นประชาชน แต่ก็ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าพนักงาน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีพิพาทจากประชาชน หรือแม้กระทั่ง การฟ้องดำเนินคดีกันเองในกลุ่ม จากข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน หรือข้ามหน่วยงาน เช่น การโยกย้ายผู้ได้บังคับบัญชาที่ไม่ยุติธรรม ไม่เหมาะสม หรือ เกิดการกลั่นแกล้ง ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจผู้ถูกระทำ มาทำ

การฟ้องร้องขอความเป็นธรรมจากศาลปกครอง เพื่อเยียวยาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งศาลปกครอง มีนโยบายในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่ มิให้เกิดความผิดพลาดจนนำไปสู่กระบวนการฟ้องร้องพิจารณาคดีในอนาคต ดังคำกล่าว ของเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

“หน้าที่หนึ่ง คือเรื่องของการเผยแพร่ความรู้ ทั้งนี้ก็เพื่อเอาความรู้ที่มาจากคำพิพากษาต่าง ๆ ไปบอกกับสังคม ไปบอกกับหน่วยงานของรัฐเพื่อไม่ให้เขาทำผิดอีก เพื่อให้เขาปรับปรุงงานที่ดีขึ้น” (ดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม, สัมภาษณ์, วันที่ 13 กันยายน 2556)

และนางสาว ศรีไพร รุ่งสว่าง ผู้อำนวยการศูนย์บริการประชาชน สำนักประชาสัมพันธ์ ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้อง โดยกล่าวว่า

“เราต้องการให้รู้ว่า ทุกวันนี้ในการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ต้องรู้สิทธิ รู้อะไรของตัวเอง แล้วก็ในขณะเดียวกัน มันจะทำให้คดีปกครองลดลงได้ เพราะถ้าประชาชนรู้สิทธิ หน่วยงานของรัฐ ก็จะต้องทำตามบทบาทหน้าที่ ตามอำนาจได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องมากขึ้น” (ศรีไพร รุ่งสว่าง, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

จากข้อมูลดังกล่าว นางสาววัลลภัตม์ เสวตรุนทร์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ ได้กล่าวเสริมไว้ว่า

“หน่วยงานอะไรก็ตามที่อยู่ภายในจังหวัดเราจะเข้าถึง ทำความเข้าใจเพราะว่าที่ผ่านมามาเราไปพบสื่อมากมายแล้วก็สื่อเริ่มเข้าใจเรามากขึ้น เพราะฉะนั้นประชาชนเข้าใจประชาชนมาฟ้องมากขึ้น ทวงถามสิทธิของตัวเองมากขึ้น แต่หน่วยราชการจะเข้าใจว่าศาลปกครอง คุณทำไมไปยุ่งหรือคุณต้องการที่จะให้สื่อมา ให้สื่อไปเผยแพร่ให้ประชาชนมาฟ้องคดีใหม่ ไม่ใช่เลย เราพยายามทำความเข้าใจว่า อะไรคือสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะทำให้มันเป็นคดี คือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่เราต้องการจะเข้าถึง เมื่อหน่วยงานทางปกครองต่าง ๆ เข้าใจบทบาทตัวเองและป้องกันไม่ทำผิด ในขณะเดียวกัน เราก็เอาสิ่งที่เรามีอยู่คือ แนวปฏิบัติหรือบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการที่ศาลสูงท่านตั้งแนวไว้ อะไรไว้ไปเผยแพร่ไปให้หัวหน้าส่วนราชการได้รู้ เพราะฉะนั้นไม่ว่าผู้ปฏิบัติระดับรองลงมาเสนออะไรขึ้นไปหรือจะทำอะไร หัวหน้าส่วนราชการทราบแล้ว เพราะฉะนั้นอย่างนี้จะไม่ผิดซ้ำและเพราะฉะนั้น นี่คือนโยบายที่ชัดเจนมากซึ่งท่านต้องการให้เกิดขึ้นก็จะครอบคลุมครบทั้งวงจรและว่าทั้งฝั่งที่เป็นหน่วยงานทางปกครอง ทั้งฝั่งที่เป็นประชาชนหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ด้วยกันเองก็จะได้ว่าทำแบบนี้มันผิดต่อไปจะไม่ทำ นั่นคือเป้าหมายที่เราต้องการจะทำให้เกิดขึ้น” (วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

กลุ่มผู้รับสาร กลุ่มสุดท้าย คือ สื่อมวลชน ซึ่งเป็นประชาชน แต่ปฏิบัติหน้าที่ในรูปแบบของสื่อมวลชน เพราะการเข้าถึงประชาชนจำนวนมาก มีข้อจำกัดมากมาย ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ระยะเวลา ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้ พื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ทำให้การประชาสัมพันธ์ เกิดความล่าช้าและไม่ทั่วถึง รวมถึงการรับรู้ของประชาชนที่ไม่สมบูรณ์ ไม่เข้าใจศัพท์ทางราชการ ศัพท์ทางวิชาการ ภาษากฎหมาย ฯลฯ ศาลปกครอง จึงมีนโยบายในการที่จะเพิ่มกลุ่มเป้าหมายผู้รับสาร ตรงไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนทำหน้าที่กระจายข่าวสารสู่ประชาชนในกลุ่มของตนเองอย่างทั่วถึง และการที่สื่อมวลชนในท้องถิ่นมีความคุ้นเคยกับประชาชนของตนเอง การสื่อสารทั้งด้านภาษา ด้านสังคม ก็จะเป็นไปอย่างเรียบง่าย ความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องและรวดเร็วขึ้นเอง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร ที่โยงใยออกไปอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว ดังคำกล่าวของผู้บริหารกลุ่มแผนงานประชาสัมพันธ์ ว่า

“นโยบายผู้บริหารก็คือ ไปสร้างเครือข่ายข้างนอกด้วย แต่ว่าก็คือ ที่เราจะทำโครงการที่ไปสร้างเครือข่ายกับสื่อมวลชนในภูมิภาค ก็ที่ผ่านมาเราไปพบสื่อมวลชนมาแล้ว 40 กว่าจังหวัด ซึ่งตรงนี้ก็ก็เป็นนโยบายหนึ่งที่อย่างที่บอกว่า เราจะเอาสื่อมวลชนเป็นเครือข่ายกับเราในการช่วยเราประชาสัมพันธ์ เพราะว่าสื่อต่างจังหวัดเขาจะค่อนข้างใกล้ชิดกับประชาชนพื้นที่ วิฑูรย์ชุมชนเข้ามาซึ่งที่เราไป 40 กว่าจังหวัดนี้ เรามีคนที่เป็นทั้งสื่อมวลชนและวิฑูรย์ชุมชนและก็อาสาสมัครเข้ามาร่วมกิจกรรมประมาณเกือบ 4,000 คน ซึ่งที่ผ่านมา 40 จังหวัดนี้มี 4,000 กว่าคน ถ้าเราอาศัยสื่อเหล่านี้ เราแทบไม่ต้องใช้งบประมาณเลย ถึงแม้ว่าสื่อส่วนใหญ่ที่เราไปมา เขาอาจจะเริ่มที่จะตื่นตัวกับศาลปกครองมากขึ้น แต่ว่าก็คือพวกเราที่จะต้องทำยังไงที่จะให้เขาอยู่กับเราไปเรื่อย ๆ” (สุภัทรา มงคลชาติ, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของ นางสาว วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มสื่อมวลชนสัมพันธ์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“กลุ่มเป้าหมายจากเดิมทำมาเราไปหาประชาชน เราพบว่าข้อจำกัดคือประชาชนรู้แค่ตัวเอง เราเปลี่ยนไปพบสื่อ เราได้เครือข่ายสื่อมากมายที่เข้าใจศาลปกครองมากขึ้น รู้จักศาลปกครองมากขึ้นและพร้อมที่จะเอาสื่อที่เราส่งไปให้เขาไม่ว่าจะเป็นในเชิงของสื่อที่เราผลิตหรือเป็นข้อมูลคำพิพากษาต่าง ๆ ที่เราส่งอีเมลล์ถึงอะไร

ประมาณนี้ ก็พวกนี้จะส่งไปหาประชาชนได้” (วัลลภัตม์ เศวตรุนทร์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 กันยายน 2556)

กล่าวโดยสรุป จากการพยายามเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้รับสาร ในกระบวนการสื่อสารของศาลปกครองนั้น มุ่งเน้นไปที่ประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจ และเกิดการเป็นส่วนร่วมกับศาลปกครอง อันจะนำไปสู่การลดปัญหาการเกิดคดีความ และส่งผลดีต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ

สรุป จากกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของศาลปกครอง โดยยึดตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีของ David K. Berlo (1960) ซึ่งได้อธิบายถึงกระบวนการและขั้นตอนของศาลปกครอง โดยโฆษกศาลในฐานะผู้ส่งสาร (Sender) ได้ส่งสาร อันได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร โครงการประชาสัมพันธ์ บทบาทของศาลปกครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสารอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญโดยภาพรวม กล่าวคือ “ศาลปกครองเป็นที่พึ่งของประชาชน” (Message) ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ (Channel) เช่น สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกิจกรรม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อใหม่ และสื่อบุคคล ไปยังประชาชนผู้รับข่าวสาร (Receiver) ให้เกิดการรับรู้ในเรื่อง ข้อมูลเกี่ยวกับศาลปกครอง อำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน สิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึง ขั้นตอนการฟ้องและกระบวนการตัดสินของศาลปกครอง และเมื่อประชาชนรับรู้และเข้าใจได้ถูกต้อง จากสารที่ส่งออกมาโดยศาลปกครอง ก็จะเกิดการส่งผลย้อนกลับ (Feedback) ถึงศาลปกครองในด้านภาพลักษณ์ ในทิศทางที่ศาลปกครองตั้งเป้าหมายไว้ กล่าวคือ ศาลปกครองมีภาพลักษณ์ที่ดีในการรับรู้ของประชาชน